Füst Antal

BODNÁRÉK

II. kötet

Nem mind arany, ami fénylik

Füst Antal

Bodnárék

II. kötet

Nem mind arany, ami fénylik

© Füst Antal, 2014

ISBN

Kiadja: © Aposztróf Kiadó, 201?
Nagy és Hetyei Kft.
www.aposztrof.hu

Nyomdai kivitelezés:
www.

Füst Antal

Bodnárék

II. kötet

Nem mind arany, ami fénylik

Aposztróf

Ajánlom Családomnak
és mindazoknak,
akik önzetlenül segítették
a könyv megszületését.

ELŐSZÓ A II. KÖTETHEZ

A tisztelt Olvasó a Bodnár család történetének II. kötetét tartja a kezében. Ez a *Nem mind arany, ami fénylik* című könyv, a főhős, Bodnár János életét meséli el, az egyetem negyedik évfolyamának kezdetétől a házasságig. Ez az 1962-től 1963 közepéig tartó időszak számos olyan történést tartogatott Bodnár János számára, amely véglegesre formálta a jellemét, és amely elindította azon az úton, amit tartalmas életnek neveznek. Erre az időszakra esnek a diákélet legszebb pillanatai, az egyre komolyabbá váló szerelmi kapcsolatok, és az igazi küzdelem a diploma megszerzésért. Ekkor ismeri meg a bányát a maga igazi valójában. Megtanulja, a fizikai munka oldaláról szemlélni a dolgokat, hiszen kézzel foghatóan tapasztalja, milyen nehéz tud lenni egy szénnel teli szívlapát.

Ez az időszak, amit Kádár korszaknak is neveznek, már a gulyás kommunizmus és az egyre puhuló diktatúra korszaka. Magyarország ekkor kezdett a „legvidámabb barakk" címre pályázni. Ez az a korszak, amikor már látszólag minden rendeződött, de valójában tovább folyt a hatalmi harc a kommunisták között.

Az ország továbbra is el volt zárva a nyugattól, a vasfüggöny lebontására még nem gondolhatott senki. Ha valaki külföldi egyetemre jelentkezett, az csak a keleti blokk egyetemeit célozhatta meg, azok között is elsődlegesen a szovjet egyetemeket. Az iskolákban továbbra is kötelező volt az orosz nyelv, de már lehetett nyugati nyelveket is tanulni.

Ebben a továbbra is ellentmondásos koraszakban játszódik ez a regény, amikor még mindig nehéz volt embernek maradni. Szerencsére, amíg ifjú az ember, általában hisz abban, hogy lesz ez még jobb is, csak akarni kell. Ebben az életkorban még nem látja azokat a falakat, amelyeket eléje állítottak, hiszen tetteit az érzelmek vezérlik. De ebben a korban is volt szerelem, volt kétségbeesés, és volt bizakodás, és egyeseknél felhőtlen lelkesedés.

Ezekkel a gondolatokkal ajánlom olvasásra Bodnár János meghatározó egyetemi éveinek történetét. Biztos vagyok benne, hogy a könyv szereplőiben sokan magukra fognak ismerni. Ha ez megtörténik, akkor volt értelme papírra vetni a most következő sorokat.

Budapest, 2014. a Szerző

Újabb lány a láthatáron

1961 őszén Bodnár János már negyedéves volt, tagja a nagybecsű firmák díszes társaságának, és mint ilyen, a balekság körében komoly tekintélyre tett szert. Ennek ellenére, a tőle megszokott módon, egyedül érezte magát. Az „igazi" keresése újabb lendületet vett. Csak azok a csúnya tanszékek ne lettek volna. Alig maradt Jánosnak ideje arra, hogy valóban meglelje azt, akit már évek óta eszelősen keres.

Az egyik szombat este a szobába befogadott balekok egyikével elmentek Tapolcára, az Annába. A balekot Csabának hívták, és a kirándulást ő javasolta. Állítólag megismerkedett egy kislánnyal, aki azzal dicsekedett, hogy a barátnőjével, szombatonként, az Annába szoktak járni, táncolni. János dolga lett volna a barátnő lefoglalása. Élettapasztalata azt súgta, hogy aznap este hiába fogják várni a két lányt, azok nem lesznek ott. Próbálta meggyőzni a balekot, hogy ez a reménykedés hiába való dolog, de Csaba nem tágított. Nagyon be volt indulva.

Az Annában telt ház volt, nem találtak üres asztalt. Végül megkértek egy középkorú urat, aki egyedül ült egy asztalnál, hogy odaülhessenek hozzá. Később Mitya is befutott.

Az a bizonyos két lány továbbra sem volt sehol. Csaba türelmesen várt, de úgy tíz óra magasságában, rájött, hogy Jánosnak igaza lehet. János és Mitya összedugták a fejüket és kinéztek neki egy olyan hölgyet, akiről messziről látszott, hogy szereti az ifjúságot tanítani. Szemre, túl volt a huszonötön, de még nem érte el a harmincat. Öltözéke kihívó és erősen testhez simuló volt.

- No, balek, ha tanulni akarsz, akkor azt a csajt kérd fel – rendelkezett Mitya – aztán ne légy szívbajos!

Igazuk lett, mert azok azonnal egybe olvadtak, mintha már évek óta ismerték volna egymást. Alig telt el egy félóra, a hölgy bedobta a csalit, mondván, hogy neki mennie kell. Búcsúzkodni kezdtek, de János intett Csabának, hogy kísérje el. A balek először nem értette, és a nő már az ajtónál volt, amikor utána futott. Aznap már nem látták a balekot.

Közben János is kezdett szemlélődni. Nézte a felhozatalt. Jobb híján, megtetszett neki egy vele hasonló korú lány. Felkérte. Kiderült, hogy a hölgy ápolónő. Eleinte keveset beszélt, aztán lassan belejött. Végül már János nem jutott szóhoz. Egy barátnőjével volt, aki János egyik évfolyamtársát csípte fel magának. Már tizenegy óra jócskán elmúlt, úgy határoztak, hogy négyesben sétálnak egyet a parkban. A sétát János javasolta. Nem éppen azért, mert olyan kellemes volt az este, hanem kizárólag önös érdekből. Meg ugye arra is gondolt, hogy talán Dorka lesz az igazi. A lányt ugyanis Dorkának hívták.

- Fázom – mondta Dorka, amikor a buszmegállónál bementek a parkba.

János szorosan átkarolta. Közben a lány folyamatosan beszélt, be nem állt a szája.

János úgy gondolta, megkerülik a tavat, mert a másik oldalon valamivel sötétebb szokott lenni. A Hold bevilágított a tóparti fűzfák lombjai között.

- Már nem fázik? – kérdezte János.
- Nem!

Megpróbálta közelebb húzni magához a lányt. Dorka hagyta, hogy csókolja a nyakát, az arcát, de amikor a fiú szájon akarta csókolni, elfordította a fejét.

- Miért fél tőlem? – kérdezte János.
- Én nem félek! – rántotta meg a vállát dacosan.
- Dehogy nem.
- Maga nem tudja, hogy kivel áll szemben, én sem tudom, hogy maga milyen ember.
- Szóval ilyen gátlásai vannak?
- Én még nem nagyon szórakoztam fiúkkal - mondta kissé rekedtes hangon.
- Elhiggyem?
- Nem muszáj … - a lány, János szemébe nézett. – Menjünk – mondta.
- Igen, még elérhetjük a buszt.

A fiú magához húzta a lányt. Már nem ellenkezett. A csókjai egy másik lányra emlékeztették.

- Most már menjünk – bontakozott ki az ölelésből – elmegy a busz.

Összebújva mentek a megálló felé.

- Mennyiért mondaná nekem, hogy te – kérdezte János.

A lány nevetni kezdett, vélhetően azért, hogy elterelje a figyelmet a kérdésről.

- Kérdeztem valamit!

Dorka egy kicsit hallgatott, aztán kislányos jókedvvel kimondta:

- Te!

A fiúk az egyetemnél leszálltak. János megígérte, a lánynak, hogy hívni fogja telefonon.

Amikor vasárnap reggel a szoba felébredt, János döbbenten látta, hogy Csaba ágya üres. Felelősséget érzett a balekért. Reggeli után Mityával kimentek Tapolcára. Minden lehető helyet végigjártak, de Csabát nem találták sehol. Végül Mitya megemlítette, hogy nem ártana meginni még egy pohár tejet, mert reggeli ide, reggeli oda, jelez a gyomra. Bementek a tejbárba. Csaba ott állt egy fali polc mellett, karikás szemekkel és rogyadozó lábakkal. Láthatóan nagyon maga alatt volt. Kiderült, hogy egy férfifalóval akadt össze, aki egyáltalán nem hagyta aludni. Hazavitték a kollégiumba. Az aznapi esti műsor biztosítva volt, mert Csabának minden töviről hegyire el kellett mesélnie.

Azok az átkozott poloskák

Jánosék az E/2 kollégium 207. szobájában laktak. Ez utóbbi címet, a rendvédelmi egyedek, alhadnagyig bezárólag, előszeretettel írták Eper utca 2-nek, amikor éjszakai csendzavarásra való hivatkozással, feltartóztatták a Tapolcára menő út közepén hazafelé haladó, bányász nótákat kissé hangosan éneklő firmákat és balekokat. De ez most nem is fontos, hiszen ilyen csaknem minden éjszaka előfordult. Viszont az a csapás, ami a 207-es szobát érte, az legfeljebb ötévenként, ha egyszer bekövetkezik.

Jánosék szobájában ugyanis, megjelentek a poloskák. Először csak egy, aztán még egy, végül invázió jelegűvé vált a dolog. Ciánozást kértek a gondnoktól, de furcsa választ kaptak.

- Majd ha több helyen is megjeleni, majd akkor. Hat szoba alatt, szóba sem állnak velünk.

Kezdtek elköltözni az emberek a szobából. Végső kétségbeesésükben megkérték Jánost, fogalmazzon egy szívhez szóló levelet a ciánozó vállalatnak. Ez meg is történt. A következő levél született:

„<u>Proklamáció a Ciánozó Vállalathoz!</u>

Tisztelt Elvtársnők és Elvtársak!

Kénytelenek vagyunk szíves figyelmükbe ajánlani, hogy a hazai vadállomány új fajtával gyarapodott. Csaknem egy hónapja tűnt fel az első példány és az óta, gyors szaporodásának köszönhetően, ma már szép számmal található az E/2 egyetemi diákszálló 207-es szobájában. Faunisztikailag ezek a „polosca dudujkaensis" névre hallgatnak.

Kezdetben nyolcan laktak ebben a szobában, békében és boldogságban, mindaddig, amíg az új lakók el nem kezdték területi hódításaikat. Az egyik ágyat a másik után vették be, és a „Homo sapiens"-ek, lassanként elköltöztek a szobából. Szuvenírként persze magukkal vittek egy-egy termetes példányt, hogy a szomszéd szobákba élők is lássák, milyen is az a bizonyos „polosca dudujkaensis. Hiába volt bármiféle védekezés, hiába jelentették be az igazgatónak, mert az irtásra hivatott vállalat csak abban az esetben hajlandó kiszállni, ha legalább hat szobát kell ciánozni. Egy szoba, az végképp nem kifizetődő számukra.

A lakók beletörődtek a sorsukba, és reggelenként visszatérve szobájukba, heves hajtóvadászatot rendeztek a betolakodók ellen. Egy-egy ilyen vadászat eredményeként 15-20 példány került terítékre, de kiirtani nem sikerült őket. Hiába hintették be Gesarollal az egész szobát, újabb és újabb nemzedékek nőttek fel, és ennek eredményeként a szoba csaknem teljesen elnéptelenedett. Már csak reflektorfényben lehetett aludni, mert ez a nemes vad, csak sötétben támad.

A kiköltözés eredményeként itt is, ott is, más szobákban is, felütötte a fejét ez a kitartó vad, de hála a fejlett exporttevékenységnek, hamarosan elérkezik a pillanat, amikor már hat szoba küszködik, minden erejét megfeszítve, eme nemes vad térhódítása ellen. Hamarosan

itt az idő, amikor az illetékes vállalat mentőangyalként megjelenhet az épületben. Őszintén reméljük, hogy már nem sokat kell várni, hiszen a „polosca dudujkaensis" feltűnően gyorsan szaporodik. Kérem, legyenek még egy kis türelemmel! Már csak néhány nap, és jöhetnek.

Habár őszintén bevalljuk, bizonyára bennünk van a hiba, de nem értjük, miért nem kifizetődő a ciánozás, ha csak egy szobára terjed ki. Elismerjük, hogy ezzel a vállaltnak csökkenne a nyeresége, bár kevesebb ciánt kellene felhasználnia, viszont akár kitüntetést is kaphatnának a humanitárius cselekedetért. Képzeljék el, ha az ügyeletes orvos, csak akkor lenne hajlandó kimenni egy családhoz, ha ott legalább hárman betegek. És akkor mi lenne, ha nincs még gyerek és csak kéttagú a család? Ezeket a dolgokat véletlenül sem sértésnek szántuk. Őszintén bízunk abban, hogy önöknek is megesik a szíve rajtunk, és ha másból nem, akkor brigádfelajánlásból kijönnek hozzánk és megszabadítanak ezektől a kellemetlen társbérlőktől.

Elvtársi üdvözlettel,

a 207-es szoba szenvedő lakói."

A levelet a posta már a következő napon kézbesíthette, mert harmadnapra megjelentek a ciánozó vállalat emberei. Amikor elkészültek, János megkérdezte, hogy beleírhatja–e, a köszönő sorokat a brigádnaplójukba, de igen csúnyán nézte. Így nem forszírozta tovább a dolgot.

Randevú Dorkával

Hétfőn, amikor vége lett a mozinak, János felhívta új szerzeményét telefonon.

- Ki keresi? – szólt bele valaki a telefonba.
- Bodnár János! – Először valami kacarászás hallatszott a kagylóból, aztán Dorka hangja. – Ígéretem szerin, hívtalak!
- Szép tőled.

Először teljesen lényegtelen dolgokról kezdtek beszélgetni, aztán a vasárnapi randi is szóba került.

- Akkor még hívsz a héten …? – kérdezte Dorka.
- Persze. Mikor óhajtod?
- Nekem mindegy, amikor ráérsz.

Hirtelen a kagylóban búgó hangot lehetet hallani, majd a központos beleszólt:

- Keresik az osztályt!
- Leteszem, jó? – mondta a lány.
- Jó, szervusz.

Szerdán este, János újra tárcsázta Dorka számát. Ott ült a portásfülkében, mert Laci bácsi, a portás megbetegedett. Palival, egyik szobatársával felváltva helyettesítették. Az első próbálkozás nem sikerült. A második hívásnál már beszélhettek néhány szót, de megint keresték az osztályt. Harmadszorra végre senki nem zavarta a beszélgetésüket.

- Ugye nem haragszol az előbbi sikertelenségek miatt? – kérdezte a lány.
- Á, dehogy. Miért is haragudnék.

Ismét közömbös dolgok kerültek szóba. János már unta egy kicsit. Gondolta, itt az ideje, hogy bedobja a sóderes csalit.

- Tudod milyen kár, hogy te egész héten délután dolgozol?
- Miért?
- Mert olyan nehezen múlik ez a hét, nem akar vasárnap lenni.
- Bizony – kapta be a horgot a lány – már én is szeretnék másként is beszélni veled, nem csak így telefonon. Nem tudnál egyszer délután bejönni?
- Várjál csak, mindjárt előkapom az órarendemet. Csütörtök. Azt mondja, teleptan kettő, bányaművelés kettő, bányagéptan kettő. Ez nem jó.
- És péntek?
- Péntek? Az jó. Lesz ugyan órám, de azt nyugodtan ki lehet hagyni.
- Nem akarom, hogy miattam órát hagyj ki.
- Ezt csak bízd, a bácsira Ezt ki lehet hagyni.
- Mikor tudsz jönni?
- No, várj csak. Tízig órán vagyok, akkor majd meg kell borotválkoznom. … Tizenegy jó?
- Jó, de hová menjek?

- Az SZTK-nál várlak a buszmegállóban.
- De biztosan ott leszel?
- Nézd, ha én egyszer valamit megígérek, az úgy lesz.

A portásfülkébe pont akkor jött be Parlagi Józsi.

- Itt van Józsi mellettem – mondta János.
- Milyen Józsi?
- Az, aki velem volt, amikor az Annában megismerkedtünk.
- Kérdezd meg, mit üzen Klárinak!
- Milyen Klárinak?
- Akivel együtt voltunk az Annában.
- Ja, - Józsi, mit üzensz Klárinak? – fordult oda János Józsihoz.
- Én …? Semmit …
- De mégis?
- Nem üzenek semmit, mondtam!

János újra beleszólt a kagylóba:

- Szóval azt üzeni Józsi, bár ő nem tudja olyan szépen elmondani, mint én, hogy szíve minden melegével üdvözli Klárit, és ezen kívül még minden elképzelhető jót kíván neki.

János alig tudta ezt a dicshimnuszt elmondani, mert Józsi egyre közelebb került a tettlegességhez.

- Szóval akkor pénteken, 11-kor, de ott légy.
- Jó!

Józsi kiabálni kezdett :

- Mond meg őszintén, hogy nem jössz el! – de Dorka ezt már vélhetően nem hallotta.

Pénteken délelőtt, miként ebben megegyeztek, János találkozott Dorkával. Előbb elintézték János néhány dolgát a városban, aztán beültek a Kossuth sörkertbe, egy kávéra.

Érdekes beszélgetés kerekedett közöttük. Egészen bizalmas dolgok is szóba kerültek. János kezdte úgy érezni, hogy olyan lánnyal van együtt, aki valóban úgy él, ahogyan mondja, és aki nagyon is vágyik a szeretetre. Nem kérdezte, hogy milyen iskolát végzett, de úgy tűnt Dorka tud komolyabb társaságban is viselkedni, és nem fog vele szégyent vallani.

János bárhogyan tiltakozott, Dorka fizetett. Ő volt az első nő János életében, aki ezt meg merte tenni. János kissé kellemetlenül érezte magát. Kicsit úgy érezte, nem Dorka kapta be a csalit, hanem ő.

A lány kettőre ment dolgozni. János elkísérte a Gyermek Osztályig. Megegyeztek, hogy vasárnap délután újra találkoznak. Addig már csak kettőt kellett aludni.

Vasárnap délután négy órakor valóban találkoztak. Kimentek Lillafüredre.

- Most elviszlek arra a helyre, ahol ma délelőtt voltam.
- Mit csináltál itt? Talán egy másik lánnyal randevúztál?

- Nem, egy turista versenyt indítottunk el, azért kellett jönnünk.

Elindultak a parkon keresztül. Dorka körülnézett.

- Itt már voltam – mondta.
- Most ugye emlékek ébrednek benned? – kérdezte János mosolyogva.
- Igen …
- És legalább szépek?
- Tudod, talán szebbek lettek volna, ha akkor te lettél volna velem. Mert engem hiába is visz bárki bárhová, ha az az ember nekem nem szimpatikus.

Jánosba belebújta a kisördög.

- És mondd! Én nagyon szimpatikus vagyok neked?
- Nem, ezt nem mondom, és nem is fogom soha mondani – rántotta meg a vállát Dorka.

Amikor már a szerpentinen jártak, János kezdte érezni, hogy valami baj van közöttük. Mintha másképpen beszélnének egymással. Leültek egy padra. Valami nagyon nagy baj lehet – gondolta újra. Dorka kezdett úgy beszélni vele, mint egy gyerekkel szokás. Nagyon kellett vigyáznia, hogy a tartása megmaradjon. Dorka János haját kezdte simogatni. Aztán megfogta a fejét és magához húzta. Amikor a fiú is ráállt a játékra kisiklott előle. János érezte, hogy a lány játszik vele. Talán azt érezte, hogy a fiú csak azért hívta ide, hogy megcsókolhassa. Dorka úgy nézett János szemébe, mintha a lelke mélyére akart volna látni. Visszafelé sétáltak az úton.

- Mire gondolsz ilyenkor, amikor ilyen fürkészően nézel rám? – kérdezte János.

Dorka egy darabig hallgatott, néha ránézett a fiúra. Amikor leértek a Szinva hídhoz, szembefordult Jánossal.

- Arra gondolok, hogy mit akarsz te tőlem.

János alig észrevehetően elmosolyodott. Már várt erre a kérdésre.

- Nézd, én nem tettem neked semmi ígéretet, és nem mondtam, hogy az igazit találtam meg benned.
- Nem, nem ilyenre gondolok.
- És még van itt egy másik dolog – folytatta János – Nem természetem, egy nőben csak a nőt látni. Nézd, ha neked terhes ez a kapcsolat, akkor mondd meg, akkor most láttál utoljára.
- Én pedig mindig attól félek, hogy csak a nőt látják bennem.
- Ha te így gondolkozol, akkor kár volt eljönnöd az első randevúra – reagált János, kissé indulatosan – ha neked blamázs megjelenni velem valahol, akkor mondd meg, és én, nem zaklatlak többet.

Megálltak egy fa alatt. Csak néhol a lombok között szűrődött be némi fény. Dorka egy darabig lesütött szemmel állt, aztán megszólalt:

- Akarsz velem szórakozni? – kérdezte.
- Szórakozni, azt nem, de járni veled, igen.

- Látod, már majdnem összevesztünk, csak azért, mert nem tudtuk egymásról, hogy ki mit gondol – rebegte, majd János vállára hajtotta a fejét, és hagyta, hogy a fiú csókolgassa a nyakát. Lehet, hogy nagyon boldognak érezte magát.

Próbáltak szabad asztalt találni, a Vadászkürtben is, meg a Zöldfában is, de nem sikerült. Aztán Hámorban nagy nehezen találtak helyet. Dorka olyan volt, mint egy kislány. Amikor táncoltak, nézet János szemébe. Elpirult, ha a fiú is ezt tette. Jánosban valami különleges érzés támadt. Azt nem tudta, hogy ebből a kapcsolatból mi lesz, de akkor még túlzottan nem is érdekelte.

Amikor János hazakísérte Dorkát, megpróbálta megcsókolni, de a lány akkor is félrehajtotta a fejét.

- Miért játszol velem, mond! Talán nem érdemlek meg tőled egy csókot?

Dorka csak nézett a fiúra, de nem szólt.

- Szóval még egy puszit sem kapok tőled?
- Jól van – mondta a lány halkan – azért, amit ma mondtál, azért kapsz!

Hosszú csókkal búcsúztak egymástól. János tanácstalan volt. Igazából nem tudott véleményt alkotni a lányról, de azt érezte, hogy nagyon bonyolult lélekkel áll szemben.

Képzelgések

Jánost, már napok óta valami különös érzés kerítette hatalmába. Úgy tűnt mintha ez nem szerelem lenne, de ha mégis, akkor egy jóval megfontoltabb ember érzése.

Egyre jobban kezdte megismerni Dorkát és a lány egyre érdekesebb benyomást tett rá. Úgy látta, hogy Dorka egy magába roskadt ember, akit ki kell emelni ebből az állapotból. Vissza kell adni neki az életkedvét. Az nem lehet, hogy valaki már önmagában se bízzon. János nagyon szeretet volna segíteni rajta. Úgy gondolta, hogy a lányt nem szabad egyedül hagyni, fel kell rázni ebből az áldatlan állapotból. Az nem lehet, hogy Dorka naphosszat üljön az ablak előtt és bámulja, mint pompázik az erdő az őszi gyász-köntösében. Csak nézi, miként száguldanak a szél hátán a lehullott levelek és miként adják vissza magukat a természetnek.

János szinte minden esetben, ha egy lánnyal összejött, végiggondolta, milyen lenne az élete, ha azzal a lánnyal együtt élné le. Milyen társa tudna lenni. Nem volt ez másként Dorka esetében sem. János valójában nem vágyott sokra, csak egy boldog életre, amelyben két ember egymásnak él. Aztán az jutott eszébe, hogy ő valójában egy szegény ördög, akinek semmije sincs, aki éppen a mának él, és aki reszket attól, ha eszébe jut a holnap. Vajon tudna-e Dorka egy olyan embert szeretni, akinek csak pár fillér lötyög a zsebében, akinek nincs mása csak a szíve.

Egy alkalommal Dorka azt mondta, hogy eddig egyetlen fiúval sem tudott úgy elbeszélgetni, mint Jánossal. Mindnek más volt az elképzelése az életről, mint neki. János az első, akivel bizonyos dolgokban azonos véleményen vannak.

Valami lehetett a dologban, mert János, bár megpróbálta, de egyszerűen nem tudott Dorkával színészkedni. De azt is tudta, hogy a tervei soha sem tudtak még hiánytalanul megvalósulni. Elképzelte, hogy talán a lány is ilyesmin lamentál. Talán ő is tele van kételyekkel. Talán ő is azt mondja, hogy várni kell még a dologgal. Az idő jó bíró.

Amikor idáig jutott a gondolatmenetben, hirtelen az órájára pillantott. Aznap estére hangversenyjegye volt. Kapkodva öltözött. A színházban nem maradt üres hely. Egy olasz karmester vezényelt. A Vivaldi darab nem tetszett Jánosnak. Régi idők hangulatát idézte, de különösebb hatással nem volt rá. Haydn Oxfordi szimfóniája már egészen más volt. Ráadásul János szerette a hirtelen fordulatokat a zenében, kedvelte a kissé groteszk hatásokat, mert ezek mindig különös érzéseket keltettek benne. De ami végképp levette a lábáról, az Beethoven IV. szimfóniája volt. Ez úgy hatott rá, ami már szavakkal leírhatatlan. A zene királyának műve volt ez, azé az emberé, aki bátran játszott a hangokkal, és úgy rakta őket egymás mellé, hogy szinte a hangokkal együtt szállt az ember lelke is. Ez a szimfónia az emberi fájdalom kifejezője, nem is zene ez már, hanem egy vallomás önmagunkról.

Jánosba belehasított a gondolat. Milyen jó lenne, ha Dorka is itt lenne és meg tudná osztani vele ezt a gyönyörűséget. De Dorka ott feküdt egy kórházi ágyon a mandula műtéte után, egy fehérre meszelt szobában, és János remélte, hogy talán ő is eszébe jut. A második tétel, fülbemászó gyönyörű dallamaival, mintha az ő fájdalmát írná le, az ő lelkéről szólna, szavakkal leírhatatlan melegséggel.

Gondolatban látta, hogy Dorka körül most csend van. Fekszik a félhomályban. Csak az udvari lámpa fénye villan be néha a szobába, ha meglódítja a szél. Bizonyára nézi a titkokkal teli sötétséget, és talán ő rá gondol.

A színház felmorajlott. Szűnni nem akaróan csattogott a taps, a karmester mosolyogva hajlongott a dobogón. A tenyerek vihara nem akart szűnni. A karmester talán mát tizedszer jött vissza. Felállt újra a dobogóra, szemben a zenekarral. A színházban csend lett. Weber Oberon nyitánya csendült fel. Gyönyörű szólóval indult, és a szépséges dallamok a végére fergeteggé szélesedtek. A közönség újra tombolt. A karmester csak úgy tudott elszabadulni, hogy nagykabátban jelent meg a pódiumon. Felejthetetlen este volt.

Jánosnak már nagyon hiányzott a lány. Csak pár napja annak, hogy nem látta. A mandulaműtét gond nélkül sikerült, a kórházból kiengedték, és csak akkor találkozhattak. János már kereste a lakásán, Dorka éppen felülvizsgálaton volt az SZTK-ban. Az utcán futottak össze. Besétáltak a korzóra. Mindkettőjükből folyt a szó. Dorka hívta Jánost, hogy menjen vele szombaton Gyöngyösre. A nővére lakik ott. Vasárnap jönnének vissza. Jánosnak tetszett az ötlet, de tele volt kételyekkel. Illik-e? Végül igent mondott. Úgy gondolta, ez is segíthet abban, hogy jobban megismerje a lányt. Beültek egy cukrászdába. Folytatták a jövő tervezését. Gondolatban és szóban megtervezték a lakást, ahol majd együtt fognak élni. Be is bútorozták. János úgy érezte, megegyeznek az elképzeléseik.

Haza kísérte a lányt. Dorka egy albérleti szobácskában lakott, a Népkert mögötti negyedben.

- Akkor pénteken bejössz a fél hetes busszal és mindent megbeszélünk – mondta Dorka.
- Jó!

Álltak egymással szemben, de nem érintették meg egymást.

- Mond, mire gondoltál akkor, amikor a múltkor elváltunk? – kérdezte János – mert mondtam már neked, hogy amit egyszer egy férfinek megenged a lány, azt nem lehet tőle többet megtagadni. Arra gondoltál, ugye, hogy nem jövök többet hozzád?
- Nem, nem gondoltam semmire.
- Pedig, amint visszanéztél, ezt olvastam ki a szemeidből. Ráadásul olyan nincs, hogy az ember nem gondol semmire.

Dorka lehajtotta a fejét és hallgatott. János folytatta:

- És most, ugye megint nem csókolhatlak meg?

Dorka nem válaszolt. János folytatta:

- Nézd, én nem akarok, de nem is fogok veled erőszakoskodni. Minden tőled függ.
- Nem … - reagált a lány bizonytalan hangon.
- Jó!
- Nem, mert nem tudok.
- Mit nem tudsz?
- Csókolózni.
- Ugyan már. De rendben, megértelek.
- De azért megpuszilhatsz - rebegte Dorka és a fiú mellére hajtott a fejét.
- Próbálj meg hinni nekem – súgta János a lány fülébe. Dorka felnézett, és szájon csókolták egymást.
- Akkor pénteken? – kérdezte a lány.
- Jövök!

János még sokáig morfondírozott azon, hogy ez most mi volt. Színjáték, vagy a szituáció hozta így? Nem tudott egyértelmű választ találni. Az is felrémlett benne, hogy a lány egyszerűen szédíti. Aztán ezt a gondolatot elhessegette magától. De a gondolat még többször vissza-visszatért.

János nagyon várta a pénteki napot. De a dolgok tovább bonyolódtak. Pénteken Dorka lemondta a gyöngyösi kirándulást. Valami baja lehetett, mert néha kissé bicegett. Jánosban újra felébredt a kétely. Ez is színjáték volt?

Az autómata szemétkosár

Egy szombati napon, csak Parázs Bandi és János maradt otthon a kollégiumi szobában. A többiek, ahogyan akkor mondták, bevetésre mentek a miskolci éjszakába. A kiruccanás indoka: a firmák megmutatják a balekoknak, hogyan kell viselkedni, előre nem várt kocsmai körülmények között.

Parázs Bandinak az volt a véleménye, hogy azon az éjszakán alvásról nem nagyon lehet szó, mert ha másra nem, arra bizonyosan felébrednek, amikor az a hat ember hazatér. János osztotta a véleményét, és kifundálták, hogy az ébresztésért cserébe, ők is készítenek valami meglepetést. De, hogy az mi lesz, azon még gondolkoztak egy sort. Bandi szeme a szemétkosárra tévedt. Nézte egy darabig, aztán elmosolyodott.

- Meg van! – mondta jókedvűen és látszott rajta a büszkeség, hogy ilyesmit ki tudott fundálni[1].
- A szemétkosár?
- Az bizony.

Jánosnak is elindult a fantáziája:

- A fejükre borítjuk?
- Mi nem! – jelentette ki Bandi határozottan – majd ők! Mi egy újjal sem nyúlunk hozzá.

János maga elé képzelte az eseményt, de az nem akart összeállni, hiszen ki olyan ütődött, aki a saját fejére fogja borítani a kosarat.

- Annyira nem lesznek berúgva! – mondta és kérdően nézett Bandira.
- Automatikus borulás lesz.
- Hogyan?
- Kötünk a kosárra egy madzagot, a kosarat feltesszük az ajtó melletti szekrény tetejére, a madzag másik végét pedig hozzákötjük a kilincshez. Ha valaki kinyitja az ajtót, maga rántja a saját fejére a kosarat.
- Igaz! De milyen hosszú legyen a madzag?
- No, ez az! Ez az automatikus szemétkosár igazi titka.
- Szóval a madzag hosszát méretezni kell?
- Úgy bizony. Mindjárt hozok egy papírt és felírjuk a képletet. Nem hiába tanultunk mi gépelemeket.
- Bandi, ne beszélj hülyeségeket. Az ilyesmit empirikusan kell meghatározni. A docens úr is azt mondta.
- De hogyan?
- Úgy, hogy én kötöm a madzagot, te meg mindég szólsz valakinek, hogy beszélni szeretnék vele. Az ajtó előtt udvariasan magad elé engeded, aztán meglátjuk, elég hosszú-e a madzag.

[1] kitervel, kigondol

- De akkor legalább a próba idejére ki kellene szedni a szemetet a kosárból.
- Te mondtad, csináld!
- Csak azért, hogy szét ne szóródjon a padlón.
- Értem én, csináld.

Mikor ezt elintézték közösen megbecsülték a szükséges madzag hosszat. Bandi elment, János rákötötte a másik végét a kilincsre.

Kopogtak. Géza, akit csajkarémnek is hívtak, lépett volna be a szobába. A kosár érte ugyan a fejét, de a lába előtt esett le a földre. János éppen ki akarta jelenteni, hogy hosszú a madzag, amikor alias csajkarém a lóval kapcsolatos alkatrészeket kezdte fennhangon sorolni. A szó szerinti idézet nem bírná el a nyomdafestéket, János csak a tartalmát jegyezte meg: „a lónak az a hátsó nemi elvégződése Mari néninek abba a gömbölyded felébe, ami nem a feje.

Amikor Géza kicsit visszatért a hevületből, elmesélték neki, hogy mi a szándékuk. Tetszett, olyannyira, hogy azt mondta, megvárja itt a következő próba eredményét. János rövidebbre vette a madzagot. Bandi egy geofizikust beszélt rá, hogy jöjjön, mert János keresi. Géza vigyorogva várta a próba eredményét. A geofizikus, akit történetesen szintén Gézának hívtak, olyan típusú ember volt, akit nehezen lehetett kihozni a sodrából. Ő csak egy szóval reagált:

- Marhák!

De azért tetszett neki a dolog, és ő is maradni akart. Végül az ötödik kísérletnél sikerült megtalálni az optimális madzaghosszat. Nagy volt az öröm, de Jánosnak még mindég voltak skrupulusai[2].

- Mi nem tetszik? – kérdezte Parázs Bandi.
- Jó, jó, üres kosárral működik, de mi van, ha a kosár nem üres?
- Igaza lehet – helyeselt, alias csajkarém. A másik Géza is beleszólt:
- Mert, ugye az erőhatások …
- Bizony, milyen a szemét fajsúlya? Az sem mindegy – kerekedett el János szeme.

Mindenki a geofizikus Gézára nézett:

- Te voltál jó, mechanikából! – mondta Bandi, és ragyogó ötlete támadt:
- Jól van, telerakjuk a kosarat, te meg Géza, bejössz másodszor is.
- Jön ám a radai rosseb!

Végül abban maradtak, hogy a szeméttel nem kell foglalkozni. Belerakják a kosárba, és kész.

A méretezésben akaratukon kívül közreműködő urak távoztak. János és Bandi pedig további meglepetéseken törte a fejét. Megállapodtak, hogy lefekvés előtt, kicsavarják a villanykörtét. Így a sötétség is hozzájárul a meglepetéshez. Bandi javasolta, hogy az asztal előtt boka magasságban húzzanak ki egy madza-

[2] aggály

got, a székeket pedig rendezzék a madzag mögé. Megcselekedték, és mint aki jól végezte a dolgát lefeküdtek.

Úgy éjjel kettő tájban üvöltésre ébredtek. Valaki az anyját szidta valakinek. Egy másik a villanykapcsolóba próbált életet lehelni. Ekkor érhette el az első ember a boka magasságban kihúzott madzagot. Valaki rázuhant a székekre, és a távolabbi rokonságot kezdte emlegetni. János lenézett a felső ágyról. A folyosóról beszűrődő fényben jól látszott, hogy egy balek éppen feltápászkodik a szemétkupacból. Igazi hangzavar kerekedett.

Parázs Bandi megszólalt az ajtó melletti felső ágyon:

- Igazán csendesebbek lehetnétek. Itt emberek alszanak.

Egy pillanatra valóban csend lett. Aztán Mitya hangját lehetett kivenni az ismét általánossá vált hangzavarból:

- Még neked áll följebb?
- Nekem nem áll följebb, én csak aludni akarok.

A dologból csaknem tettlegesség lett. Ismét Mitya hangja hallatszott.

- Ezt nem ússzátok meg szárazon! Jön még kutyára dér!
- Ennek meg lesz a böjtje! – toldotta meg János.

Egy óra kellett ahhoz, hogy a zűrzavar elmúljon.

Alig telt el egy hét, egyik este valami dübörgő hang hallatszott be a folyosóról. Senki sem tudta, mi az. Mintha valamit végiggurítottak volna a szinten. János kinézett az ajtón, de nem látott semmit. Következő este, a dolog megismétlődött. Akkor már sikerült meglátnia, mitől származik a zaj. A mosdó előtt egy csilletengely, két kerékkel ütközött a falnak. Mire a szobából a többiek kijöttek volna, a csilletengely eltűnt. Ez így ment másfél héten keresztül. Olyan volt az egész, mintha egy dübörgő fantom költözött volna be a szintre.

A következő szombaton este, Jánosnak randevúja volt. Nem Dorkával, hanem egy másik lánnyal. Meglehetősen furcsa körülmények között ismerkedtek meg. A főutcán előtte ment a lány, csomagokkal megpakolva. Egy kisebb doboz kicsúszott a hóna alól és a földre esett. János természetesen segített. Ám amikor a dobozt át akarta adni a lánynak, a többi doboz is a földre kívánkozott. Együtt szedték fel, és jót nevettek a dolgon. A lány meghívta Jánost a közeli presszóba, hogy köszönet képen igyanak meg egy kávét. János nem mondott nemet. Valójában nem gondolt semmire Sárával kapcsolatban. Sárának hívták a lányt, legalább is így mutatkozott be. Amikor a kávé mellett beszélgetni kezdtek, Jánosban felötlött, a mi lenne ha, gondolat. A vége az lett, hogy randevút beszéltek meg.

Erre a randevúra ment János a városba. Kezdték a Kossuth-ban, aztán még több táncos helyre is bementek. Lehetet úgy éjjel egy óra, amikor János végre benyitott a kollégiumi szobájába. A félhomályban döbbenten látta, hogy valaki alszik az ágyában. Legalább is úgy nézett ki. Benyúlt a takaró alá és valami fémes dolgot érzett. Amikor levette róla a pokrócot akkor látta meg azt a csilletengelyt két kerékkel, amit korábban a folyosón görgettek. Gondos kezek odakötözték az ágy széléhez, nehogy leguruljon. Jánosnak választania kellett. Vagy

elmegy valahova aludni, vagy leveszi a tengelyt az ágyából. Ez utóbbi mellett döntött. Bicska elő, madzagok elvágva. Már úgy tartotta az egészek, mint a súlyemelők a súlyt kinyomás előtt, amikor az alatta alvó Lali felébredt, és suttogni kezdett:

- Úgyis leejted! Úgyis leejted!

De szerencsére nem így történt. Zajtalanul letette a csilletengelyt a földre. Csak akkor keletkezet valami surrogó hang, amikor a tengely önállósította magát és begurult Lali ágya alatt a falhoz.

Reggel Mitya megjegyezte:

- Aztán nagy volt a dér reggel felé?

János nem reagált, értette, hogy ez volt a retorzió a szemetes kosárért.

Tartalmas beszélgetés Dorkával

János és Dorka vasárnap találkoztak újra. A fiú leszállt a buszról és kényelmesen ballagott azon az SZTK melletti hosszú utcán, ahol az egyik házban Dorka albérlete volt. Amikor az elé a ház elé ért, a leány vélhetően megláthatta, az ablakon át, mert kiszaladt hozzá. János egy idősebb hölgyet vélt látni az ablaknál. Vélhetően Dorka édesanyja volt.

- Ne haragudj, hogy nem hívlak be – mondta Dorka – itt van a mamám.
- Nem probléma – reagált János – menni már tudsz?
- Igen, mindjárt jövök.

A mama ott állt az ablaknál és őket figyelte.

- Itt hagyod a mamád?
- Ne félj, nem haragszik meg érte – mondta Dorka és mosolygott.

Pár perc múlva a lány, indulásra készen jött vissza.

- Hová menjünk? – kérdezte János – mihez van kedved?
- Nem tudom. Csak menjünk, aztán majd elérünk valahová.

Elsétáltak a Polóniáig, de oda Dorka nem akart bemenni, mert, ahogyan mondta, nem volt megfelelően, öltözve. János ezt másként látta. Végül az Avasi presszóban kötöttek ki. A belső kisebb helységben, sikerült egy sarokasztalt kapniuk. Kellemes és tartalmas beszélgetés alakult ki kettőjük között. Jánosnak ismét vigasztalnia kellett a lányt. Megint bele kellett tölteni egy kis optimizmust. Az nem jó dolog, ha valaki azonnal feladja, ha valami nem úgy sikerül, ahogy szerette volna. Alapvetően Jánosnak tetszett a lány felfogása a dolgokról, de ez a pesszimizmus mindenre rányomta a bélyegét.

- Tudod – mondta János – lehet, hogy kinevetsz érte, de ha én valakivel szórakozok, mindig elképzelem, hogyan is tudnám berendezni az életemet vele. Valószínű, hogy ez mindenkinél így van, csak van, aki titkolja.
- Igen, ezzel én is így vagyok.
- Tegnap – folytatta János - kint voltam Szirmabesenyőn a nagynénémnél, és vele is ilyen dolgokról beszélgettünk. Amikor megemlítettem neki, hogy ápolónő vagy, nem lett túlzottan boldog.

Dorka szemében megcsillant egy könnycsepp.

- Ne, ne keseredj el, - próbálta vigasztalni a fiú – ez egy közhiedelem. Én nem kérdeztem, milyen iskoláid vannak. Nem is érdekel. Ha te az én igényeimnek minden szempontból megfelelsz, ha nem kell szégyenkeznem miattad, akkor jó.
- Nézd, én tisztában vagyok vele, hogy nekem nincs valami nagy műveltségem.
- Hidd el, ez nem baj, hiszen beismered, hogy nincs. De akarod, hogy legyen?
- Igen!

- Sok mindent meg lehet tanulni, nem csak a könyvekből, hanem maguktól az emberektől is. Én például nagyon boldog vagyok, ha valamit elmondhatok, megmagyarázhatok neked, amit addig nem tudtál.
- És én nem fogok megharagudni érte, soha.
- Minden menni fog – mondta János, és szeretettel megsimította Dorka arcát – csak bíznod kell, bízni abban, hogy minden sikerül!

A fiú és a lány csak beszéltek, beszéltek, felszabadultan, mindkettőjüknek kellemes volt az együttlét. Még hazafelé is, komoly dolgokról esett szó. Továbbra is téma maradt a kettőjük kapcsolata, benne, hogy mit várhatnak el egymástól. Ennél a dolognál Dorka kicsit zavarba jött, és megkérdezte:

- Szóval azt akarod mondani, hogy nem akarsz feltartani?
- Feltartani? – reagált János - Nincs ennél nagyobb feladat. Vedd figyelembe, hogy én még nem vagyok önálló. Még nem tehetem azt, amit akarok. Ezzel szemben, te azt teszel, amit jónak látsz. Én hiába mondanám, hogy várj rám, ha te mást akarsz. Nekem, addig, amíg önálló leszek, éveim vannak hátra. Én addig senkinek nem tehetek és nem is teszek ígéretet. Ettől függetlenül azt szeretném, ha lenne valakim, akivel el lehet beszélgetni, akivel kellemesen el tudok tölteni egy estét. Remélem, megértesz!
- Értelek.
- És azt te is tudod, hogy egy olyan emberrel kellemesebb az együttlét, aki közel áll hozzád, aki szimpatikus neked.

Amikor idáig jutottak a beszélgetésben, hallgattak egy sort. Egy ideig szótlanul mentek egymás mellett. Mintha arra vártak volna, hogy kissé leülepedjenek a gondolataik.

Már besötétedett. A neonok élesen világították meg saját környezetüket. A járda tele volt lehullott levelekkel. Időnként buszok húztak el mellettük, dübörögve. Dorka ránézett az órájára.

- Moziban voltunk, jó?
- Nekem jó.

Zajos társaság jött mögöttük, énekelve. Néhány házzal arrébb betértek egy udvarba. Csend lett. A fiú meg a lány álltak egymással szemben a kapu előtt. Egyikük sem tudta, hogy mit gondol a másik.

- Szervusz – súgta Dorka fülébe János.
- Szervusz – mondta Dorka, és csókra nyújtotta a száját.

Mi az a szép?

János egyik szobatársa elhozta otthonról a magnóját. Este, amikor bekapcsolták, vad dallamok csaptak fel. Az egyikük megjegyezte, hogy az ilyesmi tamtam, elrontja az ember zenei ízlését. A megjegyzésből vita kerekedett.

- Ez? – kapott a szón a másik.
- Miért? Ez talán szép?
- Szépnek éppen nem mondható.
- Na, látod. Túl egyszerű. Ugye?

János elgondolkozott. Mi is az a szép? Mire mondjuk azt, hogy ez szép? Kétségtelen dolog, hogy az ilyen ítélet erősen szubjektív, de azért legalább körvonalakban meg lehetne fogalmazni, hogy általában mit nevezünk szépnek. Vagy tényleg úgy van, hogy az csak az ítélet megfogalmazójának igazsága?

János tovább vitte a gondolatait. Kicsit groteszk hasonlat, de vegyük például azt az esetet, amikor az ember megismerkedik egy hölggyel, és már az első alkalommal mindent elér nála. Szép dolog az ilyen? Ugye nem. Jánosnak eszébe jutott az a bizonyos mondat, ami a szakító levél gerincét adta: „a siker, amit harc nélkül ér el az ember, soha sem olyan drága, mint amit küzdelem árán szerez, és egyhamar megvetés tárgya lesz". Valahogy ez a szépre általában is igaz. János úgy gondolta, hogy az igazi szépség nem az, amit az ember első látásra vagy hallásra fel tud fogni. Az ilyesmihez nem elég az, hogy az ember kinyitja a szemét és a fülét. Azt, ami igazán szép, azt a szívünkkel is érzékelni kell. Az úgy kell hasson ránk, mint egy villámcsapás, egy hirtelen ráébredés arra, hogy valami csodálatos, valami igazán szép dolog az ami velünk történik. Ha például egy zene nem vált ki belőlünk mást, mint görcsös rángatózási kényszert, akkor az, nem egy maradandó érték. Az ilyet általában néhány nap múlva az ember agya kitörli magából. A zene esetében néha többszöri meghallgatás után vesszük észre a szépet. De amikor rátaláltunk, akkor még a hideg is futkározik a hátunkon a gyönyörűségtől. János például mindég elgyöngül, és teljes valójában átadja magát a zenének, ha megszólal a Magyar Himnusz. Akkor az ember egy kicsit átszellemül, érzések szakadnak fel benne. De ezt csak a magyar emberek érzik, és közülük is csak azok, akik tudják mi az a szép.

Ha az utcán sétálva a kirakatban meglátunk egy festménynek egyáltalán nem nevezhető giccset, és ezt önmagunk el tudjuk különíteni az igazi értéktől, akkor már jó úton járunk. Talán egy egyszerű embernek szépnek tűnik az ilyen tucatkép, hajlandó is lenne felakasztani a szobája falára, de nincs annyi pénze, hogy megvásárolja. Mert a giccsgyártás az igényekhez, az igények színvonalához igazodik. Az igazi művészetnek nincs ára. Próbáljunk meg újra és újra megnézni egy művészi festményt. Minden alkalommal újabb és újabb részleteket fogunk felfedezni rajta, de hosszú időnek kell eltelni ahhoz, hogy a mozaikokból igazán összeálljon a teljes kép.

Jánosban felmerült az a kérdés is, hogy miért nem szereti az emberek többsége a komolyzenét. Azért, mert azt nem lehet hallgatni újságolvasás, vagy beszélgetés közben? Ezért is, de főként azért, mert nem értik. A komolyzene joggal igényli, hogy a hallgatója rá koncentráljon. Odafigyelés nélkül egyszerűen nem lehet felfedezni benne a szépet. De ha egy zenében valakinek sikerül megtalálnia azt a gyönyörűséget, amelyet a szerző elrejtett benne, akkor örök emlék marad. A slágerek zöme nagyon rövid életű. Az örökzöld slágereké valamivel hosszabb, de a klasszikus zene legjobb alkotásai időtlen ideig élnek. Vannak olyan zeneművek, amelyek egy történetet mondanak el. Nem szavakkal, nem énekhanggal, hanem hangszerekkel. Ilyenek a szimfonikus költemények. Ha valaki a zene hallatán nem tudja maga elé képzelni a történést, annak előbb saját műveltsége hiányosságait kell megszüntetnie. Ott van például Liszt Ferenc Mazeppa című zeneműve. A zene önmagában is gyönyör, de aki nem tudja, hogy ki volt Mazeppa, miért és hogyan kellett egy lóhoz hozzákötözve száguldania a végtelen pusztán, az lehet, hogy egy másik történetet fog látni zenehallgatás közben. Aki viszont ismeri Mazeppa történetét, az előtt úgy jelenik meg a dolog, mintha egy filmet látna.

János többször dühöngött már azon, hogy amikor mondta, hangversenyre megy, sokaknál elnéző mosoly volt a reakció. Szinte hallotta a ki nem mondott megjegyzést:

- Mész, magadat ámítani?

Pedig, ha az ilyen emberek életükből csak egy órát, nem többet, fordítottak volna arra, hogy megértség a komoly zenét, másként vélekednének, és boldogabb emberek lennének. Sokan rohanva élik le az életüket, az élet apró dolgaival vannak elfoglalva, és így elfutnak a nagy lehetőségek mellett, nem jut rá idejük, hogy értelmet keressenek az életükben, valami olyat, amiért érdemes élni.

Kirándulás Lillafüredre

Vasárnap reggel, János gyalog ment át az Avason, a Szentannáig. Dorka pár percet késett. Garadnáig váltottak jegyet a kisvonatra. János úgy tervezte, hogy innen gyalog sétálnak be Lillafüredre. Bár az idő elég felhős volt, az ég mégis biztatónak látszott. A kisvonat lassan haladt, szinte vánszorgott, így volt idejük gyönyörködni a tájban. Az erdő csodaszép volt. Leírhatatlan színekben pompázott, a haragoszöldtől, a lángoló vörösön át a szalmasárgáig. Ilyen színkavalkádot[3] szinte lehetetlen lenne lefesteni.

A Garadnánál leszálltak és gyalog indultak visszafelé. Lillafüred felé borulás látszott. Nagy szürke felhők nyomultak felfelé a völgyben, szinte ráfeküdtek a két peremére. Egy darabig az országúton haladtak, aztán a pisztrángos tavaknál visszamentek a kisvasút mellé. A medencékben hatalmas pisztrángok úszkáltak. Néha, mint a villám surrantak tova. Dorkának nagyon tetszett. A kőbányához is elkísérte Jánost, és ő is nézegette a köveket. Érdeklődéssel hallgatta, amikor János a vetődésekről beszélt neki. Hoztak két kőzetmintát is, egy szürkésfekete mészkődarabot és egy vasas színeződésűt. Az őskohónál minden lehető helyet bejártak. Csináltak néhány fényképet is. Jánosnak jól esett, hogy Dorkát minden érdekli, tele van kérdésekkel. Alig győzött válaszolni rájuk.

Hála Istennek, úgy nézett ki, hogy mégsem lesz eső. Az ég egyre jobban világosodott. A Garadna patak vasút felőli oldalán haladtak.

- Tudod, hogy így sokkal jobb kirándulni – jegyzete meg Dorka.
- Hogy?
- Így, ha egy fiúval megy az ember. Mert így olyan érdekes. Sok mindent tanultam.
- Az biztos, csak tudod, egy srác bárkivel elmehet kirándulni, de egy lánynak már meg kell gondolnia az ilyesmit.
- Hát persze, az ember megnézi, hogy kivel megy el.

Már elérték a tavat. A Garadna nagy kanyarral ömlött bele. A parton horgászok ültek, türelmes mozdulatlanságban. János újra megállapította, hogy ezt ő biztosan nem tudná csinálni. Eszébe jutott az a horgászkaland, amikor Apuval mentek az Ipolyra. Jánost annyira elandalította a víz csörgedezése, hogy arra ébredt, hogy valami ki akarja rántani a botot a kezéből.

Éppen elmúlt féltizenkettő.

- Most tudod, mit csinálunk? – szólalt meg János – elmegyünk az István barlangba, és megmutatom neked. Jó lesz?
- Jó!
- Nem vagy még fáradt?
- Nem.

[3] változatosság

Amikor odaértek a barlanghoz, egy csoport éppen ment befelé. János szólt az idős kísérőnek, hogy ő a barlangászok egyike. Így még belépőt sem kellett fizetniük. De a dolognak ára volt. Jánosnak kellett vinnie a csoportot. Ez volt az első alkalom, amikor Jánosra egy barlangnéző csoportot rábíztak. Igyekezett a mese helyett, konkrétumokat mondani, és úgy tűnt, tetszik az embereknek. Amikor visszaértek a bejárathoz, János odaszólt Dorkának:

- Várj még. Mi még egyszer visszamegyünk, és megmutatom az új feltárásokat is.

Kért egy lámpát, aztán visszamentek a „Pokol" nevű szakadékhoz. János ledobott egy követ. Hallani lehetett, amint egyre messzebbről jön a pattogó kő hangja.

- Itt lementetek? – kérdezte Dorka, kis ijedelemmel a hangjába. Bizonyára attól tartott, hogy neki is le kell mászni.
- Persze! Lent van a munkahely, az alján.
- Én nem mernék.
- Nincs mitől félni.
- De itt kötél nélkül nem is lehetne kijönni.
- Nem valószínű, de egy nap alatt biztosan sikerülne. Lépcsők vannak a sziklába vájva, és a boltozatnak is neki tudja vetni az ember a hátát.

Visszafelé találkoztak egy csoporttal.

- Megvárjam? – kérdezte János az öreget.
- Nem fontos.
- Jó, akkor leoltom a lámpát, és elmegyünk. A viszont látásra!

Fél egy volt, mire kiértek.

- Most pedig – fordult János Dorkához – el kellene menni valahová, enni valamit.
- Hát, csakis úgy lesz.

A Vadászkürtben telepedtek le és ebédet rendeltek. Tartalmas volt az étel, így amikor befejezték, jól esett egy kicsit még üldögélni.

Lassan, lassan már kezdtek olyan dolgokról is szót váltani, amelyekről János addig még nem beszélhetett senkivel. Úgy érezte Dorka őszintén mondja, amit mond. Ráadásul János a legbizalmasabb gondolatait kezdte megosztani a lánnyal. Egyszerre csak, mintha parancsszóra tennék, elhallgattak. Dorka János szemébe nézett. A tekintetük összetalálkozott.

- Téged valami bánt! – mondta a lány.
- Nem, csak elgondolkoztam.
- Mond el, én megértelek. Minden problémád érdekel.
- Tudod, azon gondolkodtam, hogy tulajdonképpen mi az alapja a mi kapcsolatunknak. Mi az érzelmi alapja?
- No, és … Mire jutottál?
- Arra jöttem rá, hogy ez nem nevezhető szerelemnek, mert én nem érzem szerelmesnek magam. Vagy ha mégis, akkor ez más, mint az eddigiek voltak.

- Én nem tudom, mi az a szerelem – mondta Dorka elbizonytalanodva.
- Tudod, már csak azért sem lehet szerelem, mert gondolkodok, és nem vagyok elvakult.

János elhallgatott.

- No, mond! – biztatta Dorka és megfogta a kezét.
- Szóval tudnod kell, hogy én nem mondhatok neked semmit, mert …
- Tudom, de ne hidd azt, hogy nekem csak az jár a fejemben, hogyha mi szórakozunk, akkor én egyből a felséged akarok lenni.
- Ezt nem lehet tudni, de minden esetre nagyon rosszul esne, ha egyszer azt mondanád nekem, nincs tovább, többé nem ismerjük egymást.

Ismét hallgattak egy sort.

- Meg, tudod – folytatta János – mással egyáltalán nem tudná így elképzelni ezt a kirándulást. Mondhatom úgy is, hogy nem viselkedtem igazi férfihez méltóan.
- Nem, ennek így kellett lennie.
- Mert én nem azért mentem.
- Én sem.
- És tudod, mi esik nagyon jól nekem? Az, hogy érdeklődsz a dolgaim iránt, a szakmám iránt és, hogy megértesz. Még eddig nem volt senkim, aki ilyen lett volna.

Megint hallgattak. Már öt óra felé járt az idő.

- Elmegyünk? – kérdezte János.
- Mehetünk.

Sötét volt, mire beértek a városba. Dorkát nem kísérte egészen a házig. El kellett érnie a következő buszt.

- A jövő héten délutános leszek – súgta Dorka.
- Akkor egész héten nem láthatlak?
- De, szombaton délelőttös vagyok.
- Jó, akkor elmegyünk majd valahová. Addig meg majd hívlak telefonon.
- Mikor hívsz?
- Amikor óhajtod!
- Nekem mindegy, csak ne mulassz miattam.
- Jó, ne félts te engem. Akkor majd hívlak. De most már mennem kell.
- Jó, szervusz!

Őszi hangulat

Beköszöntött 1961 ősze. Álmosító félhomály telepedett rá az előadókra. Bár eddig is kókadoztak a fejek az előadásokon, a hallgatók még bágyadtabbak lettek. Dudujka[4] fölött ólomszürke felhők köröztek. Csak néha – néha bukkant elő a Nap, de az is sápadtabb volt, mint máskor. Esténként sűrű köd ülte meg a várost és ebből Dudujkának is jutott. Az utcai lámpák fénye alig tudott áttörni rajta. A sejtelmes fénypontok hirtelen tűntek fel és hirtelen vesztek bele a ködbe.

Jánosnak eszébe jutott egyik gyermekkori mesekönyve, amelynek „Igazszavú Pista bá kacskaringós kalandjai" volt a címe. Volt benne egy fejezet, amely arról szólt, hogy a londoni köd olyan sűrű, hogy a lámpák fénye nem tud áttörni rajta. Ezért az angolok alagutat fúrtak a ködbe és a lámpákat annak felső részéhez rögzítették. Miskolcon sem volt kisebb a köd, de itt senkinek sem jutott eszébe ez az elmés megoldás.

Ebben az őszi szomorúságban, a természet is olyan volt, mint amikor a báli szezon végén a lányok elrakják a káprázatos estélyi ruhákat, és egyszerű öltözéket vesznek fel. Az erdők díszpompás ruhája aláhullott és a fák didergő mezítelenséggel sóhajtoznak a letűnt nyár után. A Hejő is, mintha fázna, éjszakánként magára húzta pára paplanját. Reggelente már dér is csillog a megfakult gyepen. Amikor a Dudujkát teljesen befedik a felhők, megered az apró szemű eső. Az ember ilyenkor óhatatlanul szaporázza a lépteit. Ez már az igazi ősz. A diák ilyenkor legszívesebben nem csinálna semmit. Az idő szomorúsága ráül az emberek lelkére is.

János, aki korábban már azt hitte, Dorkával minden rendben van, ebben az időben teljesen elfásult. Már nem érzett izgatottságot, ha a lány telefonon hívta, közömbös lett, mint minden ebben a szomorú időben. Szombatra beszéltek meg találkozót, de Jánost már ez sem érdekelte igazán. De azért elment a randevúra. Dorka ért oda előbb.

- No, megyünk? – kérdezte Jánost, teljesen elfásult hangon.
- Persze! Busszal, vagy gyalog?
- Busszal.

A Polóniában sikerült kapniuk egy szabad asztalt. Egyiküknek sem volt valami jó hangulata. Jánosnak még a tánc is nehezére esett. De egy idő után belejött, és egészen elfogadható kedve kerekedett.

- Neked nem hiányzik valami? – kérdeztet Dorka, amikor a zenekar egy kis szünetet tartott.
- De.
- A cigaretta?
- Az!

[4] a Miskolci Egyetem helye

- Add ide a ridikülömet! Ugyan már többször megfogadtam, hogy nem gyújtok rá.
- Míg egymást rontjuk, addig nincs semmi baj.

Egyre többen táncoltak. Időközben új zenekar jött, és a hangulat tovább emelkedett. Dorkának is megjött a kedve, jókat kacagott János egy-egy adomáján. Szórakozásból figyelni kezdték, hogyan táncolnak az emberek. Mindenki másként. Volt, aki átszellemült képpel nézett el a hölgy mellett, volt, aki folyton beszélt, és volt olyan is, aki lopva csókolgatta táncpartnerét. Kevés olyan pár volt, amely természetes önmagát adta. Az emberek többsége arra törekedett, hogy szebbnek kívánatosabbnak láttassa önmagát. János szerin ezzel rontanak legtöbbet a kapcsolatukon.

A táncparketten tömeg kezdett kialakulni. János és Dorka, kénytelenek voltak visszaadni a kapott rúgásokat, hogy jusson nekik is hely.

Az egyik szünetben János éppen szótlanul szívta a cigarettáját, amikor Dorka megszólalt:

- Tudom, mire gondolsz most!
- Azt hiszem, most nem tudod.
- Miért?
- Mert éppen azt gondoltam, hogy már egészen jól le tudom szívni a füstöt.
- Biztos?
- Biztos. Miért, te mire gondoltál?
- Azt hittem, arra gondolsz, hogy tulajdonképpen miért is vagyunk mi itt? Hiszen semmi érzés …
- Ne mond tovább!

Jánoson, hirtelen valami különös érzés futott át. Nem volt kellemes, de szinte leírhatatlan volt. Pillanatok alatt elment a kedve mindentől. Csak a cigarettáját figyelte. Remegett a kezében. Egy ideig nem szólt semmit, aztán megtörte a kettőjük között kialakult csendet:

- Ezek szerint, te még most sem hiszel nekem, ha ilyeneket gondolsz. Ne nevess ki, de rettenetesen rosszul esik. Rosszul esik, mert nem kapom vissza tőled azt a bizalmat, amivel én közelítek hozzád.
- Nem nevetlek ki. Neked kellene engem kinevetni. Én most már tényleg azt mondom, hiszek neked.

Mindketten hallgattak. János cél nélkül nézett maga elé. Úgy érezte, újra összeomlottak a tervei.

- Ne gondolj rá! – fogta meg János kezét Dorka.

János lassan megfontoltan reagált:

- Tudod, mit kívánok én? Csak annyit, hogy azt kapjam vissza tőled, amit én adok neked.

Ismét csend költözött közéjük. Csak néztek maguk elé, majd néha egymásra.

- Gyere táncolni! – mondta Dorka, de Jánosnak már semmi kedve nem volt az egészhez.
- Néha nagyon rossz tudsz lenni – mondta szomorúan.
- Tudom, hogy most már hiába mondanék bármit, nem tudnám visszaadni a kedved.

János az órájára nézett. Már tizenegy óra volt.
- Elmegyünk, jó?
- Jó.

Az utcán nyirkos levegő fogadta őket. Ez most szinte jól esett, mert legalább kiszellőztette János fejét. Lassan kezdte visszanyerni a hangulatát. Menet közben már egymást vigasztalták.
- Siessünk, hogy elérd a féltizenkettes buszt! - javasolta Dorka és szaporázni kezdte a lépteit.
- Ne érjem már el!
- Aludnod kell! Muszáj!

János nem kísérte hazáig a lányt. Az idő valóban sürgetős volt.
- Mikor láthatlak? – kérdezte.
- Akkor nem haragszol?
- Nem. Szerdán mindenképpen kimegyek a temetőbe. Halottak napja lesz.
- Jó, akkor én is kimegyek veled.

Búcsúztak. A busz éppen akkor állt meg a megállóban, amikor János odaért.

Másnap reggel János fáradtan ébredt. Gyorsan igyekezett rendbe szedni magát. Lillafüredre ígérkezett, a barlangászokhoz. Este pedig szakestély volt. Így aztán hétfőn reggel János megint, ha lehet, még fáradtabban ébred, mit előző nap. Pedig aznap polgazd[5] előadás volt, ami nem tartozott a szórakoztató dolgok közé. Remélte, hogy az előadó nem húzza el az órát. Tévedett. Már öt perccel túl voltak a megadott időn, de még mondta és mondta, vigasztalanul. Ennek a tanárnak általában szájmenése volt, de ez már azon is túltett. A hallgatóság látványosan pakolt, ettől az alvók felriadtak, de az előadó még mindig mondta.
- Le kellene lőni! – javasolta a János mellett ülő hallgató – mert én mindjárt elsírom magam.

A tanár végre észbekapott.
- Látod, hogy vigyorog örömében? – jegyezte meg, János.

Az előadó székei csattogni kezdtek és a hallgatóság kitódult a teremből.

[5] politikai gazdaságtan

Halottak napja

Azon a napon, ismét sűrű köd borult a városra. A szembejövőt csak néhány lépésről lehetett meglátni. Az Avason csend volt, mintha az egy másik világ lenne, ahová a város zaja csak halkan, tompán érkezik el. A temetőben még talán sűrűbb volt a köd, mint a városban.

János halottak napján mindég kijött a temetőbe, hogy tisztelegjen elhunyt édesapja emléke előtt. Ő valahol a doni mezőkön alussza örök álmát, de János gondolataiban ezen a napon mindég visszatért.

Ezen a halottak napján, nem volt egyedül. Dorka is vele volt. Az esti szürkületben még nem látszottak a gyertyák, csak az illatuk érződött a levegőben. A harangtorony mellett látták meg az első égő gyertyát. Imbolygó árnyak mozogtak a félhomályban. Innen-onnan suttogás hallatszott. Az égő gyertyákkal körülrakott sírokról derengve szállt a fény. A fejfák sötét körvonalai monumentálissá nőttek, mintha azok lelkét idéznék, akiket a föld már magához ragadott.

János arra gondolt, hogy most mindenütt, messzi országokban is, gyertyák fénye világítja meg az éjszakát, talán ott is, ahol édesapja sírját rejti a föld. Ott is, ahol az óriásfolyó, a Don kanyarog, és ahol a halál angyala fújt örök takarodót. Talán ott is csend van, és gondos kezek gyertyákat gyújtanak, a süppedt sírokon. Vagy talán nyoma sincs annak, hogy idősebb Bodnár János egykoron itt védte a hazát, és eltűnt, mint más milliók.

János letérdelt az első sírnál és felszakadt belőle a fohász:

- Édesapám! Nyugodj békével, mert a gyertyák most érted is égnek és van, még aki gondol rád és emlékezik. Édesanyám is most biztosan a temetőt járja. Rád gondol ő is, hiszen hosszú éveken át, türelemmel várt rád. Még akkor is, amikor érezte, hogy téged a földbe parancsolt a halál. Gyermek voltam akkor, szinte dajkáltak még, amikor el kellett menned. Elmentél, hogy vissza se jöjj többé. Pedig te nem voltál rossz, nem akartál senkit bántani. Azóta már gyermekből férfivá lettem, és maholnap a helyedbe lépek. Kérlek, nézd meg ezt a lányt, aki most velem járja a temető útjait, nézd meg, és mond, boldog leszek-e vele. Olyan boldog, mint te voltál egykor édesanyámmal. Édesapám, ha eltelik egy esztendő, újra vele jövök majd hozzád, ha te is úgy akarod.

János szeméből patakzott a könny. Hangosan zokogott. Dorka felsegítette a térdepelésből.

Mellettük, az avasi templom, ablakain, mintha egy rejtelmes díszlet volna, gyengén szűrődött át a fény. És akkor a köd hirtelen oszlani kezdett. Gomolygó folyóként tódult a város felé, és egy percre szabadon látszottak a temető fényei. Egy hatalmas akácfa alatt álltak, és onnan bámulták a csodát. Aztán a szél megfordult, és a köd már jött is visszafelé. A fákat egymás után nyelte magába, és hamarosan őket is elborította. Lementek a templom elé. Dorka hozott magával néhány gyertyát. Meggyújtották. Aztán egy darabig még nézték a gyertyák imbolygó lángjait, majd elindultak vissza a városba. János úgy érezte, hogy jobb

volt így, jobb volt, hogy nem egyedül járt a sírok között. A hangulat így is megülte a lelkét és este megpróbálta verse szedni a gondolatait. Érdekes módon a szavak egymás után jöttek, nem kellett görcsösen ügyelni a szótagszámra és a rímekre. Úgy érezte, maradandót alkotott. Íme, a vers:

Néma maradtál

Tejszínű köd ül a fák
Csupasz ágaira,
Fanyar íze átjárja
Borongva a lelkem.
Körülöttem a gyertyák
Tompa lángja dereng.

Egy év múlt el az óta,
Hogy voltam e helyen
S végig jártam utam
Itt a hantok között.

De érzem, jönnek sorban
Majd egyre az évek,
Szüntelen keresem őt …
A gyertyák lobogó
Lángja idézi árnyát.

Látom harci mezőkön
Hol holtak hevernek;
Futva a végzet elől
Ül a tájon a gyász.

Azóta ruhát is
Sokszor váltott az erdő,
Sokszor borult csend a
Messze doni mezőkre.
Te néma maradtál!

Köd települ a fejfák
Hajlott vállaira,
Görnyed a gyertyák fölé,
De a szél susogva
Emléked idézi s
Egyre viszi tovább.

Bonyolódnak a dolgok

Érdekes, milyen periodikus dolog a szerelem. Egymást követik a fellángolások és a józanabb pillanatok. Olyan ez, mintha valaki előre megtervezte volna. Pedig igazából még azt sem lehet egyértelműen megfogalmazni, hogy mi az a szerelem. Ráadásul, aki éppen benne van, nehezen tudna józan választ adni erre a kérdésre.

János, a következő szombaton, este megint találkozott Dorkával. Újra a Polóniába mentek. János nem értette saját magát. Érezte, hogy tánc közben szinte teljesen elönti a pirosság. Ilyen még soha sem fordult elő vele. Dorkának érdekesen csillogtak a szemei, amikor a fiúra nézett. Volt a tekintetében valami különös. Óhatatlanul eszébe jutott az a kirándulás, amikor Hámorban töltöttek el egy napot. Akkor volt Dorka ugyanilyen. Kislányosan bájos volt, szinte megszépült, mint akkor.

- Most nem kérdezed meg, mire gondolok? - mondta mosolyogva János.
- Ha akarod, megmondod …

János ismét érezte, hogy elönti az arcát a pirosság. Bátorításul szippantott egyet a cigarettájából.

- Arra gondoltam, hogy most olyan minden, mint amikor Hámorban voltunk.
- Miért?
- Mert a ruhád és az általad keltett érzések jól társulnak egymással. Nem érted?
- Még nem, de már sejtem.
- Ha az ember csak sejt valamit, az sokkal izgalmasabb, mint amikor biztosan tudja.

Ha azon az estén, már egy szót sem szóltak volna többet, akkor is tudták volna, hogy mit akartak mondani egymásnak. Így csak nézte egymást a fiú, meg a lány, mosolyogva. Mert az ilyesmit nehéz szavakba önteni. Dorka szólalt meg előbb:

- Tudod, én azt gondoltam, mert mostanában sokat ábrándozok, hogy én csak egyszer fogok szeretni életemben, de abban az emberben is, csalódni fogok.
- Már megint pesszimista vagy – korholta János.
- Sokszor gondoltam rád, éjszakánként, amikor valami miatt hirtelen ki ment az álom a szememből. Most délután, amikor a fodrásztól jöttem, beugrottam egy kis cukrászdába, ahol már együtt is voltunk, és nagyon különös dolgot éreztem.
- Látod, és még te mondod azt, hogy soha sem fogod megtudni, mi az a szerelem.

Dorka lehajtotta a fejét és zavartan matatott az asztalon.

- Ne nevess ki érte!

Vajon, ha azok az emberek, akik körülöttük ültek, tudták volna mi zajlott le kettőjük között, ugyanúgy boldogok lettek volna? Mert ők határtalanul boldogok voltak.

Újra táncolni mentek. Már nem látták maguk körül a táncoló párokat, csak egymást nézték, és mindkettőjükön különös érzés lett úrrá. Határtalanul boldognak érezték magukat. Hiszen mindketten együvé tartoztak, megértették egymást, és viszonozni tudták egymás szeretetét.

„*Rád bízom az életemet,*
Csak te is szeress engem …" –

csendült fel a gitáron. A lány közelebb hajolt a fiúhoz, és a fülébe suttogta:

- Ezt én mondom!

János magához szorította. Jóleső borzongás futott végig rajta. Szólni már egyikük sem tudott, csak táncoltak. János úgy érezte, biztosítva van az élete.

Séta a tapolcai régi kőbányában

János vasárnap délután kiment a régi tapolcai kőbányába. Ez a bánya laikus számára, csak egy óriási gödör, melynek a bánya bejáratával szemközti és a két oldalsó falán folyt termelés. János már többször járt itt, de még egy alkalommal sem tudta tüzetesen végigvizsgálni. Először a háromszögelési ponttal szemközti oldalon mászott le az egyik teraszra. Már éppen vissza akart jönni onnan, amikor kagylódarabokra lett figyelmes. Tovább ment és újabb darabokat talált. Néhány méterrel odébb ahol meredek rézsűvel ért véget a terasz, tisztán látszott a rétegsor. Felül, mintegy 20 centimétere talajréteg alatt egy átlagosan 25 centiméter vastagságú meszes homok helyezkedett el. Ez a réteg kézzel morzsolhatóan puha volt, és nem voltak benne kövületek.. Ez alatt úgy egyméternyi vastagságban osztreás pad[6] látszott. A kagylóhéjak sokkal kisebbek voltak annál, mint amilyeneket a nyári gyakorlaton, Kincsesbányán látott. Ezek feltételezhetően régebbiek. János néhány viszonylag jó megtartású példányt betett az oldalzsákjába.

Kincsesbányán az egyik bauxit külfejtés fedőjében[7] óriási osztreák voltak, némelyik elérte a tíz kilót is. Akkor, ott, sikerült egy ilyen óriást épen kiszedni. Egy geológus technikus segítségével vattába bugyolálták[8], dobozba rakták, és János feladta az Ásványtani tanszék címére. A dolgot viccnek szánta, de mint kiderült, nagyon megörültek neki. Az ősz félév elején még köszönetet is kapott érte, az őslényekkel foglalkozó adjunktus úrtól.

Ez a réteg megközelítőleg olyan magasságban volt, mint a túloldalon a magassági pont. János elhatározta, hogy megpróbálja követni a rétegek futását, hátha a túlsó oldalon is megtalálhatók. A bányának ezt a falát alulról közelítette meg. Kisebb meddőhányókon felkapaszkodva, sikeresen felért az első teraszra. Itt egy szép kődarabra lett figyelmes. Felvette, forgatta. A kő pontosan úgy nézett ki, mint egy kőbél[9]. Olyan alakja volt, mint egy kagylónak. Amikor ezt megmutatta a kollégiumban a geológusoknak, nekik más volt a véleményük. Volt olyan, aki feltételezte, hogy ez a kődarab egy karsztos járat faláról eshetett le, és a víz koptatta ilyen kagylóformájúvá.

Amikor János a második teraszra kapaszkodott fel, egy szép kifejlődésű vetőlapot[10] talált. Ugyanitt néhány karsztos járat is magára vonta a figyelmét. Itt mindenütt, a túloldalinál jellegzetesebb vasas színeződés látszott a rétegsorban. Ez minden valószínűség szerint a tapolcai termálvíz felszálló ágának hatása lehet. Az egyik karsztos járatba János beledobott egy követ. A lehulló kő hangjából úgy

[6] az őskorban élt kagylók héjából keletkezett réteg

[7] a haszonanyag fölötti kőzetrétegek

[8] puha anyaggal körülvesz

[9] egykori állat vázát belül kitöltő kőzetanyag

[10] kőzetrétegek törési síkja

húsz méteres mélységre következtetett. Bizony nem lehet életbiztosítás ilyen karsztos járatban kutatni. Néhol az oldalfal kézzel bontható volt.

A külfejtésnek ezen az oldalán jóval több vető nyoma látszott, sőt néhol a vetőközöket[11] kitöltő breccsa[12] is megfigyelhető volt. A kőzetrétegek dőlésszöge változó volt. A túloldalon meglelt, kagylóhéjakból álló réteget János ezen az oldalon már nem lelte meg. Itt ugyanabban a magasságban kőtörmeléket talált.

A szóbeszéd szerint ezt a bányagödröt hamarosan feltöltik szeméttel. Jánosnak ez nem tetszett. A bányaudvar akkora volt, hogy egy nagyobb kemping is elfért volna benne. Mennyivel szebb lenne, ha a bánya falait megerősítenék, és a kempingben felébredő vendég egy gyönyörű sziklafalat látna. Ha viszont a szemétfeltöltési gondolat győzedelmeskedik, akkor ezeket a sziklafalakat már senki sem láthatja többet.

János kőzetmintákkal megrakodva tért vissza a kollégiumba. Az eső éppen akkor kezdett szemerkélni, amikor a buszmegállóba ért. Szerencséje volt. A kollégiumban külön dobozokba rakta a kőzetmintákat és a kövületeket.

Aztán arra gondolt, hogy Dorkát is el kellene hozni a kőbányába, hátha neki is tetszene. Később lebeszélte magát. Veszélyes lenne. Már pedig ha ő hívná, akkor ő felelne érte.

[11] egyes vetősíkok között kialakuló üreg

[12] törmelékkő

A barlang és a nő

Az egyik vasárnap János, és Horpák kimentek Lillafüredre, hogy segítsenek az István barlang feltárásában. A „Pokol" nevű szakadékban éppen nem lehetett dolgozni, mert a szifonkerülő járatban, amit tovább kellett volna bontani, öt centis víz állt. A „Tordai hasadék" végében van egy körtő, oda másztak le. Ha nem lett volna olyan szűk, amilyen volt, bizony könnyen vissza is eshetett az ember, ha nem figyelt oda eléggé. A kürtő mintegy kilenc méter hosszon csaknem teljesen függőleges volt. De ha az ember az egyik oldalon nekifeszítette a hátát a sziklafalnak, a másikon meg a térdeivel tette ugyanezt, akkor meglehetősen biztonságban volt. János ezt a megoldást választotta. Talán félúton tarthatott lefelé, amikor a karbidlámpája hozzáért a sziklafalhoz, és kialudt. A hátralévő szakaszt így teljes sötétségben kellett megtennie.

A kürtő egy kisebb fajta terembe torkolt, amelynek csak a magassága volt nagy, nem is lehetett bevilágítani. Vízszintesen alig tíz méter lehetett az átmérője. Falait hófehér cseppkövek tarkították, mintha függőleges erezet lenne.

János előtt ketten értek le a terembe. Amíg ő szemlélődött, az a két ember eltűnt. A terem egyik végében egy másfél méteres párkányról kellett leugrani. Innen indult egy csak kúszva járható folyosó, a szemközti szifon alá. János először a lábait próbálta berámolni a folyosóba, de úgy szűknek bizonyult a járat. Ezért a jól bevált módszer szerint, lámpáját a hüvelyk ujjára akasztva, hason ereszkedett be az üregbe. A járat hossza nem volt több, mint öt méter, de olyan szűk volt, hogy csak a csizmája orrával tudta előre lökdösni magát. Ráadásul meglehetősen híg, embermarasztaló sár is volt az alján.

- Csak préseld magad! – hallotta maga mögött Horpák hangját. A folyosó egy valamivel nagyobb terembe vezetett, mint az előbbi volt. De ez is valószínűtlenül magas volt. Ezt a termet is szép cseppkőképződmények borították. János megpróbált felmászni az előbbi folyosó folytatásában, de a járat annyira beszűkült, hogy járhatatlan volt.

Ebből a teremből kiindulva, szintén egy szifonkerülő járatot bontottak. A járat szájánál valaki egy nem több mint hetven centiméteres női alakot formált ki agyagból. A nő a hátán feküdt. Művészi munka volt. A készítőnek komoly anatómiai ismeretei lehettek, a szobrot a megfelelő helyeken be is kormozta.

- Kár, hogy ilyen kicsi!
- Na, ugye, máris működik a piszkos fantáziád.
- Kicsi, de nem gyereklány – védekezett Horpák.

Egy srác bemászott az üregbe. János őt nem, csak a vödröt látta, amely ha megtelt, ki kellett emelnie. Az ötödik vödör után helyet cseréltek. Az üreg, ahová Jánosnak be kellett másznia, egy lapos sziklahasadék volt, amelyből felfelé, mintha egy párkányról egy járat indult volna. Kellemetlen testhelyzetben, szinte a feje fölül kellett az agyagot szednie. A tele vödör lehette vagy húsz kiló. Az elsőt még könnyedén, ülő helyzetből lábbal meglódította, hogy kimenjen annyi-

ra, hogy már elérjék. Az ötödik vödörnél azonban már alig maradt ereje Csak elnyúlt a cuppanós sárban. A pára, amit kilélegzett, elborította azt a kis üreget, amiben volt. Közben hallotta, hogy odakint Horpák filozofál:

- Vigyázni kell nehogy a körben elrendezett agyag megcsússzon, mert akkor annak, aki az üregben van, annyi.

Jó kis biztatás gondolta János, de hiába keresett magában valami félelemszerűt, nem talált.

- Elvégre csak nem bolond az agyag hogy akkor csússzon el, amikor én bent vagyok – kiabálta vissza.

János elindult kifelé. Horpák már nem ment be helyette, mert úgy saccolták, hogy egy óra felé járhat az idő, menniük kell. Elindultak az előbbi úton visszafelé. A kijutáshoz mindent visszafelé kellett csinálniuk. János után Horpák jött ki. Boldogan kiáltotta:

- Fiúk, egy karcolás nélkül kijöttem!

De ekkor rosszul lépett le egy alig lépcsőfoknyi párkányról és kiment a bokája. Azonnal összeesett. Lassan tért magához és csak sántikálva tudott jönni. Csak ekkor vették észre, hogy milyen sárosak lettek. Még a gatyájuk is átnedvesedett. Gyorsan lemosakodtak a Szinvában és még elérték az egyórás buszt.

Ez után a nem éppen pihentető délelőtt után, Jánosnak még be kellett mennie a városba, Dorkához. Kimondott fáradtságot nem érzett ugyan, de minden tagja a tudomására hozta, hogy ő létezik. A buszon annyian voltak, hogy nem tudott leszállni a kórháznál, bevitte a Szemeréhez. Így aztán késett néhány percet.

A Polóniában nem volt hely, ezért az Avasba mentek. Időközben Horpák is megjelent a menyasszonyával. Szegény alig tudta felhúzni a cipőjét. Említette ugyan, hogy ami kimarad, azt majd körülvágja bicskával, de ezt a nejnek való nem helyeselte. Lássanak csodát, még táncoltak is. Horpák nem akárhogyan rázott.

János és Dorka között, megint nehezen indult a beszélgetés, de azért csak belejöttek valahogyan. A fiú elújságolta, hogy a szobatársai szerint, amióta János őt ismeri, megszűnt egyéniség lenni. Azóta ugyanis cipőt pucol, nadrágot vasal, hátrafésüli a haját, sőt még meg is borotválkozik időnként. Ezek a dolgok egyértelműen jelentenek valamit.

Amikor János idáig jutott a mesével, azt vette észre, hogy Dorka megint nem őrá figyel. Ez a kifejezetten rossz tulajdonság nem tetszett Jánosnak. Már többször meg is akarta mondani neki, de ez mindég elmaradt. János pedig úgy érezte magát, mint aki a falnak beszél. Dorka elfoglalta magát azzal, hogy megnézze, kik ülnek a szomszéd asztaloknál. Ilyenkor János nagyon kellemetlenül érezte magát. Természetesen most sem mondott semmit a lánynak.

Táncoltak. És közben történt valami, ami aztán meghozta János kedvét. Az énekes hiába akart énekelni, a mikrofon nem akart működni. De ha próbát csinált és számolt: egy, kettő, akkor minden rendben volt. János arra lett figyelmes, hogy Dorka követi a szemével a mikrofon drótját.

- Te, nem azért nem szól, mert rajra van a szék lába? – kérdezte.

János egy pillanatra szóhoz sem tudott jutni. Dorka is érezte, hogy valami nagy marhaságot mondott, mert elkezdett nevetni.

Dorka említette, hogy huszadikán jön a nővére. Jó lenne, ha János is találkozna vele. János szerint a dolog megoldható, csak géptanból ki ne rúgják.

Este János elmorfondírozott azon, hogy Dorka kezd már komolyabb témákhoz is hozzászólni. Ez örvendetes. Már nem idegen neki az operett, de az opera sem. Úgy gondolta, ha Dorka nem is lesz a felesége, elindította egy olyan úton, amely már komolyan vezet valahová. Az esetleges csalódásért ez is elegendő kárpótlás lesz János számára. A regényeket úgy válogatta össze neki, hogy megismerje a különböző irányzatokat. Legutóbb éppen Veres Péter „Gyepsor" című kötetét vitte neki. Neki csak néhány novella elolvasására volt ideje, de lenyűgözte az a nyers paraszti hang, ami még Móriczot is felülmúlta. Nem a drasztikus kifejezésmód tetszett meg neki, hanem inkább az, hogy milyen hűen tükrözi a falusi ember modorát és gondolatvilágát. Ha ő lenne a lektor, nem faragna le belőle mást, mint a sértő káromkodásokat.

János kissé sajnálta, hogy nem jut több ideje a szép könyvek olvasására. Mert most csak arra futja, hogy ha már az „éltető tudomány"-ból elege van, akkor vehet a kezébe egy regényt vagy egy verseskötetet.

Irány Ajka

János 1961 őszi félévének két vizsgáját már sikerrel lerakta, és készen állt arra, hogy a negyedéves évfolyammal 1962 januárjában fél éves termelési gyakorlatra Ajkára menjen. A többi vizsgát, majd Ajkán kell letennie, így szólt a Tanulmányi Osztály utasítása. Azért kellett Ajkára menniük, mert valaki kitalálta, hogy a leendő bányamérnököknek még hallgató korukban üzemi gyakorlatot kell szerezni, mégpedig a fizikai bányamunka területén. Ez alapvetően helyes elgondolás volt, mert így, az ifjú mérnökhallgató megtanulta milyen is az a munka, amit majd mérnökként irányítania kell. Évenként más-más bányavállalat fogadta az éppen aktuális évfolyamot. János évfolyamának a Közép-Dunántúli Szénbányászati Tröszt jutott.

Januárban, nagy hidegben és hóban érkeztek meg Ajkára, egy teljes napig tartó utazás után. Utólag kiderült, hogy a busz bejáratós volt, és ötvennél nem mehetett gyorsabban. Igaz, a hó helyzet miatt, nem is tudott volna. Miskolcról hóviharban indultak. Hatvan felé aztán lassan eltünedezett a hó, a mezők kopaszon ásítoztak. Csak a hegyek néztek komoran, hósapkával a fejükön. A nap is kisütött, de éles csontig hatoló szél lökdöste a buszt igen kitartóan. A Dunántúlon újra jelentkezett a hó, de sokkal kisebb volt, mint Miskolcon. A lassú haladás állomba ringatta a leendő bányamunkásokat.

János is megpróbált szundikálni, de a búcsúeste emlékei nem hagyták elaludni. Állandóan Dorka képe jelent meg előtte. Újra hallotta a hangját:

- Gondolj arra, hogy Miskolcon van valaki, aki vár téged, és aki szeret. Arra kérlek, nagyon vigyázz magadra.

János újra élte azt a meghatottságot, amit azon az esetén. Akkor bizony megint tizennyolc évesnek érezte magát. Különösen akkor kapta el ez az érzés, amikor Dorka a fülébe suttogta:

- Nagyon szeretlek!

A srácok hangja ébresztette fel az álmodozásból:

- Székesfehérvár!

Még legalább két óra volt hátra. Volt, aki nótát próbált kezdeményezni, de nem ment. Mindenki fáradt volt.

Ajkára megérkezve, amint szálltak le a buszról, a helybeliek csapatokba verődve nézték, hogy kik jönnek. Az egyikük megkérdezte:

- Hát maguk honnan jönnek?
- Miskolcról!
- Hát már ott sem lehet megélni?

De azért híre ment a városban, hogy egyetemisták érkeztek. Ez a hír különösen a lányos házaknál váltott ki heves izgalmat.

Ajkán, pontosabban Ajka Csingerben, egy frissen átadott legénységi szállóban helyezték el őket. A szobák három ágyasak voltak. A kollégium után, ez luxus-

szállónak tűnt. A matracos vaságyak helyett, itt mindenkinek rekamié jutott. Azonnal meleg vacsorát kaptak.

Másnap át kellett esni az orvosi vizsgálaton, meg a hivatalos felvételen, ugyanis ezt követően már segédvájárnak minősültek. Kivételt képeztek azok, akiknek volt technikusi papírja. Ezek vájár besorolást kaptak. Ez a fizetés szempontjából bírt jelentőséggel. János elcsodálkozott, hogy mindenütt milyen kedvesek hozzájuk.

Következett, a két napos kötelező bányajárás. Jánosnak egy helybeli mérnök kíséretével Jókai bányára kellett menni. Elég sok időbe telt, míg a reggeli eligazításnak vége lett. Úgy kilenc óra tájban aztán behívta őket a bányamester az irodájába. Arról rendelkezett, hogy kinek, melyik körletbe kell mennie. Azt is megtudták, hogy itt, Jókain a technikusok száz százalékos bért kapnak, a többieket, meg mint csilléseket számolják el. Ezek a vájár bérének nyolcvan százalékát kapják. Az öltözőben magkapták a szekrényeiket, kivételezték a munkásruhákat. Tíz óra felé szálltak le az aknában. Még a félig zárt aknarakodón is kemény hideg volt. Jégcsapok lógtak a vasszerkezetről. Az akna csak száz méter mély volt, hamar leért a kas. Vezetetőjük egy fiatal bányamérnök, aki azt kérte, hogy tegezzék, és szólítsák Lacinak. A kis csapat az alsó rakodóról megindult előre, az akkor még ismeretlen labirintusban. Laci úgy mondta, hogy az északi körletbe mennek.

János számára a szénbánya szokatlan volt. Gyermekkorát juttatta eszébe, az a jellegzetes szag, ami csak a szénbányákra jellemző. Tarjánban többször érezte ezt a szagot, amikor a népessel kedvtelésből utazgatott. Itt néhol bokáig ért a száraz szénpor. A bauxitbánya után, ahol minden vörös, szokatlan volt, hogy itt meg mindent belepett a fekete szénpor. Jánosnak fogalma sem volt arról, hogy merre mennek. Számára ez egy valódi labirintus volt. De azért remélte, hogy pár nap alatt legalább a fővágatokban el tud majd igazodni. Új volt számára a végtelen kötelű szállítás. Ilyet a bauxitban nem használtak.

Egy gurító járóosztályán másztak le. A gurítóra láncos vonszoló hozta a szenet. A gurító úgy hatvan fokos lehetett. Mire leértek, a finom szénpor mindenkinek bajuszt rajzolt az orra alá. János életében először látott Hidasi-féle rakodógépet üzemelni. A gép egy páncélos őslényre hasonlított, amely a szenet egy rázócsúszdára továbbította. János ilyet is akkor látott először. Ahogyan haladtak a fejtések felé, egyre melegebb lett. János jó néhányszor beverte a fejét, de ezzel nem volt egyedül. A vágatban már csak guggolva lehetett járni. Beértek a borostyántelepi frontfejtésbe[13]. Páncélkaparó[14] kúszott végig a száz méteres fronthomlokon. A front névlegesen egy méter magas volt, de ahol járni is lehetett, az alig volt több, mint hatvan-hetven centi. Az egymáshoz viszonylag közel rakott acéltámok között alig lehetett elférni. A kiálló ékek többször belevágódtak

[13] széles homlokú fejtés

[14] láncos vonszoló (szállító berendezés)

János derekába. A főtenyomás[15] néhol meggörbítette a süveggerendákat. A fronthomloktól néhány méterre már omlasztottak. Annak, aki ehhez nem szokott hozzá, félelmetes volt, hogy a szénporfelhőben nem lehetett ellátni a százméteres front másik végéhez. Viszonylag kevés ember dolgozott a fronton. A homlokon széngyalu működött, amely egy húzásra, három-négy centi vastagságban nyeste le a szenet.

- Már a közepén vagyunk! – jegyezte meg Laci, aki a csapat előtt haladt.

János meg már alig érezte a derekát, a folytonos térden csúszástól és guggolástól. Legszívesebben a kaparóval vitette volna magát, de akkor biztosan elbúcsúzhatott volna a csillésségtől. Ahogy haladtak előre, a gyalu nyomán meg-megomlott a fronthomlok. Fölöttük, a főtében is csillogott a szén. Nem hiába hívták ezt a széntelepet borostyántelepnek. A szénbe apró borostyánszemcsék ágyazódtak be, és gyönyörűen csillogtak a lámpafényben.

A másik vége felé, már kissé magasabb volt a front. Itt már nyugodtan lehetett guggolva menni. Ezen az oldalon volt a kaparó és a gyalu hajóműve. Visszatekintve, a szénporfelhőben derengve látszottak a közeli lámpák, és itt is csillogott a borostyán a szénfalban.

Laci, a vezetőjük észrevette, hogy a társaság elpilledt egy kissé, és rövid pihenőt tartott. Mindenkit megviselt a laposkúszás.

Visszafelé menet az aknarakodón várniuk kellett egy kicsit, mert egy gyalut szállítottak ki, javításra. Odakint dermesztő hideg fogadta őket. Bizony jól esett a meleg fürdő.

A következő napon a Déli mezővel ismerkedtek. A lejtősaknán mentek le, amelyen gumiszalag szállította ki a szenet. Olyan sűrű volt a por, hogy a szárazabb helyeken a lámpáikat csak derengő fényként lehetett látni. János számára megint labirintusnak tűnt amerre mentek, de egy vágatszakasz emlékezetes maradt. Alig két hónappal azelőtt készült el az új biztosítás, acélívekkel, amelyet a szakember csak egyszerűen TH-nak mond. Ennyi idő alatt a nyomás annyira összenyomta a szelvényt, hogy csak négykézláb lehetet áthaladni rajta. Ráadásul a kaparószalagon kellett kúszni. Jánosnak eszébe jutott, mi lenne, ha valaki beindítaná a kaparót, az meg beviszi őket a gurítóba. Az összenyomott vágat egyik részén nagy halom szén zárta el az utat. Ezen a szakaszon szó szerint csak laposkúszással lehetett átjutni. Emberek álltak az összenyomott szakasz végén.

- Jó szerencsét! – köszöntek.
- Jó szerencsét! Ni má' mennyi új bányász - mondták, némi ló alkatrésszel körítve.

Laci intésére, leültek kicsit pihenni a TH biztosítású vágatban. János figyelte, hogy a nyomás hatására milyen gyakorisággal csúsznak összébb a TH ívek. Ilyenkor egy hangos csattanást lehetett hallani. A pihenő után megismerkedtek a vízvágatokkal, a szivattyúkamrával és a zsomppal[16]. Ezt követően egy trafóállo-

[15] földnyomás

[16] víztárolásra szolgáló folyosó a bányában

mást néztek meg. Ismét a függőleges aknán szálltak ki. János valami tompa nyomást meg zúgást érzett a mellkasában. Arra gondolt, hogy ez a megerőltetéstől van. Nem szeretett volna beteg lenni.

Ismerkedés a várossal

Holnap lesz a világvége. No, nem azért, mert holnap kell először siktára[17] menniük, hanem azért, mert vannak olyanok, akik ezt határozottan állítják. Ismét, egy újabb világvége jóslat árasztotta el a Földet, és akik komolyan veszik azok még azt is hirdetik, hogy ez most kivételesen igaz. Jánost ez a dolog nem izgatta. Mert ha a világvége biztosan bekövetkezne, akkor nem kellene foglalkoznia olyan jelentéktelen dolgokkal, hogy előadások lesznek, sőt rajzfeladatok, és természetesen vizsgák is. Optimizmusát még az is igazolta, hogy minden áron meg akart ismerkedni a várossal. Ez az igény a többiekben is felmerült.

- Menjünk Ajkára! - csendült fel a kiáltás a legénységállóban, és hamarosan már csaknem az egész évfolyam ott várakozott a buszmegállóban. A félnégyes busszal mentek be. Többen megállapítottak, hogy irdatlan nagy falu ez az Ajka. Mert városnak csak egy pici belső magját lehetett nevezni, az is csak jóindulatból. A vasútállomásnál találtak egy mozit. A „Kővirág" című filmet játszották. János megkérdezte a jegyszedő hölgyet:
- Tessék mondani, van-e még ezen kívül mozi, Ajkán?
- Hogyne – válaszolta – öttől és héttől!
- Bocsánat, de én úgy értettem, hogy másik hely, ahol mozi is van …
- Ja, hát olyan nincs.
- És valami szórakozóhely?
- A Béke étterem. Egyenesen ezen az utcán kell odamenni, el sem lehet tévedni.
- No, ezt megnézzük! – lelkesedtek néhányan, és elindult a menet, a Béke étterem elfoglalásra. A többiek jegyet váltottak a mozira.

A becsületsüllyesztő objektumot gond nélkül meg is találták. A „becsületsüllyesztő" címet azt csak megelőlegezték neki, de már az ajtóban látszott, hogy ez a helyőcsabai késdobálóhoz viszonyítva, legalább egy kategóriával feljebb van. Az étlap áraiból ítélve János másodosztályúnak saccolta. Viszont zene csak hat órától szokott lenni.

János és Drávai Jancsi, úgy gondolták, addig járnak egyet. Valaki azt mondta, hogy az Erőmű kultúrházában éppen buli van. Ezt természetesen meg kellett tekinteni. A hír igaz volt, mert éppen egy ipari tanuló intézet farsangi báljába csöppentek. Miután a plakáton az állt, hogy mindenkit szeretettel várnak, Drávai Jancsi egyből közölte:

- Itt a helyünk!

Sok fiatal srác volt, de lány alig. Mindjárt kinéztek maguknak két viszonylag csinos kislányt. Csak a sok srác zavarta őket. János meg is jegyezte:

- Ebből akár bicskázás is lehet.

[17] műszak

Erre Drávai Jancsi azonnal biztosította, hogy ha ilyesmire kerül sor, akkor majd ő segít szaladni.

A zenekar játszani kezdett. Ők ketten határozott léptekkel átvágtak a termen és felkérték a két kislányt. A lányok hiába kérdezték a potenciális udvarlókat, hogy ők kik, egyikük sem mondta meg. De alig fordultak kettőt-hármat a fiatal srácok máris lekérték a lányokat.

János elcsodálkozott azon, ahogyan az ifjak táncoltak. Olyan gyerekek, akik még alig nőttek ki a földből és még előtte voltak a mutáción, hanyag eleganciával átszóltak a hölgy hóna alatt, mert odáig értnek csak, hogy „szabad?" És már vitték is a tőlük egy, másfél fejjel magasabb lányt és olyan vadul ráznak, mintha csűrdöngölőt járnának. Természetesen Jánosék is akcióba léptek, és a két kislány ugyancsak kapós lett. Az egyik megállapította, hogy ők ketten, Drávai Jancsival testvérek, mert annyira hasonlítanak egymásra.

Jánosék tizenegy óra tájban elköszöntek a lányoktól, hogy még elérjék az utolsó csingeri buszt. János megállapította, hogy Dorkához hasonló lányt nem látott. Elhatározta, hogy máskor is elmegy táncolni, ahogyan ő fogalmazott, huligánkodni, egy kicsit. Attól nem félt, hogy beleszeret valakibe. Dorkának nincs párja - állapította meg.

Másnap reggel az a félötös kelés bizony nehezen ment, de azzal vigasztalta magát, hogy majd megszokja a törődést.

Bányász élet, szép élet

Jánost és a vele együtt Jókai bányára vezényelt egyetemisták közül jó néhányat, a borostyán telepi gyalus frontra osztották be. Kezdetben csak az volt a dolguk, hogy figyeljenek meg mindent, hogy tisztában legyenek a teljes munkamenettel. A második napon már feladatul kapták, hogy a front előrehaladása kapcsán részt vegyenek a biztosítás kialakításában. Frontmesteri felügyelet mellett kellett az acéltámokat[18] és a süveggerendákat beépíteniük. Megtapasztalták, hogy az a lengyel gyártmányú csöppnyi acéltám milyen nehéz tud lenni, ha térden csúszva kell a helyére tenni.

Két nap fronti munka után, Jánost a légvezetési felelős mellé rendelték, aki történetesen az a fiatal mérnök volt, aki a bányajárás során a kísérőjük volt. Laci mellett János tovább ismerkedett a bányával. Gyakorlatilag minden munkahelyre be kellett menniük, és meg kellett vizsgálniuk, hogy megfelel-e a levegő összetétele a munkavégzéshez. Többnyire vágathajtásokat látogattak végig. Az egyik helyen módja volt Jánosnak megtapasztalni, hogy milyen az oxigénszegény levegő. Amint haladtak a munkahely homloka felé, János észrevette, hogy a karbidlámpája lángja alul egyre jobban kihasasodik, felül pedig egyre jobban megnyúlik és füstöl.

- Látod – mondta Laci – ez a jele annak, hogy kevés az oxigén.
- Hány százalék lehet?
- Úgy tizenkilenc.

János kevesebbnek érezte.

A vájvégen[19] éppen lyukasztáshoz[20] készültek. Jánosnak eszébe jutott a szifonkerülő járat, amelyben szintén kevés volt a levegő oxigénje.

- Szerintem itt, jó, ha tizenhét és fél, esetleg tizennyolc százalék lehet az oxigén – jegyezte meg.
- Alighanem igazad van – reagált Laci és mosolygott.

Talán egy óra múlva az alapközlén[21] találkoztak azzal a vájárral, aki a vezetője volt a vágathajtáson dolgozó csapatnak. Örömmel újságolta, hogy sikeres volt a lyukasztás, irányban nulla, szintben pedig húsz centi volt az eltérés.

- Remek – dicsérte meg Laci – a talpat vissza lehet szedni.
- Már meg is történt.

A következő napon Jánost megint a gyalus frontra osztották be. A gyalu talán egy félórányit dolgozott egész műszak alatt. Amikor működött, Jánosnak az volt a dolga, hogy a nagy széndarabokat légkalapáccsal széjjeltörje. Ez meglehetősen veszélyes munka volt, mert a hely magassága, ahol ezt a műveletet el

[18] acélból készült, főként frontfejtésekben használt, bányabeli biztosító elem

[19] az épülő bányafolyosó vége, ahol az építési munkálatok folynak

[20] egymással szemben hajtott bányafolyosók találkozása

[21] a bánya főszállító vágata

kellett végezni, nem volt több mint kilencven centiméter. Ha a munkát végző rosszul támadja meg az érkező széndarabot, akkor az is előfordulhatott, hogy a keze odaszorul a főtéhez.

Amikor a gyalu nem ment, akkor Jánosnak meg a társainak, meg kellett tanulni a máglyát építeni. Félelmetesnek tűnt, hogy amikor a hátsó támokat kiszedték, hogy előre vigyék, a főte nem akart omlani. Inkább törés nélkül lehajlott, és úgy nézett ki, mint egy háztető a padlásról nézve.

- Menj ki a kaparóból – kiáltott valaki Jánosra. Nem tudta mi a baj, csak egy lámpát látott közeledni.
- Itt van Horváth! – hallatszott újra a figyelmeztetés. Valóban az üzemvezető jött le és erősen morózus kedvében volt. Mire János odaért, már javában folyt a letolás.
- Állatok vagytok? Én kerüljek miattatok börtönbe? Megmondtam, hogy ha tíz méter után nem jön le a főte, akkor provokálni[22] kell! Megfúrtátok? Ugye nem. Melyik főte szokta agyonütni az embereket, a jó vagy a rossz?
- A rossz!
- Látszik, hogy még mindég nem volt elég az idő, amit a fronton töltöttél. Rossz főte alá odamegy az ember?
- Nem!
- Na, látod. Százötven forint, büntetés a rossz munkavégzésért. Pista, téged most csak azért nem büntetlek, mert már voltál büntetve eleget. De még mindég nem tudod, mit kell csinálni.

Az emberek hallgattak. Egyikük sem mert, megszólalni. Az aknász is csak sunnyogott. A frontmester megpróbált magyarázkodni, de ő is abbahagyta.

- Látjátok, fiúk – fordult oda az üzemvezető Jánosékhoz – így nem szabad dolgozni.

János hallgatott, mert tudta, hogy följebb még rondábban néz ki a front. Előre el lehetett képzelni, hogy ott milyen letolást kapnak az emberek.

- A főnök ilyen kemény ember? – kérdezte János az egyik vájártól, amikor már Horváth elviharzott.
- Még most jókedvében van …
- De végül is a maguk érdekében csinálja mindezt.
- Hát? Engem már sokszor megbüntetett, da azért, belevaló srác.

A vihar elvonulása után János és társai új feladatot kaptak. Meg kellett számolniuk, hogy hány tám van a fronton. Ez a feladat, bár első hallásra könnyűnek tűnt, mégis a legnehezebb munka volt. Újra végig kellett kúszni a fronton, az egyik végétől a másikig.

- Holnap vételeznem kell új térdvédőt – gondolta János, aztán nekivetkedett a munkának. Néhol a máglyát egészen közel rakták a kaparóhoz. Itt ki kellett menni a kaparóra, és ott kúszni tovább. Ez persze szigorúan tilos volt, de

[22] robbantással elősegített főteomlás

muszáj volt megtenni, mert a máglya mögött az egyben lehajlott főte miatt, legfeljebb csak valódi lapos kúszásban lehetett elférni. De ezt a feladatot is végrehajtották. A műszak vége felé, még volt idejük arra is, hogy néhány süveggerendát felrakjanak.

A támok számlálása közben János néhány szép széndarabot is összeszedett. Olyanokat, amelyben jóval több volt a borostyánszemcse, és még szebben csillogott. Jó lesz a gyűjteménybe – gondolta.

A frontfejtés mintegy félórányi járásra volt az aknától. János és társa, már kísérő nélkül odataláltak.

Jánost a szállóban Dorka levele várta. Rövid, de meleg hangú levél volt, sajnos elég sok helyesírási hibával. Ez ellen feltétlenül tenni kell valamit – gondolta – mert ha mondjuk így írna meg egy hivatalos levelet, a címzett azonnal levonná a konzekvenciát. Tenni kell, de hogyan?

A munka és a szórakozás, egymás mellett

A következő napon, Jánost és társait ismét a gyalus frontra osztották be. Egy kicsit később szálltak le, mert a front technológiai leírását el kellett kérniük az üzemvezetőtől. Ilyet kell majd bányaművelési gyakorlatként csinálniuk. Ez lesz a minta.

Amikor a frontra értek, éppen omlasztáshoz készülődtek, mert már megint nagy felület állt szabadon. Igyekezni kellett, mert ezért megint kiugorhat néhány százas a frontmester zsebéből.

A frontmester intett nekik, hogy üljenek le a máglya mellé és figyeljenek. A támokat szedték ki sorban. Néha-néha összébb csúszott némelyik tám. A főtéből ilyenkor apró pergés indult, aztán az is megállt. Ha mindez a közelükben történt, akkor az ő nyakukba is jutott belőle. Az emberek éppen egy támot ástak ki légkalapáccsal, ahogy itt nevezik, dikiccsel. A süveggerendát levették róla, a támot pedig kihúzták a kaparóig. Ekkor egy hatalmas csattanás hallatszott. Egy tám lassan János felé dőlt. Idejében sikerült elkapnia. A nyomáshullám végigfutott a fronton. Néhány lámpa kialudt a léglökéstől.

- Csak a bűnösre esik – szólalt meg János mellett egy vájárt.

A többiek nevettek. De a nyomás tovább dolgozott. Hamarosan, tőlük alig két méterre, a teljes szabad felület nagy robajjal leszakadt.

Kilenc óra felé a gyalu is dolgozni kezdett. Nagy darabokban nyeste a szénfalat. János a máglya mellett guggolt. Jött a gyalu, és Jánosnak már nem volt elég ideje arra, hogy hátrább húzódjon. A gyalu megnyomta a kaparót és egy hatalmas széndarabot fordított bele. A széntörmelékből Jánosnak is jutott. Nem győzte kiszedni az apró darabokat az ingéből. Amikor ezzel végzett, a frontmester egy vájárra a front közepére rendelt, hogy új támokat építsenek be.

János szorgalmasan dolgozott, de nem értette, mitől van az, hogy lent a bányában minden könnyebbnek tűnik, mint odafent a napon. A nehéz acéltámok súlyát alig érezte, és a racsnit, amivel a támot elő kell feszíteni, könnyedén dobta fel a támra. Pedig az is volt legalább tizenöt kiló. Olyan volt ez, mintha a föld alatt az ember nem érzékelné, milyen erőt fejt ki.

Az egyik támba nem akart belekapni a racsni. Amikor levették a támról, a tám mozgószára visszacsúszott a hüvelybe, és a főte olyan erővel és robajjal jött utána, hogy süveggerendát is levágta. Fennállt a veszélye annak, hogy a leeső süveget elkapja a kaparó, és néhány támot kiforgat a helyéből. De szerencséjük volt. Időnként fel kellett lapátolniuk a szenet a kaparó mellől. Ez nem lett volna olyan nagy probléma, ha lett volna hely a lapátolásra. De itt csak térden állva, lehajtott fejjel lehetett lapátolni. Ha az ember ilyenkor a fejét neki feszítette a főtének, akkor a tele szívlapát már nem is tűnt olyan nehéznek.

János észre sem vette, hogy vége lett a műszaknak. Egyáltalán nem érezte magát fáradtnak. Ehhez még hozzájárult az is, hogy az üzemvezető néhány napig irodai munkát bízott rájuk. A kipihentség bizony jókor jött, mert szombaton

az egyetemisták ismerkedési estre voltak hivatalosak. Az estet hivatalosan az itteni KISZ szervezet rendezte, valójában ők csak a nevüket adták a szervezés munkája, sőt még a szükséges anyagiak összegyűjtése is Jánosékra hárult.

A bányatelepen lakó srácok közül alig jött el valaki, de azok is hamar hazaszállingóztak. Csak két-három ember maradt. Lányokból is gyéren volt felhozatal, talán tízen lehettek. Volt közöttük néhány csinos is. A raktárban dolgozó lányok is eljöttek. János mindegyikkel táncolt, de egyik sem gyakorolt rá maradandó hatást.

A leányhiány enyhítése érdekében Parázs Bandi felkérte alias csajkarémet, de néhány lépés után, hogy, hogy nem, Bandit kérték le. Az összedobott húszasokból a srácok Soproni kékfrankost hoztak. A príma borocska hamarosan jó hangulatot keltett. János is iszogatta derekasan, és cigarettázott mellé. Kékmunkást szívott, ami csak két forintba került akkoriban, és huszonöt szál volt egy dobozban. Olyan mellbevágós cigaretta volt. János megfigyelte, hogy ha ezt a fajtát szívja, akkor ez mindég félreég. Sokak szerint ez jelent valamit, de senki sem tudta megmondani, hogy mit. János ilyenkor legyintett, mondván, nem hisz a babonákban.

Tíz óra felé a hangulat kezdet igazán emelkedetté válni. A tánc megszűnt, mert csak három lány maradt abból a „sok"-ból. Egy hosszú asztal mellett ültek az ifjak, és iszogattak. Aztán, amint ez lenni szokott, elkezdődött az éneklés. Magyar- és bányász nóták követték egymást, sűrű egymásutánban. János rekedtre énekelte a torkát. Néhány embernek veszekedett jókedve kerekedett. Alulról a térdeikkel verték az asztalt és mindég mást énekeltek, minta többiek. Az üvegeket gondosan el kellet pakolni a környezetükből. Egyikük folyton a „Ledűlött a „ kezdető dalt énekelte, de szövegileg ennél soha sem jutott tovább. Éjfél felé Blöki elénekelte a magánszámait, majd a Bányász himnusz következett. De ezzel a rendezvény még nem volt vége. Négyesével, ötösével szállingóztak haza a szállóba. Arra már János sem tudott visszaemlékezni, hogy hogyan kezdődött a dolog, de egyszerre csak a folyosón kezdtek körbe járni és azt énekelték, hogy: „Édesanyám meghalok, házasodni akarok …". Valaki egy szeneskannát tett a kör közepére. Az éneklés hamarosan indián üvöltésbe csapott át, és mint egy totem oszlopot, úgy táncolták körbe a kannát. Néhány naiv ember ezekben a lényeges percekben aludni akart, de sürgősen lebeszélték erről az alantas cselekedetről. A később indulók is megérkeztek és az éneklés meg a tánc népőrületbe csapott át. A lábak ütemére félelmetesen döngött az emelet. „A cigányok sátora.." kezdte el valaki, majd amikor a végére értek, egy borízű hang beüvöltötte:

- Újabb! A cigányok sátora …
- Megint más! A cigányok sátora …
- Ezt a nótát ne énekeljük soha többet. Csak még egyszer: A cigányok sátora …

Időnként egy hangot lehetett, hallani, amely túlkiabálta a nagy magyar forgatagot.

- Menjetek aludni! Aludni!

Persze senki sem hallgatott rá.

- Na, talán már le is ülhetnénk! – jegyezte meg Pista.

Erre a nép kényelmesen elhelyezkedett a kövezeten. A dajdajozás még éjjel egy óra után is folytatódott.

Másnap beesett szemű embereket lehetett látni, de csak úgy ebéd tájékán. Estére aztán mindenki feléledt és folytatódott a muri, Ajkán, a Békében.

Szerelmetes levél

János az után az ismerkedési est után erős fejfájással ébredt. Viszont kiderült, hogy időközben a postás egy vastag levelet hozott neki, de az csak a fejfájós vasárnapon jutott el hozzá. A levél Dorkától jött, és fénykép is volt benne. Azonnal nekiállt választ írni. Hogy a fejfájástól-e, vagy valami, ki tudja honnan jött ihlettől indíttatva, a válasz kissé költőire sikerült. A legcsodálatosabb az egészben az volt, hogy mire a levél végére ért, és odakanyarintotta a nevét az utolsó sor alá, a fejfájása elmúlt. A válasz a következő volt:

„*Itt élek a hegyek birodalmában, hol nem, zajlik a városi élet, hol a csend a király. Lent, hol a bánya hűs levegője idézi az őszi időt, hol a lámpa világa is elhal, tompán morajlik a föld.*

Nap, nap után, ebben a fekete pokolban járom a vágatok zegzugos útvesztőit, hol ezernyi szénporos ördög dühödten vágja a csillogó szenet. Fölöttem száz-kétszáz méterre, most talán ragyogóan süt a nap, és tavaszi bolond szél fújdogál, de itt lent, más a világ. Szinte megáll az idő. Csillogó lámpafény dereng a szénporfelhőn át, és az ember nem hallja a társa beszédét, a gépek zajától. Hajlott hátú, lehajtott fejű emberek jönnek, Jó szerencsét köszönve a szembe jövőnek.

Nagy darabokban hullik a szén, a gyalu útján, csillényi tömbökben hozza a kaparó. Fejtőkalapáccsal esem neki, ütöm, míg darabokra nem hullik. Bent vájkálunk a föld gyomrában, mely néha haragosan ül rá a támokra, és hangos csattanással nyomja összébb őket. Elalszanak ilyenkor a lámpák, és tompa sötétség borul a frontra. Elhagyatottnak érzi magát az ember.

A műszak végén, ha zihálló tüdővel, a hátunkra tapadt ingben baktatunk ki a légvágaton, akkor érzem a munka súlyát. Egész nap görnyedünk a fronton, még ülni sem lehet egyenesen. Fekete arcú ördögök serege vár a kasra. Odakint, hűvös szél tapasztja ránk az izzadt ruhát.

Jobb odalent. Itt számtalan ember forgatagában, elveszettnek érzem magam. Lent még az ismeretlen is barát és segít, ha kell.

Föntről a hegygerincen gyönyörű fenyőerdő haragos zöldje díszlik a koratavaszi kopárságban. Fölötte karcsú oszlopokon, kötélpálya szállítja a szenet. A napokban a hegyen keresztül mentem haza. Vendégmarasztaló volt a sár. Itt-ott még vékony hófoltok fehérlettek az avaron, de alóluk már élénkzölden bújt ki a fű. Odébb az apró fenyők között, néhány nyírfa ágaskodott.

Emlékszem, annak idején, amikor még Miskolcon voltam és veled jártuk az erdőt a Bükkben, mindég megálltunk a Garadna völgyben, ahol különleges színekben pompázott az erdő, mert a nyár halódása és az ősz különleges ruhába öltöztette át. Most itt állok, nézve a tél utolsó perceit, nézve, miként ragaszkodik tíz körömmel a jussához. A völgy túlsó peremén az aknatorony magasodik sötéten. Már a délutános szak vágja a szenet, mélyen a föld alatt. Csend van, csak a kötélpályán haladó csillék kerekeinek kattogása hallatszik.

De jó lenne, ha most te is velem együtt néznéd a tavasz ébredését, a fogyó hófoltokat a hegyoldalon, és a friss zöld küzdelmét a téllel. Mélyet szippantanánk akkor ebből a fenyőilla-

tú levegőből, és együtt éreznénk, hogy velünk együtt megújul a föld. A beláthatatlan messzeségben, most talán te is rám gondolsz, és te is érzed a tavast ébredését. Nem hosszú már az idő, és a terveink valóra válhatnak. És mindig együtt lehetünk.

Holnap a hajnali derengésben újra leszállok a föld mélyébe. Tudom, hogy te aggódó szemmel figyelsz, és ha messze is vagy tőlem, várod, hogy baj nélkül lépjek újra a napra."

A levélnek itt vége lett, de Jánosban erősen érlelődött a gondolat, hogy el kellene mennie Miskolcra. Azt még nem tudta, mikor, de azt már eldöntötte, hogy megy. Aztán az időpont is megszületett. Mikor, ha nem holnap reggel.

Látogatás Miskolcon

János még vasárnap este összekészített mindent, amit vinni akart Miskolcra. Reggel magával vitte az üzembe. Aznap nem kellett leszállniuk, mert a bányaművelés gyakorlati feladatát kellett elkészíteniük. Kiderült, hogy másnál is jelentkezett a hazamehetnék. Úgy tíz óra tájban leléceltek az üzemből. János még gyorsan feladott egy táviratot Dorkának, hogy ne érje villámcsapásként az érkezése.

A vonaton azonnal elálmosodott, és csak Kelenföldön ébredt fel. A Keletibe taxival mentek át. Dorka várta Miskolcon, a Tiszain. Amikor meglátta, éppen két hölggyel beszélgetett. János meg akarta csókolni, de nem hagyta. Valószínűleg azért, hogy a lányok ne kezdjenek el pletykálni róla.

- Tudod, hogy estére megyek dolgozni? – mondta némi szomorúsággal a hangjában. Jánosnak már ez is mindegy volt. Annak is tudott örülni, hogy látja a lányt. Beültek az Avasi presszóba, egy feketére. Onnan aztán János elkísérte a kórházig. Mindketten úgy meg voltak illetődve, hogy alig jött szó az ajkukra. Inkább csak nézték egymást.
- Tudod, nem hittem, hogy valóban jössz – mondta a lány – amikor megkaptam a táviratot, örömömben egy puszit adtam a házinéninek. Ő meg nem tudta elképzelni, hogy mi bajom van.

Amikor János visszafelé jött a kórházból, sűrűn esni kezdett a hó és a szél is feltámadt.

A kollégiumban a srácok nem tudták elképzelni, hogy honnan került elő. Azonnal akadt szabad ágy, ahol alhatott.

Szombaton kettőre ment be Dorkához, bár már előző este is mondta, hogy úgy sem fog aludni. Látszott rajta a fáradtság, de ennek ellenére örültek egymásnak. Jánosnak az volt az érzése, mintha Dorka, kicsit lefogyott volna. A lány szobájában a díványon ültek. Dorka a fiú mellére hajtotta a fejét, hogy pihenjen egy kicsit.

- Érzem, hogy dobog a szíved – mondta.

Mi tagadás Jánosnak jól esett, hogy ilyen közvetlen hozzá a lány.

- Én elmegyek! – mondta – pihenned kell, aludj egyet!

De fölöslegesen mondta. Dorka visszatartotta:

- Hiába mennél el, úgysem tudnék aludni.

De végül Dorka mégis csak belátta, hogy pihennie kell. János elköszönt.

Vasárnap négyre ment a lányhoz. Kellemes meleg volt a szobájában. János mesélt az ajkai életről. A lány minden szavából kiérződött, hogy félti a fiút. János arról is beszélt, hogyan fogja bejelenteni a kapcsolatukat a szüleinek. Annak ellenére fontosnak tartotta ezt a dolgot, hogy érezte, otthon ellenezni fogják. Azt fogják mondani, hogy még fiatal, ráér lányokkal foglalkozni. Dorka is érezte, hogy ez a bejelentés nem lesz sima dolog.

- Én nem akarom, hogy miattam haragba légy a szüleiddel – mondta – inkább hagyjuk abba az egészet.

- Nem hagyhatlak itt, mi lenne belőled? Hiszen már így is, hogy egy kis időre távol voltam, olyan magába zárkózott lettél. Neked szükséged van valakire, aki mindég ösztökél, és ha kell lelket önt beléd.

- Mit törődsz te azzal, hogy velem mi lesz?

- Már hogyne törődnék? Kivel törődjek, ha nem veled?

- Mert én nagyon is tudom – mondta Dorka – hogy én nem vagyok olyan tanult ember, mint sokan mások, és mindig attól félek, hogy ez lesz közöttünk a baj.

- Ne agitálj! Amit az ember elmulasztott, azt ésszerűen be lehet hozni, még mindig nincs elveszve semmi.

A beszélgetést folytatták a Fehér teremben is. Ide mentek, kora délután. Táncoltak is, de inkább a problémák megoldási lehetőségeivel foglalkoztak. A lányon nem látszott, hogy örül János látogatásának. De az is lehet, hogy csak nem tudta kimutatni.

- Látod, én nem így képzeltem el a viszontlátást - mondta János - Elgondoltam magamban, milyen lesz, amikor majd örömödben a nyakamba ugrasz és csókkal köszöntjük egymást.

Dorkának fátyolos lett a szeme.

- Hidd el, én úgy örülök, hogy itt vagy, de hiába, nem tudom kimutatni.

- Nem baj, ha nem tudod kimutatni, csak érezd, és próbáld meg belem is éreztetni.

A percek gyorsan múltak, mintha rosszakaratú démonok cibálták volna az időt. Hideg volt, amikor hazafelé mentek, ha nem is annyira, mint az Ajkát megelőző utolsó találkozásnál. Amikor a kapu előtt álltak, Dorka felhajtotta János kabátgallérját. A fiúnak jól esett a gondoskodás. Nehezen tudtak elválni egymástól. János akkor érezte először, milyen jó az, amikor szeretetből csókolják meg egymást.

Hétfőn délelőtt újra találkoztak. Megvették János vonatjegyét, aztán beültek az Avasi presszóba. János kezében remegett a cigaretta. Közeledett a búcsú pillanata. Megbeszélték, mi lesz akkor, amikor távol lesznek egymástól. János a lány szemébe nézett:

- Csak arra kérlek, menj szórakozni, táncolni is, de randevút ne adj senkinek.

Dorka elmosolyodott.

- Tudok ám belőled olvasni! Te most félsz engem itt hagyni. Ugye?

János mélyre szívta a cigarettafüstöt. Egy kicsit a fejébe is szállt.

- Nem megyek sehová sem szórakozni Ajkán – mondta, de egyből érezte, hogy ezt az ígéretet nehéz lesz betartani.

- Te tudod, te ismered magad. De én érzem, hogy ha elmész, hamar el tudsz felejteni engem.

Ez a mondat szinte mellbe vágta Jánost. Remegett a szája széle az idegességtől és nem tudott megszólalni. Dorka észrevette.

- Ne haragudj rám, ha megbántottalak – mondta.
- Nem haragszom.
- Te ezt csak mondod!

Igaza volt Dorkának. Jánosban kavarogtak a gondolatok. Szerette volna, ha a lány vele menne Ajkára. Szerette volna, ha nem kellene többet búcsúzni.

Dorka felszállt a buszra és még visszaintett Jánosnak. A fiú arra már nem emlékezett, hogyan szállt fel a villamosra, hogy Tiszaira menjen. Egyszerűen nem tudta mi történik körülötte. Amikor lelépett a villamosról, heves szívdobogás kapta el. Nem ez volt az első alkalom. Máskor is megesett már vele ilyesmi. Szinte rettegett attól, hogy elmúlik, mert az egy olyan fájdalommal szokott járni, mintha egy tőrt döfnének a szívébe. Ennek a rohamnak akkor lett vége, amikor a vonat már elindult. Rettenetesen fáradtnak érezte magát. Mintha több műszakot húzott volna le egyfolytában.

Amikor Ajkán belépett a munkásszállóba, többen is kajánul megkérdezték:

- Megérte?

János legszívesebben hozzájuk vágta volna a táskáját. Leroskadt az ágyára és abban a szempillantásban elaludt.

Bonyodalom egy vödör szén körül

A munkásszállón minden szobának egyedi fűtése volt, egy széntüzeléses kályha. A szénellátás a lakóknak kellett biztosítani. A szén a pincében volt, onnan kellett felhordani. Ez aztán bonyodalmakat eredményezett, mert állandó újabb és újabb viták keletkeztek arról, hogy éppen ki a soros a szénhordásban.

Egy alkalommal a szoba három lakója úgy döntött, hogy dokumentálják a fejleményeket. Így keletkezett a következő jegyzet, amely a három lakó közös szerzeménye. A vonatkozó szerzői jog közöttük egyenlő arányban oszlik meg. A vita Dini, Forpák és János között folyt, mégpedig 1962. február 25-én, estefelé. Íme, a kézzel írt dokumentum, nyomtatott változata, melyben János szöveg Times New Roman betűkkel, Dinié ennek dőlt változatával, és Formáké Ariel betűkkel látható. Az aláírások mindegyikét Informal Roman betűk jelölik.

1 vödör szén*et felhozott Dini.*
(Forpák semmit se csinált.)

János
Dini

*A zárójellbe tett megjegyzés alapvetően különbözik a tényektől. Forpák helyett János értendő!

Forpák

*Eme *-gal jelölt rész egy idióta lázálmában született rémlátomása, mely jellemző azon egyén természetére és életfelfogására. Ezen indokok figyelembe vételével törlendő a *gal jelölt rész és a konzekvencia levonódik Forpákról.*

Dini

Na, ja!

János

Kénytelem, kelletlen, szükségszerűnek tartom bejelenteni, hogy a tűz, amúgy szénporosan is zseniálisan ég. Dini elvtárs fenti érvei nem helytállóak, mivel az egy gondolat és érvszegény ember nehéz szülése volt, ezért töröltetik és a konzekvencia levonódik. Fenti rágalomért 1 vödör szén felhozatalára ítéltetik.

Forpák sk

Rosszmájú alak!

Dini

Az aláhúzott rész azonosan megegyezik az én véleményemmel. Valószínűen Forpák csak ismételni akarta az én, róla kialakult véleményemet. Kösz.

Dini

Az ismétléssel kapcsolatban megjegyezni kívánom, hogy eme megnyilatkozásban fényes példáját látjuk a Darvin úr elméletének, miszerint ez a majmok tulajdonsága.

János

Mélyen tisztelt őexelenciás méltóságos, továbbá … Dini and János. Megjegyzem, hogy volt egy húszam[23]! Önök nagyon elbízzák magukat, holott szeretném tudtára adni önöknek, hogy önbizalomra semmi okuk. Én felhoztam egy mélyen tisztelt vödör barnaszenet, ez mindenkinek jogában áll, még alias Horáciusznak is, mert hiszen Darvin elvtárs elmélete szerint ön is a majomtól származik, akár csak mélyen tisztelt kollégája, Dini elvtárs is.

Forpák sk

Valóban, önnek mindig jogában áll felhozni. Egyébként sajnálatunkat kívánjuk kifejezni, ama tény felett, hogy valami zavar állott be az ön amorf fejében. Ha kívánja, ajánlhatunk egy jó idegorvost, aki egy vödör szénnel a kezében végigpofozza a lépcsőházon.

János

Továbbá ajánlom: tartózkodjon minél többet gumiszobában.

Dini

Itt a dokumentumnak vége szakad, mert állítólag Forpák, egy röpke óra alatt rászánta magát a felkelésre és mivel már fázott, lement szénért. Más változat szerint, ezt megelőzte egy heveny verekedés, amely Forpák újabb húsza miatt robbant ki. Ezt ugyanis János és Dini komoly környezet szennyezéskén értelmezte.

[23] szellentés

Mennyi szép nő!

Hétfőn ismét levél jött Dorkától. Miközben János a levelet olvasta, bejött a szobába a takarító nő kisfia, egy olyan nyolc év körüli srác. Maga a takarítónő nem volt éppen szemrevaló asszony, viszont, amikor sorba állított a kilenc gyerekét, azok valahogyan nem hasonlítottak egymásra. A rossznyelvek szerint a férje egy-két éves börtönbüntetéseit tölti sűrű egymásutánban, és amikor éppen szabadlábon van, akkor sürgősen gondoskodik a gyermek utánpótlásról. Ez még magyarázat lenne a kilenc gyerekre, de az már nem, hogy az egymás után született gyermekek kötött általában egy év volt a korkülönbség, a férj meg két évnél rövidebb büntetést soha sem kapott. Leginkább kilógott a sorból, egy vörös hajú kisfiú, aki teljesen úgy nézett ki, mint a szálló gondnoka. Amikor a férj egy három éves büntetése leteltével előjött a sittről, és meglátta ezt a gyereket, akkor az asszonyt fél évre kórházba kellett vinni, a férj meg súlyos testi sértésért újabb egy évet kapott.

Szóval, gyermek, miközben János Dorka levelét olvasta, illedelmesen köszönt, aztán elkerekedett a szeme.

- Hű, mindenütt egy nő! Tessék mondani, kik ezek?
- Mindenkinek a felesége – válaszolta János.

A gyerek értelmesen bólintott, és sorban haladva leült a fényképek elé. Dorka képét nézte meg először.

- Szép nő – mondta – csak le van húzva a ruha a válláról.
- Az tudod olyan ruha, estélyi ruha.
- Ühüm – mondta a gyerek és továbbment Dini ágyához.
- De azért, ez is szép. Ez már nem – állt meg a harmadik fénykép előtt – olyan, mint egy cigánylány. És maga soha sem utazik a feleségéhez?
- De szoktam! – válaszolta János elgondolkozva.
- Kell is!

Vörös haja ellenére helyes fiúcska volt a gyerek. Jánosnak leginkább a talpraesettsége tetszett.

Hétfőn János, Perger aknásszal járta a bányát. Kedden ugyanez volt a program. Akkor a Nyugati bányamezőben, a kézi fronton végeztek időmérést. János aznap igen sokat tanult. Megengedték neki, hogy megfúrjon néhány robbantólyukat, aztán a műszak vége felé, beállt lapátolni. Öröm volt számára, hogy olyan helyen dolgozhat, ahol ki lehet egyenesedni.

Pár nappal később János már önállóan végezte az időmérési munkát. Ez tulajdonképpen mozdulatelemzés, és mérni kell, hogy mely mozdulat mennyi időt vesz igénybe. Kicsit aggasztotta, hogy az órája időnként megállt. Reggel ugyanis, amikor Forpákot ébresztette, Forpák olyat rúgott ijedtében, hogy a lába pont János óráját találta el. Meg is repedt az üvege, és az óra mutatója időnként, megunta a körbejárást. De ettől még mozdulatmérésre alkalmas volt. Ez olyan ráérős munka volt, János Dorkára gondolva, fejben összerakott egy verset:

Vágyakozás

Odalent a bánya hűs ölében
Járva a vágatok labirintusát,
Hol a homály ásít rám sötéten,
Hol a lámpa oldja az örök éjszakát.

Gondolatban oly messzire járok
Messze, ott, hol már tavasz is van tán,
Elvonult a tél, a fehér álnok
S rügy fakad a völgyek hajlatán.

Télutóján, csöndes éjszakákon
Ha kis szobádban duruzsol a tűz
Gondolsz-e rám, míg elnyomna az álom
Vagy gondolatod mást, lidércet űz.

Itt lent a derengő lámpafénynél
A homályból oly sokszor megjelensz.
Ki erőt adott a csüggedésnél,
A bányatündér csakis te lehetsz.

Úgy rémlik, a távol messzeségben
Téged látlak, ha megcsillan a fény;
Mint vigasztalás a szenvedésben,
Olyan vagy, mint biztató remény.

Most nap, nap után, csak egyre járok
Méla árnyként a sötét föld alatt,
Most nap, nap után, csak egyre várok,
De nem ér hozzád csak a gondolat.

Télutóján, csöndes éjszakákon,
Ha kis szobádban duruzsol a tűz,
Gondolsz-e rám, míg elnyomna az álom,
Vagy gondolatod mást. lidércet űz.

Megpróbáltatások

Azon túl, hogy az őszi félév még hátralévő vizsgákat le kellett tenni, más megpróbáltatásokra is sor került. A vizsgákkal nem volt semmi probléma, a Miskolcról leutazott oktatókat kenyérre lehetett kenni, senkit sem húztak el. De azok az egyéb megpróbáltatások, már egész embert kívántak meg.

Pénteken, amint kijöttek a bányából, megfürödtek, majd felmentek az aknairodába, olyan dolgok következtek, amire János előre nem is gondolhatott. Éppen akkor lépett be az irodába, amikor Perger Jani bácsi valamit súgott Dini fülébe. János kérdőn nézett rá.

- Várjunk! – mondta.

A szobából lassan kezdtek elszállingózni az emberek. Már csak öten maradtak. Jani bácsi előhúzott a táskájából egy üveget. Olyan másfél literes forma volt. Először Dini ivott belőle.

- János húzza meg! – tolta az aknász az orra alá.

Dini arcán látszott, hogy erős lehet, ami benne van, mert teljesen kipirult tőle. János megkóstolta. Nagyon erős pálinka volt. Érezte, ahogy lemarja a torkát.

- Szilva – mondta, amikor lélegzethez jutott.
- Bizony, szilva a javából!

Járt körbe az üveg. János észrevette, hogy a többiek óvatosak, keveset isznak belőle. Azonnal tudta, hogy mire megy a játék. Az üzemiek kíváncsiak voltak arra, mennyire bírják az egyetemisták az italt. Szóval erőpróba volt, erőpróba a javából. Az üvegből csak lassan fogyott az ital.

- Addig nem megyünk haza, amíg van benne! – mondta az aknász, és nevetett hozzá.

Az üveg nagy nehezen üres lett. Fejenként három deci, bizony nem semmi. Akkor még nem volt semmi baj, amikor a lépcsőn lefelé mentek, bár János kicsit furcsán érezte magát. de amikor felszálltak a buszra, kezdett hézagosan látni. Jobban mondva, hol látott valamit, hol nem. Arra még emlékezett, hogy egész úton azt bizonygatták, bár Forpák úgy néz ki, mintha kifordították volna, de ez teljesen lényegtelen, mert úgyis laposra verik, aztán vagy előtte, vagy utána berakják az ágyneműtartóba.

Jánosnak kezdtek szélesedni a mozdulatai, ezért az ebédlőben megpróbált óvatoskodni, mert az a hülye ebédlő hol hullámzott, hol meg forogni kezdett. Ebéd után, valahogy, arra már nem emlékezett hogyan, feljutott a szobájába és aztán este az ágyában ébredt, úgy félkilenc tájban. Persze nem magától, hanem attól, hogy Forpák, egy levéllel piszkálta az orrát. Dorka levele volt. Először arra gondolt, hogy kerül ez most ide, hiszen az ágyneműtartóban lenne a helye. Aztán lassan kezdett tisztulni a feje.

- Emlékszel rá, hogy mit csináltál? – kérdezte Dini, aki még mindég piros volt valamitől.
- Miért? Mit csináltam? Aludtam. Nem?

- Igen egy ideig, amikor lefektettünk.
- Lefektettetek?
- Jobban mondva segítettünk lefeküdni.
- Hogyhogy?
- Szóval csak félig feküdtél le, de már aludtál közben és a lábad lelógott a padlóra.
- De hiszen nincs is rajtam cipő.
- Persze, mert lehúztuk. Forpák még a zoknit is le akarta húzni, de amikor az egyiket már majdnem levette, hirtelen sűrű lett az ájer.
- De rajtam van.
- Persze, mert visszahúzta.
- Akkor minden rendben van. Nem?
- Tényleg nem emlékszel?
- Mire kellene emlékeznem?
- Arra, hogy a tanár utat kizavartad a szobából.
- Én?
- Bányaművelés órára kellett volna menni.
- Tényleg. Valami már dereng. És?
- A tanár úr fel akart kelteni, de te elküldted a francba.
- Én?
- Így volt Forpák?
- Na, ja! Ilyen cirkuszt nem lehet kihagyni.
- És akkor mi lett?

A tanár úr bezárta az ajtót és csak annyit mondott:

- Bodnár gyengélkedik. Hagyjuk.

János annyira nem volt magánál, hogy szégyellje magát. Ez csak a következő napon történt meg, amikor végre elolvasta Dorka levelét. Nem tetszett neki.

A fiúk arra készültek, hogy bevetik magukat az ajkai éjszakába. Őt is hívták.

- Kutyaharapást szőrével – mondta Dini és János igazat adott neki. Elmentek a bálba.

Események a pettyes bálban

Öt egyetemista indult el együtt. Alig léptek be a bálterembe, János máris kinézett magának egy kislányt. Mielőtt azonban akcióba lépett volna, előbb letelepedtek egy asztalhoz, és rendeltek egy üveg bort. A megjelenésük nem kis feltűnést keltett a lányos mamák és lányaik körében. Ráadásul még senki sem táncolt, így a remények érthetőek voltak.

Dini kezdte a táncot, aztán János következett. A János által kiszemelt kislányról kiderült, hogy Ármin aknán dolgozik, de azt nem volt hajlandó megmondani, hogy mit csinál. Jánosnak tetszett a leány. Boldogan táncoltatta, és úgy tűnt a leánynak sincs ellenére a dolog. Végül randit kért tőle.

- Nem lehet – mondta szemlesütve, ami egyben azt is jelenthette, hogy talán mégis.
- Miért?
- Ha maga csak szombaton és vasárnap ér rá …?

Ez ugyan nehezen érthető indok volt, de a lányok veleszületett tulajdonsága a titokzatosság, meg a naivság, mely utóbbit akkor is előszeretettel alkalmazzák, ha már nem naivak.

János kicsit meglepődött a lány válaszán. Már az is eszébe ötlött, hogy valóban nem akar vele találkozni. De nem abból a fából faragták, hogy csak úgy feladja a dolgot. Újra felkérte a lányt és bedobta a csalit.

- Meg kell mondanom – kezdte – hogy nagyon becsülöm magát, mert nem hajlik úgy, ahogyan az ember akarja.

A lány nem szólt, csak néha szemlesütve ránézett Jánosra. János érezte, hogy a csel bevált. Sokat táncoltak, mire a lány végre megszólalt:

- Olyan jó magával táncolni, kevés ilyen rendes fiút látni manapság. Maga olyan komoly.
- Ezt meg honnan veszi? – adta János a meglepettet – különben, nem szabad ám egy lánynak ilyet mondani, mert a srác még képes elbízni magát.
- Nem azért mondta, hogy elbízza magát!
- No, ez természetes. Látja, ha annyira akarna velem találkozni, mint amennyire nem, elmehetnénk a Békébe, ahol nyugodtan lehet táncolni, ott nem kérik le az embert.

A lány nem válaszolt. Pillanatok múlva lekérték.

Már későre járt, éjjel egy óra is elmúlt. Kettőkor lett volna vége a bálnak. János odament az asztalukhoz.

- Jó éjszakát kívánok! – mondta a lány, amikor elment János mellett.

Másnap, bár János kicsit fáradt volt, mégis elment a fiúkkal a Békébe. Dolgozott benne a vadászösztön. Amint beléptek az ajtón, azonnal megpillantotta a tegnapi táncpartnerét, Etát. Egy lánytársasággal volt. Alig, hogy elhelyezkedtek, János észrevette, hogy a lányok menni készülnek. Az egyik lány, akiről

később kiderült, hogy Eta nővére, nagyon verte a blattot[24], hogy menni kell, de Eta húzódozott. János bedobta az újabb csalit. Elkezdte szemmel fűzni a lányt. Ennek meg is lett az eredménye, mert bár már a kabátokat is kivették a ruhatárból, visszaültek az asztalhoz. János érezte, hogy Eta csak azért akart maradni, hogy vele táncoljon. Felkérte a lányt.

- Látja – mondta neki – nem is gondoltam, hogy a véletlen újra összehoz minket.
- Én sem gondoltam – reagált a lány, lesütött szemmel.

János örömmel táncolt a lánnyal, mert könnyedén mozgott, bár nem annyira jól, mint Dorka. A fiú ismét komolynak mutatta magát, bízva abban, hogy ez majd imponál a lánynak.

- Remélem, még nem akarnak haza menni? - kérdezte.
- Muszáj lenne, mert csak egy feketére ugrottunk be, és otthon nem tudják, hol vagyunk.
- Mi sem maradunk sokáig. A kilences busszal elmegyünk. Holnap dolgozni kell.
- Nem tudom, a nővérem beleegyezik-e …
- Bízza csak rám – mosolygott János – majd én beszélek vele.

A szám végén János helyrekísérte a lányt és elkezdte fűzni a nővért. Végül, beleegyezett. Maradnak.

A következő táncnál János oda akart vágódni a lányok asztalához, de a pincér olyan szerencsétlenül állt két asztal között, hogy a kölcsönös udvariaskodás elvette az időt, és közben egy vájáriskolás srác felkérte Etát. János látta a szeméből, hogy csak udvariasságból megy el vele. Amikor a srác visszakísérte a lányt, János ismét odament az asztalukhoz, és kérte, engedjék meg, hogy elkísérje őket. Eta nővére beleegyezett. Etával ketten, egy kicsit hátra maradtak a társaságtól. Komoly dolgokról beszélgettek. Eta naiv lánynak bizonyult. Spontán válaszolt János minden kérdésére, de néha, ha észrevette, hogy butaságot mondott, láthatóan elszégyellte magát. János egy újjal sem nyúlt a lányhoz. Csak ment mellette, még a kezük sem ért össze. Aztán egy földútnál elköszöntek egymástól.

- Akkor a véletlenre bízzuk a dolgot ismét? - kérdezte János.
- Arra – mondta a lány és kezet adott.

Gyerek még – vonta le a következtetést, magában János – de azért még lehet belőle valami.

[24] (átvitt értelemben) kártyázik

Váratlan telefon Miskolcról

Pénteki nap volt. János éppen le akart lépni az üzemből, amikor rohantak utána, hogy futás a kilencvenes körletbe, mert telefonja van. Amikor belépett az irodába, a körletvezető éppen telefonált.

- Azt a nőcsábász gyereket keresik? Mit akarnak tőle? Most jött be, adom.

János felvette a telefont. Először azt mondták, hogy Budapest keresi, aztán kiderült, hogy Miskolc. János arra gondolt, hogy ez csak Dorka lehet, ki más. Több mint egy fél órát várt, mire végre bejelentkezett az egyetem telefonközpontja. Egy női hang közölte, hogy Pásztor Béla kereste telefonon, de megunta a várakozást. Kéri, hogy délután hívja vissza.

János el sem tudta képzelni, hogy mi lehet az a fontos dolog, ami miatt hívják. Délután, Ajkán a postáról meghívatta Miskolcot. Kiderült, hogy a tudományos diákköri munkáját kellene formailag sürgősen átdolgozni, mert el akarják küldeni az országos pályázatra. A lényeg az, hogy azonnal Miskolcra kell utaznia. Gyorsan feladott egy táviratot Dorkának, meg haza is megírta dolgot Tarjánba. Másnap reggel indult a gyorssal.

János délután ötre ért Miskolcra. Ideges lett, mert az állomáson nem várta senki. Dorkának nyoma sem volt. Csak a villamoson tudott kissé lenyugodni. A Tiszairól Pásztor Béla lakására ment. Nem találta otthon. Ismét elkapta a harci idegesség. Ez még csak fokozódott, amikor az utcára érve meglátta, hogy Dorka egy másik nővel ott áll a buszmegállóban. Azonnal odasietett. Bár Dorka is észrevette, hogy jön, egy lépést sem tett feléje. János még idegesebb lett. A lány egy kicsit zavartnak látszott. Végül, a másik lány kinyögte, hogy ők ketten aznap este a Polóniába készültek.

- No és – vonta meg a vállát János – elmentek a Polóniába.
- Jaj – lelkesedett a másik lány – most legszívesebben adnék magának egy puszit, ha nem látnák annyian.

Jánosnak nem tetszett a dolog. Dorka állította, hogy ő nem kapott táviratot, de látszott rajta, hogy ezt csak úgy mondja. Végül megegyeztek, hogy vasárnap délután négyre János elmegy hozzá.

János Pásztoréknál újra próbálkozott, de még akkor sem volt otthon senki. Végül másnap délelőtt megkapta az instrukciókat Pásztor Bélától. Visszament az egyetemre és elkezdte a munkát. Annyira lefoglalta a dolog, hogy délután ugyan bement Dorkához, de másra nem igen tudott gondolni, mint a tanulmányára. Igazából még arra is alig emlékezett, hová mentek aznap este.

Hétfőn reggel, a professzor úr titkárnője elkezdte gépelni János tanulmányát. Kihasználva a pillanatnyi szabadságot, János délután bement a városba. Próbálta Dorkát megtalálni.

- Elutazott! – mondta a házi néni.
- Mikor?
- Reggel.

- Hű …

János nem tudta mire vélni a dolgot. Miért nem szólt neki a lány? Hová ment? Újabb és újabb kérdés éledt fel benne. Dorkával a következő nap délutánján futott össze a városban. Látszott rajta, hogy régen nem aludta ki magát. A szemei karikásak voltak, a haja kissé rendezetlen.

- Hol voltál? – kérdezte János.
- Újhelyben.
- Minek?
- Bírósági tárgyalásra kaptam idézést.
- Miért, mi történt?
- Semmi, csak elővezettek.
- Elővezettek?
- Igen. Két idézésre nem reagáltam, így küldtek értem egy embert, aki elkísért.
- Milyen ügy ez?
- A meghalt bátyám balesetével kapcsolatos per.

János egy pillanatra elgondolkozott. A bírósággal nem jó ujjat húzni. Ezért akár pénzbüntetést is lehet kapni. A maga részéről felelőtlen dolognak tartotta, ha valaki így semmibe vesz egy hivatalos idézést. De nem mondta a lánynak. Sajnálta, hogy annyira fáradt.

- Hazakísérlek – mondta – pihend ki magad.

A következő nap reggelén János hazautazott Tarjánba. Anyu örömmel ölelte meg és Apu is a keblére szorította. Nagy volt az öröm, de amikor Dorkáról esett szó, a hangulat teljesen megváltozott. Anyunak, meg Apunak megegyezett a véleménye, és az bizony nem volt kedvező. Ugyan az nem hangzott el, hogy a nővérek mind „olyanok", a szavak közül ezt lehetett kiérezni. Jánosnak mindez nem esett jól, de elgondolkoztatta. És ahogyan ez már ilyenkor lenni szokott, ő is úgy érezte, hogy mindez egy elmaradott vélemény, és ezen már ideje lenne túllépni. Ennek ellenére még nagyon hosszú ideig foglakoztatta a dolog.

A siker ünneplése

János, azzal a bizonyos tudományos diákköri dolgozatával részt vett az egyetemi konferencián. Sikere volt. Háromnegyed órás előadását megtapsolták. Dolgozata, első díjat kapott, és ami egy egyetemistának a legfontosabb, ezzel még ezer Ft jutalom is járt. A konferencia után behívatták a tanszékre, és a professzor úr büszkén mutatta be őt a minisztériumi küldöttségnek:

- János már a mi nevelésünk! – mondta.

A díjkiosztó után Dorkával a Polóniába mentek, és urasan megvacsoráztak. Telt az első díjból. A vacsorához egy kis üveg Tolcsvai is dukált. Amint az üveg kiürült, az Egyetemre siettek. Ott aznap este, bál volt, és János már jó előre, foglaltatott asztalt. Príma volt a hangulat, de akkora volt a tömeg, hogy a táncparketten alig lehetett megmozdulni. Bár János csinált maguknak helyet, de ez komoly lábmunkával járt, így inkább visszamentek az asztalukhoz. Éjfélkor kezdődött a tánczenekarok versenye. Nagyon tetszett mindenkinek. Dorkának is megjött a kedve. Táncolni a zsúfoltság miatt továbbra sem lehetett.

Hamarosan egy kis társaság gyűlt össze az asztaluknál és elindult a nótázás. Idővel a szomszéd asztaloknál ülők is csatlakoztak hozzájuk. Dorka kicsit idegennek érezhette a bányásznótákat, mert nem tudta a szöveget. Persze azt mondta, hogy szépek. Az énekléshez viszont sok energia kellett, ezért erősen fogyott a bor.

János kezdte felismerni, hogy közel áll az elázáshoz. Kellemetlenül érezte magát, mert Dorkán még semmi sem látszott, holott többet ivott, mint ő. Az meg aztán teljesen lenyűgözte, amikor Dorka egyszer csak felpattant, és elvitte táncolni az egyik balekot. Amikor a balek már nem bírta tovább a strapát, elvitte a másikat is. Amíg János ült, meglehetős biztonságban érezte magát, de ha fel akart állni, akkor aztán, ajaj…

- Szólj, ha menni akarsz – mondta többször is Dorkának, meglehetősen akadozó nyelvvel, de ő kijelentette, hogy reggelig marad.

Már reggel négy óra felé járhatott az idő, amikor János előadást tartott egy baleknak arról, hogy milyen csapodár volt ő lány korában. Fél ötkor léptek le. János hazakísérte Dorkát, aki állandóan azt magyarázta, hogy az sem érdekli, ha hat helyett nyolcra ér be a munkahelyére. Dolga volt és kész.

Reggel hat óra is elmúlt, mire János ágyba került. Szerencsére akkor már nem forgott körülötte annyira a világ. Dél tájban, irtózatos fejfájással ébredt. Aznap este még találkozott Dorkával. A megpróbáltatások csak abból látszottak rajta, hogy karikás volt a szeme. Elbúcsúztak. Jánosnak mennie kellett Ajkára.

Újra bányában

János Dinivel ment le a bányába, hogy megkeressék Forpákot, akit aznap szállítási felvigyázónak osztottak be a negyvenötös ereszéhez Először eltévedtek a döntőnél, aztán nagy nehezen megtalálták a helyes irányt. Egy meredek ereszkén kellett volna lemenniük, de folyt a szállítás, és nem akarták, hogy miattuk leállítsák. János javasolta, hogy menjenek a légereszkén. Erős léghuzat csapott az arcukba, lámpáik azonnal elaludtak, és belekapott a ruhájukba, mintha le akarná vetkőztetni őket. Ez bizony nem olyan érzés volt, mint amikor a friss tavaszi szél belekap az ember hajába. A légereszkében a bánya fáradt levegője süvített kifelé a napra. Csaknem sötétben botorkáltak lefelé a gyéren megvilágított vágatban. A vágat közepén egy deszkapallót raktak le, járóosztályként, azon haladtak. Az egyik összekötő vágatban, amely egy légajtóval volt lezárva, visszajutottak a szállító ereszkébe. Akkor éppen állt a szállítás így itt folytatták a kutyagolást lefelé. Az ereszke egy közbülső rakodója egy viszonylag nagyszelvényű vágat volt. A csatlóstól megkérdezték, hogy látta-e valahol Forpákot.

- Még két szinttel lejjebb van! – igazította el őket.

A vágatban egy helyen fenntartást végeztek. Új TH íveket raktak be. Helyenként a nyomás annyira összepréselte a vágatot, hogy az ívek csaknem teljesen egymásba tolódtak. A bélésdeszka ripityára tört. Az ilyen helyeken csak guggolva lehetett átmenni.

- Nem látták a szállításrendező urat? – kérdezték a fenntartó csapattól.
- Beljebb van az még! Az a fiatal vékony?
- Az hát!

Az ereszke alján ismerősre bukkantak, egy vájártanulóra. Útba igazította őket. Azt a vágatot, amelyben Jánosék haladtak, egy másik vágat keresztezte merőlegesen úgy, hogy a felső vágat talpa éppen az ő vágatuk főtéjével volt egy szintben. A két vágat között úgy lehetett közlekedni, hogy az ember egy erős rúgással fellendítette magát a főtefára és máris a felső vágatban volt. Ebben gumiszalag mozgott. A felső vágatban fáradt levegő csapott az arcukba. Meleg volt. Az emberek ingben, vagy félmeztelenül dolgoztak. Már közelről hallották Forpák hangját. Pillanatokon belül meg is érkezett, tetőtől talpig szénporosan.

- Szállításrendező úr, jelentést kérek! – kiáltott rá Dini.
- Azt nektek, oda! Annyi a dolgom, hogy ma még nem is kajáltam.

Nem sokáig időztek Forpáknál, mert a kettes frontra is be akartak nézni. Az Észak-déli összekötő vágaton haladtak. Ez egy öt méter széles, betonidomkővel falazott folyosó volt. Két vágány volt benne, melyen mozdonyszállítás folyt. Nem régen falazhatták, mert teljesen újnak nézett ki. A szénpor még nem tapadt bele a fugákba. Elérték az északi kis ereszke alját. Dininek nem sok kedve volt végigmenni a fronton, de János addig győzködte, míg megadta magát. A front légvágatára hajtott gurítót már teljesen kiácsolták, éppen akkor folyt a járóosztály eldeszkázása. A frontból már alig volt vissza valami. Talán

ezen a héten még kitart. Végigmásztak a fronton, de időnként megállta, hogy elszívjanak egy-egy cigarettát. Az emberek mondták, hogy Dobronoki, az aknász itt volt, de már elment. Jánosék sietősre fogták a dolgot, hátha valahol, utólérik az aknászt. Az alapközlén meg is találták. Fél egy felé szálltak ki, az aknásszal együtt.

Odakint kellemetlen hír fogadta őket. Nem sikerült elintézni, hogy a Jókai bányára vezényeltek továbbra is itt maradhassanak. Állítólag azért mert az üzem sem a termelés sem az anyagiak miatt nem bírja el őket.

A srácok között ellenséges hangulat kezdett kialakulni. A bányamérők és a művelők szembefordulta egymással, de a bányamérők között sem volt egyetértés. Egyesek már az ököljogot emlegették. A forrófejűeket sikerült lehűteni. János tudta, hogy mai a bajuk. Ők itt Jókai bányán jobban kerestek, mint azok akik Felsőcsingerben, vagy Ármin aknán dolgoztak. Ugyanakkor a munkájuk kevésbé volt olyan nehéz, mint az ittenieknek. Csak ezt a berzenkedők nem tudták. A pénz pedig nagy úr, az üzemnek gazdaságosan kell működnie.

János sokat beszélgetett az üzemi párttitkárral, aki a politikai gazdaságtanban feltűnően jártas volt. Éppen tegnap említette a már akkor elkezdődött vitában, hogy bizony a párttitkát azt fog meg polgazdból, akit csak akar.

- Pedig Bodnár, meg Németh Pista tudja a polgazdot – jegyezte meg Forpák – talán nekik van a legjobb jegyük belőle.
- Bodnár tudja? Nem is tudhatja! – szólalt meg Géza.
- Persze, hogy is tudhatnám – fortyant fel János.
- Hát, csak nem mondod azt, hogy tudod? Egészen mások a nézeteid. Akkor hogy tudhatod?
- Egy pillanat! Ne vond kétségbe a képességeimet, hogy meg tudom tanulni a dolgot. Máskülönben nem ártana, ha egy kicsit magadba néznél. Te mindég azt szoktad mondani, amit gondolsz?
- Nem …! – válaszolta Géza, kissé halkabban.
- No, látod! Különben, ha irigyled a jegyeimet, mert elvégre a polgazdot csak te tudhatod, hiszen egsre[25] mentél, akkor vigyed.
- Hát … nem így kell gondolkozni – visszakozott Géza.
- Dehogynem! Az ilyen véresszájú palikból, mint te, ha egyszer üzemi mérnök lesz, olyan emberfűrészelő válik, mint annak a rendje.

Egy másik vita abból robbant ki, hogy János kijelentette, ha másik üzembe kell átmenni, ám legyen, de a lámpáját viszi magával. Ebből megint balhé kerekedett. A többiek kényelmességből, vagy nemtörődömségből nem akarták hozni a lámpájukat. Ők nem cipelik a lámpájukat. Ármin aknán úgyis kapnak másikat.

- Én pedig nem fogok egy jó lámpát egy rosszért elcserélni – mondta János – nem akarom az elkövetkezendő két hónapot lámpajavítással eltölteni.

Erre aztán jött a nevelő célzatú sóder:

[25] elégséges

- Mert te különben is le se … minket! Ég a pofánk miattad, a bányamester előtt.
- Nézd Blöki – válaszolta János a hangadónak – én nem vitatkozok. Én így látom helyesnek a dolgot. Ti beszélhettek, amit akartok.
- Hülye vagy, így nem lehet közösségben élni!
- Én azt hiszem az a helyesebb, hogy én egy lámpával is beérem, amíg itt dolgozunk. A vállalat, nem olyan gazdag, hogy az egyetemista uraknak három lámpa járna egy helyett.
- De ha a közösség ezt kívánja …?
- Miért jössz most ezekkel a nagy szavakkal? Ha én egyszer le se … benneteket, mármint a közösséget, akkor ti miért kapaszkodtok belém. Ne akarjatok mártírkodni, mentőangyalt játszani!
- De te mindig csak azt nézed, hogy magadnak mindent megcsinálj, de a többi nem érdekel.
- No, jó! Akkor számoljunk! Hányan vagyunk itt? Mármint Ajkán?
- Azt nem lehet pontosan tudni.
- Jó, akkor vegyünk ötven embert. Ha úgy gondolkoztok, mint én, akkor a vállalatnál csak ötven lámpa ára jelenik meg, mint költség. Ha úgy, mint ti, akkor százötven. A hülyeségetek miatt száz lámpa árát kidobják az ablakon. No, válasszatok!
- De akkor is!
- Hagyjuk az egészet! Látom, úgy sem tudlak meggyőzni titeket. Talán fel kellene lapoznotok a polgazd könyvet!

Berzenkedés ide, berzenkedés oda, mégis elvezényelték Jánosékat Jókai bányáról. Előbb Ármin aknára, aztán Felsőcsingerbe Kossuth aknára.

Ilonka néni

Már javában mutogatta magát 1962 tavasza, amikor János elhatározta, felutazik Budapestre, és vásárol magának néhány holmit.

Szombaton reggel, felvette a fizetését Jókain, és Ajkán felült a vonatra. 2900 Ft-ot kapott, ami akkoriban nagy pénznek számított. Az utazásnak valójában két célja volt, a bevásárlás és a találkozás Ilonka nénivel. Úgy tervezte, hogy vasárnap fog visszatérni Ajkára, így szállást is kellett szereznie. Először a Nyugati pályaudvar mellett, a Béke szállóban próbálkozott, de ott nem volt szabad szoba. Gondolta, előbb bevásárol, a szállás ügy ráér az után is. Apu példáját követve, meg látva az ajkai körülményeket, vásárolt magának egy durábel bőr[26] csizmát, és hozzá egy csizmanadrágot. Ezen túl, gondolva az ünnepi alkalmakra vett egy divatos jersey zakót is. Csomagokkal megpakolva érkezett a Keleti pályaudvar közelében lévő Szabadság hotelbe, ahol talált üres szobát. Igaz, nem volt éppen olcsó, 52 Ft-ot kértek egy éjszakára. Így mulat egy magyar úr – gondolta – hát még egy bányász. A szálloda igen elegáns volt, és János olyan környezetbe került, amihez nem volt hozzászokva. Olyanokat mondtak neki, mint: parancsoljon Bodnár úr, szíveskedjen Bodnár úr. Már innen is látszott, hogy nem akármilyen helyen van, mert egy munkásszállóban nem szokás valakit arra kérni, hogy: szíveskedjen. Tény az, hogy először azt hitte, összetévesztették valakivel, valami más Bodnárral, akinek országos hírneve van. Egy pillanatra az is eszébe jutott, hogy talán már idáig ért annak a diákköri konferenciának a híre, ahol első díjat kapott, de aztán maga is rájött, hogy ez képtelenség lenne. Inkább beletörődött a sorsába. A jó dolgokat bizony hamar meg lehet szokni.

János este még elment moziba, aztán a szálloda éttermében urasan megvacsorázott. A vacsora sem tartozott az olcsóságok közé, de ízlett neki.

A korábbi napokban már többször is érzett valami furcsa borzongás félét. Valami olyasmit, amit influenzajárvány esetén szokott érezni az ember, ha kerülgeti az a fránya kór. Akkor elkönyvelte magában, hogy csalánba nem üt a mennykő, ez a dolog nem ér annyit, hogy foglalkozzon vele. Vacsora közben azonban, a tünetek egyre jobban jelentkeztek, így már ezért is, vacsora után azonnal ágyba bújt. A szobája berendezése pazar volt. Egy darabig még nézegette, aztán elnyomta az álom. Zaklatottan aludt, vélhetően az influenza miatt. Talán láza is volt, de lázmérő híján, ezt csak saccolni tudta. Legfeljebb harminchét kettő.

Másnap reggel, viszonylag frissen ébredt, leszaladt az étterembe reggelizni, majd fizetett, és futott a Déli pályaudvarra, mert ott beszéltek meg randevút, Ilonka nénivel. Azzal az Ilonka nénivel, aki egykori a gimnáziumi osztályfőnökeként, továbbra is figyeli, miként boldogul az életben. Ilonka néni már ott várta, mire ő odaért a megbeszélt helyre.

[26] vízhatlan erős bőr

- No, még ilyet sem láttam, hogy egy vonat hamarabb érkezzen – mondta mosolyogva, mert azt hitte, János a reggeli vonattal jön Ajkáról.

János letette a csomagjait a megőrzőbe, és elindultak, egy kis barangolásra a városban. Gyönyörűen sütött a Nap, és János szinte érezte, miként szívja ki belőle az influenzát. János beszámolt mindenről, ami az óta történt mikor legutóbb találkoztak. Fent a várban végigsétáltak a Bástya sétányon, megkerülték a Hadtörténeti múzeumot, és a Levéltárat, majd lejőve, az Alagút előtt beültek egy presszóba.

- No, és most beszélj arról a kislányról – mondta Ilonka néni. Szótlanul hallgatta János meséjét, csak néha szólt közbe.
- Jánoskám, teljesen megnyugtattál. Nem ismertem a körülményeidet, a jövendő állásodat. Azt hittem, valami baklövést csináltál. De most már látom, hogy nem. Csak az eljegyzésre vonatkozó tervet nem tudom megérteni. Miért akarsz a nyáron eljegyzést? Ha megvár, akkor gyűrű nélkül is megvár.
- Ezt én tudom, de nem őt akarom megfogni, hanem saját magamat.
- De Jánoskám, ha neked saját magadat fogni kell, akkor ott már baj van. Előfordult már olyan, hogy amikor te Miskolcon voltál, külön mentetek szórakozni?
- Nem!
- Akkor meg nincs semmi baj. Van már Ajkán olyan lány, aki nagyon tetszik neked?
- Nincs!
- No, látod. Ha valóban szereted azt a lányt, akkor nem is lesz. A gyűrű, az csak egy formaság. Minek előre lekötni valakit, amikor úgysem tudjuk, mit hoz majd a jövő. Tudom, te mindig olyan voltál, hogy csak tessék rám bízni, … de talán eddig még minden sikerült neked.
- Ennek is sikerülnie kell. Csak otthon hogy mondjam meg?
- Jánoskám, otthon minél kevesebbet beszélsz erről, annál jobb. Fölösleges anyukádat idegesíteni.
- Úgy lesz!

Az idő szaladt, és a nagy beszélgetésben észre sem vették, hogy kihűlt a kávé. a Lánchídon visszasétáltak Pestre. Amikor János meglátta a rakparton sétáló szerelmespárokat, Dorka jutott az eszébe. Megpróbálta gondolatban maga mellé idézni a lányt. Ilonka nénitől a Nyugatinál búcsúzott el.

János az esti gyorssal visszament Ajkára. Kellemetlen hír várta. Hétfőtől Ármin aknára helyezték át őket.

A vizsgák, a munka, meg a vágyak

Bizony az 1962. év tavaszi féléve, sem zárulhatott mással, mint vizsgákkal. Ezeket időben megelőzte az Országos Diákköri Konferencia, Veszprémbe. János itt is elmondta a Miskolcon első díjas dolgozatát, volt taps, dicséret, meg gratuláció bőven, de díjat itt nem kapott. Leginkább Homoródi professzor gratulációjának örült.

Aztán jöttek a vizsgák. Sorra rakta le őket, sikerrel. Túl volt már az ércelőkészítés, a bányagéptan és a bányaméréstan vizsgán. A vizsgák között, de néha még a vizsgákon is, Dorka járt az eszében. Ilyenkor láthatóan nem a vizsgáztató előtt ült, hanem valahol máshol. Megesett, hogy rá kellett szólni, jöjjön vissza. Különben is vigyázzon, mert a lány még képes lesz megvárni. Aztán akkor jól megnézheti magát.

Jánosnál azért volt ez a nagy átszellemültség, mert csak napok kérdése volt, hogy újra találkoznak Dorkával. A lány egy hetes beutalót kapott Siófokra.

A bányában viszont az ilyen nagy ábrándozás beszélyes lehet. János azokban a napokban, Ármin aknán, az ötös fronton teljesített szolgálatot. Közönséges lapátos ember volt. A fronton a szenet, nem egy gyalu, vagy maróhenger jövesztette, hanem maga a nyomás. A fejtés olyan sebességgel haladt előre, hogy a nyomás mindég a fronthomlokon legyen. Ennek aztán az lett a következménye, hogy mire az ember kilapátolta a nyomás által jövesztett szenet a homlok és a kaparó közül, rá a kaparóra, kidőlt a homlok, és kezdhette elölről az egészet. Még egy szusszanásnyi idő sem jutott a pihenésre. A dolog meglehetősen veszélyes volt, mert ha valaki nem ugrott el időben a kidőlő szénfal elől, az maga alá temethette.

Lehetett úgy délelőtt 11 óra, amikor János komótosan lapátolt, és eközben figyelte a homlokból jövő hangokat. Már csaknem kitakarította a neki kiszabott szakaszt, amikor előbb halk, majd egyre erősödő ropogásra lett figyelmes. A következő pillanatban az egész, két méter magas szénfal kidőlt. János gazella módjára ugrott fel a kaparóra, de így is kapott néhány széndarabot. Ha az ugrás nem sikerül, akkor kaparhatták volna le róla a tízmázsányi szenet. Az ugrás pillanatában János leírhatatlan nyugalmat érzett. Aztán meg örömöt, amikor megtapogatta magát és konstatálta, hogy egyben van.

- Ha most nincs szerencsém, akkor Dorka hiába várt volna rám – állapította meg, csak úgy magának.

Aztán az jutott eszébe, hogy valójában ez az élet rettenetes, mert még mindég több mint egy hetet várnia kell arra, hogy Dorkával találkozhasson.

Az évfolyam geológusai éppen Dudaron tartózkodtak, és péntek estére szakestélyt rendeztek. A bányaművelő hallgatók két küldöttet menesztettek a szakestélyre, alias caesart és alias papucsot. János is részt vett annak az üzenetnek a megszövegezésében, amit magukkal vittek.

„*Igen tisztelt dudarienses ultra – supra veteránok, firmák, rongy filiszterek, nagytiszteletű uraim!*

Mi, kik János atyánk kegyelméből az ajkai dombvidékre települtünk, s arcunk munkától cserzet bőrét a Bakony szele vörösre csípte, igaz bányász testvéri szeretettel köszöntjük a vadászterületünkön tartózkodó ultra – supra veteránokat, valamint a IV. éves geológusokat, kik lelkeiket Bacchusnak, Ceresnek és az összes többi pogány isteneknek ajánlván, a sör és a mámor magas oltárán, áldozatot bemutatni gyűltek egybe, s eme üdvözletet sörtestvéreink által meghatalmazva, alias caesar és alias papucs vagyunk hivatva általadni, legteljesebb köszöntésünk kifejezésének őszinte tolmácsolásában, melyben felkérjük testvéreinket a sörben, hogy az ajkaienses ultra – supra veteránok, veteranissimusok és a IV. éves bányászok egészségére, kik éppen a sör házi oltárát ékesítik, a holnapi szertartásra, ürítsen ez a testvéri közösség egy áhitatos ekset, melyben megtestesül a nagy testvéri érzés és sajnálkozás – esetleg szégyenérzet – hogy lemondaték a meghívás, melyben felétek szállt a testvérek hívó szava, egy közös áldozat bemutatására.
Vivát bányász szak! Jó szerencsét!"

Ugyanis a bányaművelők szombatra szervezet szakestélyén való részvételt, a geológusok lemondták. Sajnos ezen a szakestélyen János sem tudott részt venni. Fontosabb dolga volt. Mennie kellett Siófokra Dorkához. A többiek csak legyintettek. Nem irigyelték, inkább sajnálták.

János pedig, a lánnyal együtt töltött idő alatt, ha lehet, még tébolyultabb lett, és semmi másra nem tudott gondolni, mint arra, hogy ugyan Dorka most éppen mit csinálhat.

Forpák megnősül

Amikor János visszajött a Balatonról, döbbenetes hír fogadta. Forpákot baleset érte, ugyanazon az ötös fronton, de ő nem tudott olyan gyorsan ugrani, mint János. Azonnal előjött a probléma, hogy ki az egyetemi hallgatók alkalmazója, az egyetem, vagy a bányaüzem. A helyzet tisztázatlan volt és az is maradt. Szerencsére Forpák sérülései nem voltak súlyosak.

Jánost továbbra is hatalmában tartotta a téboly. Kizárólag csak Dorkára tudott gondolni. És mint ilyen alkalmakkor lenni szokott, megint írt egy verset. Mégpedig ezt:

Ha erre járnál …

Ha erre járnál, susogna az erdő
Sírnának a dús lombú fák,
S mint megannyi bús esengő,
Lombjukat a földig hajtanák.

Ha erre járnál, csodálna az este,
Bíborpalástot vonna rád;
A szél, mely örömét kereste
Feléd hozná rétek illatát.

Ha erre járnál, futnának a percek
Szállnának, mint a buborék;
Előtted, mint egy pajkos gyermek
Én örömmel térdet hajtanék.

És akkor jött a döbbenetes hír. Tegnap, miskolci idő szerint 11 órakor a hejőcsabai anyakönyvezető előtt, Forpák megházasodott.

- O tempora, o mores![27] Horribile dictu![28] – idézte János a rómaiak aktuális mondásait.

De ez még mind semmi. Voltak, akik tudni vélték, hogy Forpák, karján ifjú nejével hétfőn este érkezik Ajkára, és itt fognak lakni a munkásszállóban. Volt, aki már írta a listát, hogy kik azok akik Forpákot kímélendő, éjszakai műszakot vállalnának helyette, de nem a fronton.

János kissé megnyugodott. Mégsem ő a legelvetemültebb.

Aztán annak is híre jött, hogy ez a nagy esemény miként zajlott le. A rossznyelvek szerint, az akkor még menyasszony kislány éppen az érettségi vizs-

[27] ó idők, ó erkölcsök

[28] még kimondani is szörnyű

gáról jött ki, matrózblúzban, könyvekkel a hóna alatt, amikor leendő hites ura karon fogta, és meg sem álltak addig, amíg a Hejőcsabai Anyakönyvi Hivatalba nem értek. Ott már várta őket két elvetemült tanú, egyikük természetesen Drávai Jancsi volt. Előzékenyen kivette a lány hóna alól a könyveket, majd amikor az anyakönyvvezető intett, hogy foglaljanak helyet, ő gondosan kihúzta Forpák alól a széket. A vőlegény annak rendje és módja szerint elterült és kiverte a könyveket a tanú kezéből. Amíg felkászálódott, Drávai Jancsi a védelmébe vette.

- Tetszik látni, nem lehet vele sehová elmenni, szégyent hoz ránk.

Az anyakönyvvezető visszafojtotta a mosolygását, és a szertartás elkezdődött. Időközben a menyasszony hátán egy légy sürgölődött, elkezdte próbálgatni, hogy a jobbvállán, vagy a balvállán át lehet jobban látni az anyakönyvvezetőt. A két tanú, a komoly intelmek közben megpróbálta elkapni a legyet, de az mindig egérutat nyert, viszont következetesen visszatelepedett a lány hátára. Ez így ment, mindaddig, amíg ki nem mondták az igent. Ekkor már több érdekesség nem lévén, a légy eltávozott.

Az aláírások után a két tanú abban reménykedett, hogy valami jó ebédben lesz részük, de Forpák előbb kért Drávaitól két forintot buszra, aztán elköszönt, és nejével a karján távozott. Hogy ez után mi történt, azt megint többen tudni vélték, de, hogy valóban így volt-e, azt igazából senki sem tudta bizonyítani.

Állítólag az ifjú pár előbb az ifiasszony édesanyjához ment, hogy a férj tiszteletét tegye az anyósnál. Amikor az anyós magához tért, azonnal felhívta a férjét, azaz Forpák apósát, és közölte a hírt. Az após, aki erősen rövidlátó volt, ijedtében leejtette a szemüvegét, a földre. Megtalálni viszont csak egy másik szemüveggel tudta volna. Így az időközben a kezéből kiesett telefonkagyló megtalálása is nehézségekbe ütközött.

Időközben az anyós átadta az ifjú házasoknak a víkendház kulcsát és ők sürgősen távoztak.

A szeszélyes kettes front

A kettes frontfejtés, ahol János egy hetet dolgozott, az egyik legszebb fejtése volt a bányának. A front 2,2 m magas homloka, olyan gyönyörűen csillogott a lámpafényben, mintha lakkozva lenne. Itt sem volt semmilyen gép, ami a szenet jövesztené. Ezt a munkát a nyomás végezte el ugyanúgy, mint az ötös fronton. Úgy omlott a szén, hogy szinte élvezet volt itt dolgozni. Az ember az állandó figyelésben szinte észre sem vette, hogy elfárad. Időnként halkan peregni kezdett felül a homlok, megmozdult egy ruhásszekrény nagyságú darab, és lassan dőlt kifelé. Ugrás! A szén a következő pillanatban a már a talpon feküdt. Nosza, neki a csákánnyal, ütötték, míg darabokra nem hullott. Aztán jött a lapát és az ember, az egészet szépen berakta a kaparóba. Ez ment, nyolc órán keresztül. Itt aztán megtanulta János az éberséget. Bár neki az ilyesmiben már voltak tapasztalatai, az ötös frontról. Egyrészt azt kellett figyelnie itt is, hogyan csúsztassa a lapátot a szén alá, másrészt ezzel egy időben a homlokot figyelnie, kellett, hogy melyik pillanatban dől. Fönt a főte alatt, mindég maradt egy 20-30 cm-es überhang[29], amit csákánnyal szoktak leszedni.

János figyelte, a kevésbé csillogó szénréteget, amint belevágta a csákányt. Szándarabok hullottak a nyakába, mígnem néhány csákányütést követően a fennmaradt rész tompa puffanással darabokra esve hullott a talpra. Kezdhette a lapátolást. Időnként, amikor rájött a frontra a nyomás, az acéltámok ágyúlövés szerű hangot adtak, és a főtéből az aprószén peregni kezdett a bányászok nyakába. Láncra vert gigászok módjára dolgoztak az emberek, és csak izzadt testük csillant meg néha a lámpák halovány fényében. Bizony ördögi munka az ilyen.

Néha elnyújtott kiáltás nyomta el a kaparó zakatolását:

- Vigyázzzzz!!!

A közelállók ilyenkor ugrottak, ahová tudtak.

Percről percre szemtől szembe, nézni a veszéllyel, talán nincs is ennél szebb dolog. Feszülő izmok csillannak, sós izzadtság szaga terjengett. Kegyetlenül nehéz ez a munka, de gyönyörű. A műszak végén, ha a bányász hunyorogva feljön a nappali fényre, mély lélegzetet vesz, érzi, miként tágul a tüdeje, és jóleső fáradtság borítja el.

[29] a fejtési homlok felső részén található a fedőréteghez tapadó gyenge minőségű szénréteg

A szülői szigor, meg az abroncs

1962. június közepén, János Tarjánba készült, de előtte még reggel, Somlóvásárhelyre utazott, hogy somlói bort vigyen Apunak. Ez a borszerzés nem tartozott az egyszerű dolgok közé. Akárkit nem engedtek be a szőlősgazdák. János ajánlólevelet vitt. Így már szó lehetett arról, hogy szóba állnak vele. A kapu előtt állva meg kellet várnia, míg a gazda elolvassa a levelet. A kapu csak ekkor nyílt ki. Egy ötliteres demizsont töltöttek meg. János előtte próbát vett. Ízlett neki a gazda bora.

Egész napos utazás után, estére ért Tarjánba. Apu nagyon örült a bornak. Tudta, hogy különlegességről van szó, mert a somlói borok nem nagyon bírják az utaztatást. De János két dologra ügyelt. Az első és legfontosabb, hogy a vele utazó évfolyamtársai ne igyák meg a bort, a második pedig, hogy a demizson ne legyen rázkódásnak kitéve, mert a somlói bor hajlamos a törődésre.

Másnap, arra való hivatkozással, hogy János otthon van, Anyu szabadságot vett ki. János ismerte már annyira az édesanyját, hogy ennek a szabadnapnak más indoka is van. A sejtés beigazolódott. Már reggeli közben, valahogyan Dorkára terelődött a szó. A beszélgetés hosszasan folyt. Jánoson kezdett eluralkodni a „csak azért is" hangulat. Anyu sok olyat mondott, ami nagyon rosszul esett neki. Aztán amikor már Anyu ebédhez kezdett teríteni, elhangzott a fő indok:

- Azért végez az én fiam egyetemet, hogy egy olyan lányt vegyen el, akinek még érettségije sincs?

János megpróbált védekezni, megpróbálta menteni Dorkát. Közben bizony úgy megsértette az édesanyját, hogy ezt már nem tudta visszacsinálni. A kimondott szó már nem szívható vissza:

- Nem az érettségit fogom feleségül venni, és különben is, magamnak nősülök, nem Anyunak.

Anyu ránézett Jánosra, aztán erről a dologról ebédig, már nem esett szó. Később kiderült, hogy Anyu meg Apu elvitte Dorka írását egy írásszakértőhöz, aki azt mondta, hogy az írása alapján, ebből a lányból soha sem lesz jó feleség. Aztán arra is fény derült, hogy anyunak azt jósolta valaki, hogy ez a János gyerek egész életében szerencsétlen lesz, még a házasságában is.

Aztán délután ismét előkerült a téma. Nagyon parázs vita volt. Anyu többször el is sírta magát. Jánost komisz kölyöknek nevezte. Így aztán János már nem merte megemlíteni, hogy eljegyzést akar tartani. A hangulat feszült maradt közöttük, és János néhány nap múlva Miskolcra utazott.

A Tiszain Dorka várta. Nagyon csinos volt. Egy testhez simuló kékcsíkos ruha volt rajta. Először az Avasiba ültek be, aztán János kicsalta a lányt az egyetemre. Szállást kellett szereznie. Ez pár perc alatt sikerült, és aztán a Hejő partján kisétáltak Tapolcára. Meleg volt az idő, a nap hétágra sütött. Beültek az Annába egy sörre. Még táncoltak is néhányat, aztán János sürgette, hogy menjenek.

- Gyere, most elviszlek valahová – mondta, és maga után húzta Dorkát az erdő félhomályába. Lassan szürkülni kezdett.
- Tudom, hogy most hová viszel!
- No, hová?
- Arra a padra!

János mosolygott. A békák hangos koncertet adtak, néha hangos csobbanással egy-egy beleugrott a vízbe. Sajnos nedves volt a pad, leülni nem lehetett. Megálltak a pad fölé boruló hatalmas fűzfa alatt. Dorka csókja édes volt, mint a trópusi gyümölcsök, melyek forró tájak illatát hozzák. A gyér fényben Dorka szemei úgy csillogtak, mint két szentjánosbogár. János olvasott belőlük. Csupa jót. Nem olyanokat, mint amit Anyunak jósoltak. János csak a buszmegállóig kísérte a lányt.

Másnap Dorka délelőttös volt, így csak akkor tudtak találkozni, amikor szabadult. Addig János elintézte a dolgait, volt a könyvtárban, a jegyzetellátóban, megszerezte a földtan szigorlat anyagát. Háromkor találkoztak a Villanyrendőrnél. Innen azonnal az ékszer üzletbe mentek és megvették a gyűrűket. Bizony kemény pénzbe került. A kettő együtt 525 Ft volt. Csaknem annyi, mint egy kezdő mérnök félhavi fizetése. Rekkenő meleg volt, Dorka fürdőruhát is hozott, hátha strandra mennek. Jánosnál nem volt fürdőruha, így a program változott, elmentek a Diósgyőri várba. János örömmel látta, hogy a rondella már csaknem teljesen elkészült.

A várbeli séta után visszamentek a városba, és beültek a Kossuthba. Sört ittak. Telt az idő, de egyikük sem hozta szóba a gyűrűt. Nyolc óra felé János bátortalanul megszólalt:

- Húzzuk fel az abroncsot!?
- Most itt?
- Persze!

Dorka előkotorta a kis tasakot a táskájából.

- Mutasd a kezed – mondta, és az asztal alatt felhúzta a gyűrűt János ujjára.
- Most te jössz!

Ennyi volt az eljegyzés. Amikor a Mindszenti templom felé mentek, János többször is rápillantott a kezére. A gyűrű szépen csillogott. Felsóhajtott:

- Istenem, ezt is megértem. Menyasszonyom van. Akkor már nem lehetek annyira gyerek.

Dorka ránézett, mosolygott, és megszorította a kezét. Érdekes, hogy egyikük sem érezte úgy, hogy életük egy fontos mérföldkövéhez értek volna.

Mielőtt János haza kísérte volna a lányt, Mityával futottak össze. Azonnal kiszúrta a gyűrűt. Gratulált.

A következő napon közösen írták meg Dorka édesanyjának a levelet. Így szólt:

„Kedves Anyuka!

Részemről utólagosan bocsánatot kérek ezért a megszólításért, hogy így ismeretlenül is így merem nevezni.
Dorkával úgy gondoltuk, hogy életünket ez után egymás mellett folytatjuk, és ezért megtartottuk eljegyzésünket. Kérjük, ezért ne tessék haragudni ránk, hiszen mi egy szép és boldog életet szeretnénk, és reméljük álmaink valóra válnak."

Dorka még hozzáírt néhány sort, aztán mindketten aláírták. A levelet még aznap postára adták.

A szigorlati téboly

A földtan szigorlat közelsége mindenkit megviselt. János már rá sem tudott nézni a könyvekre. Tegnap Drávai Jancsival kirándulni mentek a Bakonyba, és végig azt skandálták:

- Lajos bácsi minket ki hogy úgy mondjam …! – és még táncoltak is hozzá.

Pedig Halász Lajos bácsi egy nagy tudású, de vajszívű ember volt. János még emlékezett rá, hogy egyszer egy földtan előadáson, éppen a földrengésekről esett szó, amikor Lajos bácsi észrevette, hogy a hátsó sorban valaki végigfeküdt az ülőkéken és aludt. Az illető természetesen Forpák volt, aki nem vette észre, hogy a padról elől hiányzik egy léc, így ez a tény kitűnő rálátást biztosított Lajos bácsinak. A tanár úr a szukusszórikus rengéseket kezdte magarázni, és megjegyezte:

- Ezek kérem olyan rengések, amelyek még azt a kollega urat is fel tudják ébreszteni, aki ott pihen.

Forpák a megjegyzésre nem ébredt fel. Lajos bácsi megismételte:

- Mondom, azok olyanok, hogy …

Dini közbeszólt:

- Beteg!
- Ja, akkor csak pihenjen tovább.

Aztán amikor vége lett az órának, a nagy székcsattogásra Forpák felébredt. Felült és rettenetesen ijedtnek látszott. Tényleg beteg lehetett, mert láthatóan nem tudta hol van.

No, szóval Drávai Jancsi és János, járták a Bakony ösvényeit és felváltva üvöltözték:

- Lajos bácsi minket ki hogy úgy mondjam …!

Ráadásul János Dorkától is kapott levelet, és ez a kettős hatás, mármint a földtan, meg Dorka levele együtt, olyan állapotba hozták, hogy víziói lettek. Ráadásul ezeket még papírra is vetette:

„*Fekszem az ágyamon, hanyat és nézem a szoba homályba vesző körvonalait. Csend van, csak néha hallom az alvók szuszogását. Fekszem az ágyamon hanyat és üvölteni szeretnék, üvölteni ebben a sejtelmes éjszakában, felverni a világot, mert most … most ne aludjon senki. Nem merem lehunyni a szemem. Zilált képek suhannak el előttem és egész testemet átjárja a láz. Most üvölteni lenne jó, rohanni, magam sem tudom merre, csak menni, menni valahová. Magam vagyok … ébren, … csend.*

Fekszem az ágyamon hanyat, és egész testemet átjárja a vágy. Mit ér az élet így? Olyan ez, mint a kínzó fájdalom, amire nincs gyógyír, nincs gyógyszer. Hol vagy Dorka! Miért nem vagy velem?

Behunyom a szemem. Robogó vonaton ülök. Nem állunk meg sehol. Még tíz perc, még öt, és újra láthatom. Balgaság! Hideg zuhanyként ér a felismerés. Mit akarsz te magára hagyott?

Fekszem az ágyamon hanyat, nézem az ablakon beszűrődő gyenge fényt. Csend van, csak néha hallom az alvók szuszogását. Talán ott messze a sejtelmes éjszakában, te is így fekszel most a sötétben? Érzed, mint járja át a láz a tested? Ugye érzed? De néha azért gondolsz rám?

Fekszem az ágyamon hanyat. Forró láz járja át a testem. Szeretnék rohanni valahova, de a sötétség lenyom. Mintha hallanám a hangod:

- *Nyugodj meg! Mindkettő sikerülni fog!*

Aztán a testem bódító mély álomba zuhan."

Az ilyen őrjítő pillanatokban János általában verseket szokott írni. Így születtek az „őrjítő" versikék. Olyanok, mint a következők.

Pro primo: *Itt van Pista*
Ott van Lenke,
Mind a kettő
okvetlenke-
dik.

Pro secundo: *Lesi Puskás, lesi*
Nagyanyját keresi
De a néni nincsen ott,
Szegény feje már halott.
Hal itt, hal ott
Hal amott,
Ne bántsad a
Halamot.

Pro tercio: *Dróttal varva már a slicc*
Ennek a fele se tréfa.

Ez utóbbi versikét az inspirálta, hogy egy vájár sliccgombjai a bányában leszakadtak és slusszdróttal fogta össze a nadrágját.

Néhány embernek csípőficamra, szájzárra, meg bányaiszonyra való hivatkozással, sikerült elérniük, hogy nem kellett lemenni lapátolás céljából a bányába. János gondosan megfogalmazta, hogy ezek mit csinálnak:

„ *A lázas semmittevést olyaténképpen csoportosítják, hogy szorgos munkának lássék, miközben gondosan ügyelnek arra, nehogy véletlenül munkává fajuljon.*"

Szörnyű, de ilyen emberek is vannak.

A gyűrű hatalma?

Amióta Dorka és János eljegyezték egymást, valami történt. Valami olyasmi, aminek János egyáltalán nem örült. Kezdte úgy érezni, mintha Dorka felülről beszélne vele, mintha úgy gondolná, hogy neki joga van Jánost irányítani. Sőt, mi több, mintha dolga lenne Jánost gardírozni. Ezek a dolgok egyre jobban kiérződtek a leveleiből, de a személyes találkozásaik is mások lettek.

Amikor János elhatározta, hogy váratlanul meglepi Dorkát Miskolcon, egyáltalán nem az ellenőrzési vágy vezette, hanem az, hogy talán így tudná leginkább kipihenni a vizsgák izgalmait. Délután indult el Ajkáról. A fél árú diákjegyét csak Kálkápolnától tudta használni, így itt le kellett szállnia a vonatról. Este tíz óra volt. A következő vonat Miskolc felé csak reggel fél háromkor indult. Nehezen telt az idő. Éhes is volt, álmos is volt, a cigaretta sem esett jól neki. Végül bevett egy koffein tablettát, amitől olyan éber lett, mintha kipihenten ébredt volna. Fül és szemtanúja volt egy olyan eseménynek, ami erősen elgondolkoztatta. Kér katona fűzött egy fiatalasszonyt. A nőnek öröme telhetett a dologban, mert folytonosan vihogott, amikor a fiúk ölelgették.

Felrémlett az agyában, hogy neki is van menyasszonya, és ő ugyanígy viselkedik? Nem, nem, Dorka nem ilyen – nyugtatgatta magát. Reggel négyre ért Miskolcra. A kollégiumban rendbe szedte magár, aztán lement a portára, hogy Dorkának telefonáljon.

- Kivel beszélek? –-hallotta Dorka hangját a telefonba.
- Dorka te vagy?
- Igen, Dorka vagyok.
- Én meg Bodnár János.
- Kicsoda?

A lány hangján egyáltalán nem érződött az öröm, sőt János azt érezte ki belőle, hogy bosszús a váratlan látogatás miatt.

A reggeli telefonhívás után, nehezen telt az idő. Amikor délután találkoztak, Dorka azzal kezdte, hogy el sem tudja képzelni, miért jött János váratlanul Miskolcra.

- Ha akarod, visszaadom a gyűrűt – mondta – aztán élj az anyáddal.

Jánosban felrémlett, hogy valójában ezt szeretné az édesanyja is. Hiszen abban reménykedik, hogy ebből a kapcsolatból nem lesz semmi. Eszébe jutott Édesanyjának az a kijelentése is, ami valahogy így hangzott:

- Nősülj meg, fiam, de én nem akarok többet gyerekkel bajlódni. Az én nyakamba ne hozd.

Ez Jánosnak nagyon rosszul esett. Nem mintha azt akarná, hogy a gyermekét majd Anyu nevelje fel.

Persze jobban tette volna, ha ezekről, az otthon történt dolgokról, nem szól Dorkának, mégis úgy érezte, valakinek el kell mondania.

Dorka végighallgatta, aztán teljesen váratlanul egy szabadelőadást rögtönzött arról, hogy egy szülőnek mi a dolga. János szóhoz sem jutott. az egésznek az volt a kicsengése, hogy ha János akarja, akkor vigye a gyűrűjét, mert neki nem kell.

János elcsodálkozott ezen a kitörésen és csitítgatni kezdte a lányt. Ettől Dorka még tovább hergelte magát. Aztán hosszú időre mindketten csendbe maradtak. Még a tapolcai buszon sem szóltak egymáshoz.

Amikor a parkban kéz a kézben sétáltak, mindketten megnyugodtak kissé. Egy árnyékos helyen megálltak, és megcsókolták egymást. De hiába volt s csók és az ölelés, János beleborzongott a gondolatba, hogy hátra van még egy esztendő, és addig még hányszor kell búcsúzniuk. Az egyik pillanatban úgy érezte, hogy nincs még egy pár a földön, akik úgy szeretnék egymást, mint ő és Dorkát. A gyűrő már örökre összeköti őket. Pár pillanattal később, meg a kétely ébredt benne, hogy vajon kitartanak-e egymás mellett. Ha összeházasodnak, bírni fogja-e Dorka véget nem érő magyarázatait. Meg aztán, Dorka egyáltalán kibírja-e addig. Vagy az lesz, amit Anyu szeretne?

Elbúcsúztak egymástól, de a kétely benne maradt Jánosban. Amíg utazott egy újabb vers született:

Nyár derekán

Nem tudom egyre, hogy mi bánt,
Csak fekszem ágyamon hanyat
S agyamban újra szökken
Megannyi fájó gondolat.

A nyár, halkan egyre múlik,
S szinte ömlik rám a fény;
A napok mennek csak tovább
De nincs szín, biztató remény.

Nap, mint nap monoton járok,
A bánya hív, magába nyel,
Beszél velem, ha lent járok
Rejtett titkos neszeivel.

De nézd, hisz úgy múlik a nyár
Még mindig nem vagyok veled;
Csak elém idézhet néha
A gyorsan múló képzelet.

Az élet így vigasztalan,
A munka csak kínos robot,
S mint rab, a cella mélyén,
Várom én is a holnapot.

Vágyam, testem gúzsba kötve,
Csak fekszem ágyamon hanyat
S agyamban újra szökken
Megannyi fájó gondolat.

Tegnap, János maga sem értette, mi lett vele. A polgazd előadó csak mondta, mondta, de Jánosnak egészen máshol jártak a gondolatai. Az előtte lévő papír megtelt ugyan, de nem az előadás lényegi gondolataival, hanem egészen mással. Ábrándozós hangulatban volt. És miként ez ilyenkor lenni szokott, ismét született egy vers, aminek az *Öreges vers* címet adta:

Öreges vers

Évek multán, ha nyugodnak a vágyak
S hajunkba már fehér szál vegyül
S körülöttünk gyermekeink járnak
S nem leszünk már soha egyedül,
S mesébe kezd majd az őszi erdő
És suttogóra fogja majd a szót;
A régi évek emlékét idéző
Úgy susog majd édes altatót
Együtt járjuk ott a régi tájat
S a zaj az estben békésen elül;
Csodáljuk a mesét mondó fákat,
Ugye mindig együtt, soha egyedül.
Leülünk majd ott a rejtett padra,
A ránk boruló hajlott fűzfa alatt;
Visszagondolsz évekkel magadra,
Mert itt indult egy közös gondolat.
Ugye drága, ha múlnak is az évek,
Ha rácos lesz már sima homlokunk,
De lesznek esték, mik csókokat kérnek,
S élni mindig együtt akarunk.

János maródi[30] lesz

János már többször dolgozott fenntartáson. Ez egy változatos munka volt, ahol minden alkalommal tanulhatott valami újat. Többnyire olyan munkákat végzett, ahol például faácsolatot kellett cserélni, vagy megerősíteni. Számos esetben kellett vállon fát vinnie a javítás helyére. Amikor először bízták meg ezzel, módja volt megtapasztalni, milyen az, amikor a 24 volt megcsapja az embert. Egy ötméteres fát hozott fel a légsiklón. A fa nedves volt, meg hosszú, ő meg izzadt. A fát a vállán vitte. Egy óvatlan pillanatban a fa vége odaért a csupasz 24 voltos vezetékhez. János, ha akarta volna, akkor sem sikerül olyan messzire eldobni a fát, mint abban a helyzetben. Erre bizony nem gondolt. Látta, hogy egyesek úgy jeleznek, hogy két újjal összeérintik az egymás mellett futó két drótot. Ő is megpróbálta, de gyenge bizsergésen túl, mást nem érzett. Amikor másodszor is vállra vette a fát, már óvatosabb volt. Éppen egy zsompot kellett elgátolniuk, és a gáthoz vágták le a megfelelő hosszúságú fát. A fűrészelésnél, a fűrész beleugrott János tenyerébe, és a bal kezén a hüvelykujj alatti vastaghúsba csapódott. A helye, szétnyílt, mint a rózsa. Jánost erős szédülés fogta el. Le kellett ülnie. De a társa még nála is jobban megijedt. Az ingéből letépett csíkkal elkötötték a sebet, ami egyre jobban kezdett vérezni.

- Ez bizony üzemi baleset – jelentette ki János társa, aki egy idősebb tapasztalt vájár volt. El kellett dönteni, hogy mit tegyenek. Ha üzemi balesetként jelentik le a dolgot, akkor jön a macera. Jegyzőkönyv, meg kihallgatás. Még azt is kitalálhatják, hogy szándékos volt a dolog. Hossza lamentálás után úgy döntöttek, hogy nem szólnak róla. Viszont az orvoshoz feltétlenül el kell menni, mert a sebet nem árt kitisztítani. János rátekerte az ingét a kezére és így szálltak ki. A fürdés az kissé problémás volt, mert ügyelni kellett rá, hogy a kötés ne vérződjön át.

János első útja az orvoshoz vezetett.

- Mi történt? – kérdezte.
- Hasra estem!
- No, ne…
- És éppen egy üvegre találtam rátenyerelni.
- Cakkos üveg volt?
- Ezt hogy érti doktor úr.
- Úgy értem, hogy a vágás nem üvegtől való, mert cakkos a széle.

János kénytelen bolt elmondani az igazat. Az orvos fertőtlenítette a sebet. Időközben a vérzés is csökkent. A seb – legalább is János szerint – elég rondán nézett ki.

- Megmaradok, doktor úr?

[30] beteg, gyengékedő

- No, látja, ez az egyetlen biztos dolog a világon. Azért kutya nagy szerencséje van. Ha egy kicsit odébb ugrik az a fűrész, most nem tudná mozgatni az ujját. Akar betegállományba menni?
- Dehogy akarok. Inkább azt szeretném, hogy ebből ne legyen ügy.
- Igazság szerint van olyan munka, amit így is el tud végezni.
- Mi lenne az?
- Mondja meg az aknásznak, hogy ossza be gépke-zelőnek.
- De én nekem nincs olyan vizsgám.
- Ez nem olyan, amihez vizsga kell. Csak ül egy fülkében, ahol gombokat kell nyomkodni. Ahhoz meg egy kéz is elég.

Éppen itt tartottak, amikor az aknász benyitott a rendelőbe.

- Itt van ez a jómadár? Mi történt magával?

János újra elmondta.

- Fogni tud vele? – kérdezte.
- Igen!
- Rendben, akkor nem írunk jegyzőkönyvet, hanem könnyebb munkára osztom be. Kaparókezelő lesz! Tudja mi az?
- Nem.
- Gombokat tud nyomkodni?
- Igen.
- Szóval olyasmi.

A következő naptól, János munkahelye egy kis fülke lett a föld alatt, ahol mindenféle kapcsoló gombok voltak és lámpák, amelyek hol égtek, hol kialudtak. Jánosnak az lett a dolga, hogy a kaparókat, gumiszalagokat indítsa, vagy leállítsa, ahogyan a jelzés azt kéri.

Jánosból így nem maródi, hanem gépkezelő lett, akit a bányászok díszpancsernek hívtak. A trapéz ácsolatú fülkében, melybe a fővágatról egy deszka ajtón át lehetett bejutni, teljes volt a csend. A gépek álltak. Egyszerre csak csengő jelzés érkezett. Olyan volt, mint egy morzejel. János megnyomta azt a gombot, amihez az a kaparó tartozott, amelyre a jel vonatkozott. A fülkében is hallani lehetett, amint a kaparó elindul. Ezt egy kigyulladó lámpa is jelezte.

Tíz óra tájban, amikor eljött az étkezés ideje, újra teljes lett a csend, János is előszedte az elemózsiáját, ami hagyományosan két megzsírozott kenyérszelet közé tett rántott húsból, vagy parizerből, esetleg sajtból állt. Az ennivaló a bányában nem volt biztonságban. A patkányok kiszagolták, bárhova is tette az ember. Ezért aztán slusszdrótra kötve fellógatták a főtébe úgy, hogy a patkány se alulról, se felülről ne érhesse el. Voltak olyanok, akik szalonnát sütöttek tízóraira. Persze titokban, mert ez szigorúan tilos volt. A lecsupaszított slusszdrótot cekászként[31] rátekerték a szalonnára, és a két végét rácsatlakozták a csupasz huszonnégy voltos vezetékre. Kétségtelenül jó illatot árasztott.

[31] melegítő eszköz fűtőszálja

Miközben Bodnár falatozott, a nagy csendben, itt is, ott is gyenge kőzetpergést lehetett hallani a bélésdeszka mögül. A zajt a bányapatkányok okozták. Ezek nem olyanok, mint a felszíni társaik. A színük világosbarna, hiszen soha nem éri őket napfény, egész életüket itt élik le a föld alatt. A bányászok általában nem bántják őket, hiszen hasznosak. Jelzik, ha veszély közeleg. Régen erre kanárikat vittek le a bányába, mert ezeknek ugyanúgy, mint a patkányoknak, olyan kifinomult a hallásuk, hogy az emberi fül által még nem észlelt zajokat, például egy-egy omlást előrejelző zörejeket is meghallják. Persze a bányapatkány igen alkalmas vaskos tréfákra is.

Állítólag egy dunántúli bányában történt, hogy egy patkányt a bányászok megfogtak, csináltak neki pórázt slusszdrótból és szépen hozzákötötték egy csilléhez, amely a külszínre ment. A patkány szépen kiballagott a csille után a napra. A külszíni csatlós leakasztotta a csilléről és a póráz végét egy oszlophoz kötötte. A műszak végén besétált vele az aknairodára, ahol nagy röhögéssel fogadták, aztán a póráz végét odakötötték az íróasztal lábához. Később meg is feledkeztek róla. A délutáni falázolás után az irodából mindenki hazament, a patkány pedig addig járt körbe az íróasztal lába körül, míg teljesen odaszorult a lábhoz és ott pislogott nagy ijedt szemekkel. Este jött a takarítónő. A portás csak egy hatalmas sikoltást hallott, és amikor benyitott az aknairodába, a takarítónőt ott találta a földön eszméletlenül, a patkány pedig még mindig ott pislogott az íróasztal lábához szorulva. Szirénázva jött a mentő, a takarítást aznap már nem fejezte be senki.

A portás gondolt rá, hogy elengedi a patkányt, de mégis az a corpus delicti[32], így maradnia kellett addig, amíg a reggeles műszak bejön. A balhét végül, az aknacsatlós vitte el egy fegyelmivel, mert az örökre titok maradt, hogy a patkányt a bányában ki kötötte oda a csilléhez. A jegyzőkönyv felvétele után neki kellett szabadon engedni a megszeppent jószágot.

János figyelte a széldeszka mögül érkező zajokat. Legnagyobb csodálkozására a kapcsolófülke túlsó végén, tőle alig négy méterre előbújt egy patkány az ácsolat mögül, leült vele szemben, és várt. Farkasszemet néztek egymással. A patkány úgy viselkedett, mint egy kutya. Élelmet kunyerált. Bodnár letört egy darabot a kenyérből és odadobta eléje. Az ijedten visszafutott az ácsolat mögé. Egy darabig csend volt, aztán lassan előmerészkedett. Közben folytonosan Jánost figyelte, aki élvezte a helyzetet, mozdulatlanul ült, és várt. A patkány óvatosan odaaraszolt a kenyérdarabhoz, elkapta, és már futott is vele vissza a rejtekhelyére. Újra csend lett. Néhány perc múlva ismét megjelent, újra leült Bodnárral szemben. Mikor aztán a következő kenyérdarab repült feléje, már nem futott el, hanem kicsit hátrált, és még a röptében elkapta. Nagy nyugalommal ott helyben enni kezdte. Mikor elfogyott, újra leült és várt a következőre.

Másnap már a patkány úgy viselkedett, mint egy hűséges kutya. Akkor is meg-megjelent, amikor a gépek dolgoztak, de pontban tíz órakor ott ült Bodnár-

[32] bűnjel, bizonyíték

ral szemben és várt. Persze nem hiába. A dolognak híre ment, azonnal elkezdték ugratni, hogy annak a kis palotapincsinek mi a neve, és hogy szerezzen nekik is, mert meg akarják lepni vele az asszonyt.

A következő napon János már papírt és ceruzát is vitt magával, mert úgy gondolta, lesz ideje arra, hogy valami szépet írjon. Aznap valami miatt kevés jelzés jött, és Jánosnak valóban jutott ideje az írásra. A következőket rótta papírra:

„*Lobogó lángú lámpa mellett rovom a sorokat. Itt ülök lent a bánya mélyén, a kapcsoló tábla előtt. Még csend van, reggel hét óra. Tompa hangok szűrődnek át hozzám a légajtó mögül. Halkan pereg az oldal a bélésdeszka mögött, és mint a villám, egy patkány cikázik át a másik oldalra. Kávébarna színű közepes példány.*

A jelződuda tompán belerikolt a csendbe. A transzportkaparó megindul. Egymás után villannak fel a gombnyomás után a lámpák, felbőgnek a motorok. Hallani a gumiszalag surrogását. Csörög a szén, ahogy a kaparó a szalagra önti. Monoton zúgás, a motorok hangja hol mélyebben, hol magasabban hallatszik. Újra jelzés. Szinte elnyomja a csengő sikoltása a zajt. Sorban alszanak ki a lámpák a kezem alatt. Újra csend. Ismét hallani a sötétben tovarohanó patkányok csörtetését. Ni, az egyik a csizmám orráig merészkedik. Nem mozdulok. Hosszú megnyúlt pofáját szimatolva előre tartja. Felnéz rám, két apró szemével, majd pillanatok alatt eltűnik az ulmában[33]*. Ez nem az volt, amelyik tegnap koldult. Tompa dörej. Megremegnek az ácsolatok. Valahol robbantottak. Csend lesz megint. Alig hallhatóan szivárog fel az alapközléről a kötélpálya zümmögése. Néha- néha feltűnik egy-egy vibráló fénypont, valaki a foga között mormol egy jó szerencsét, majd eltűnik a légajtó mögött. Unalmas itt. Az egyhangú zúgástól hamar álmos lesz az ember.*"

Este János letisztázta az írását. Javítgatott rajta néhol, aztán felvetődött benne a kérdés. Kinek is írta ezt? Dorkának? Aligha, úgy sem értené meg. Elhatározta, hogy majd beleírja a naplójába.

[33] vágat oldal, omlás

Felsőcsingeri emlék

A harmadik bánya, ahol János dolgozott, Felső-csinger Kossuth akna volt. Talán ez volt a legszebb bánya abból a háromból, ahol megfordult. Volt ennek a bányának egy jellegzetes figurája, akit nem csak az ajkai szénmedencében, hanem a szakmában mindenütt ismertek. Ő volt az „imádkozó bányász".

Jánosnak sikerült személyesen is találkozni vele, bár előre figyelmeztették, ha szóba elegyedik vele, nem tud szabadulni. Tény az, hogy olyan hosszan káromkodni nem tudott senki, széles e országban, mint az imádkozó bányász.

A lejtős bányavágatokba beépített csillefogó iniciálta ezt a tehetséget. Ugyanis, ha az ember nem figyel oda, akkor ennek a főtébe fellógatott gerendának a végét gyorsan el leget találni a bányász kobakkal. Az ilyesmi Jánossal is előfordult. Az ütéstől a kobak siltje kirajzolódik az ember homlokán és napokig látható lesz. Erre az időre az illető az élcelődések középpontjába kerül, mert, hogy szántszándékkal megrongálta a bánya biztonsági berendezését.

Ez a bizonyos imádkozó bányász, akit csak a háta mögött neveztek így, ezt a fejbeütést műszakonként többször is produkálta. Ilyenkor térdre ereszkedett és elkezdte mondani. Általában a faluszéli pléhkrisztustól indult a mondóka, aztán úgy negyed óra múlva itt is ért véget. Imre bácsi, mert, hogy a tisztességes neve Imre volt, gondosan ügyelt arra, hogy kétszer ugyanaz a káromkodás ne forduljon elő, viszont mindig a pléhkrisztussal indított és azzal is zárt. Imre bácsi, aki korban ugyan még nem volt bácsinak nevezhető, ezt a hosszú mondókát azzal indokolta, hogy ennyi idő kell ahhoz, hogy elmúljon a fájdalom és utána a zsibbadás is.

Általában a műszak végén, amikor az emberek jönnek ki a bányából, akkor lehetett megfigyelni szinte minden áldott nap ezt a produkciót.

Többen cukkolták Imre bácsit, hogy már unalmas, ha mindég csak magyarul mondja. Mondja inkább németül, és indítson azzal, hogy: krucifisz! Egy alkalommal az imádkozó bányász kifakadt:

- Ha má' külföldiül kell mondanom, akkor inkább mondom oroszul. De nincs aki lefordítsa. Mert ezek a tolmácsok olyan satnya népség, még káromkodni sem tudnak.

E mögött az orosz verzió mögött, az bújt meg, hogy Imre bácsi állítólag hithű kommunista volt. De sokak szerint ezt csak tetette.

Az, hogy végül is kommunista volt-e Imre bácsi, János sohasem tudta meg, mert véget ért az ajkai szenvedés és mehetett vissza Miskolcra.

Látogatóban a püspök úrnál

János számára véget ért az ajkai szenvedés. Habár ő legfeljebb csak azért érezte néha szenvedésnek, mert szívesebben lett volna Dorka szoknyája mellett. Leszámolt, elköszönt mindenkitől, aztán haza utazott. Kicsit félt a hazamenetteltől, de Anyu nagyon kedves volt hozzá. Egyáltalán nem neheztelt az eljegyzés miatt. Sőt még kedvesebb volt hozzá, mint általában szokott. Viccesen mondta:

- Most már, ha megkérdezik, hogy van a fiam, csak egy szóval válaszolok: vőlegény!

János nem sokáig maradhatott otthon, mert Kincsesbányára kellett mennie termelési gyakorlatra. Az ösztöndíjat folyósító cég, ragaszkodott hozzá. Budapesten elintézte a formaságokat, aztán már ment is tovább Székesfehérvár felé.

Kincsesbányán, az első munka, amit rábíztak, egy víz nyomóvezeték nyomvonalának kitűzése, mintegy hat kilométer hosszban. Szombaton, miután csak egy embert kapott figuránsnak[34], terepszemlét tartottak, mert bizony a méréshez legalább két figuránsra lett volna szükség.

Délután, János bement Fehérvárra. Úgy gondolta, hogy megkeresi Nagyberk tanárnőt, aki Tarjánban tanította, és Ilonka néni jó barátnője volt. Nem régen tudta meg Anyutól, hogy Gizke néni, a fehérvári püspök húga.

A nagy boltíves kapualj visszhangzott, amikor megnyomta a csengőt.

- Nagyberk tanárnőt kesesem!
- Igen, mindjárt. Gizke! Gizke … vendéged jött!
- Á, János, maga az? Parancsoljon felfáradni.

A tanárnő bemutatott neki egy ifjú hölgyet, akiről azt mondta, hogy a keresztlánya. Abban a szempillantásban meghívták Jánost vacsorára. Gizke néni megkérte Jánost, kísérje el a lányt bevásárolni. Elmentek. A kislány közvetlen és beszédes volt, egyáltalán nem zavarta, hogy Jánosról gyakorlatilag nem tud semmit.

Visszatérve, az egyik szobába, süppedős fotelekbe ültek le. Vidám beszélgetés indult. Gizke néni valamiért felállt és szeme János kezére tévedt.

- János, te vőlegény vagy? – mondta, ezúttal már tegezően, mert, hogy Gizke néni Jánost gyermekkora óta ismerte, és mindég tegezte.
- Igen!
- Gratulálok! Miért nem mondtad?
- Az ilyesmivel nem dicsekszik az ember. Ilonka néni nem írta meg?
- Nem. Már nagyon régen írt. Csak a gyászjelentést küldte most. Az apja halt meg. Nahát, hogy te vőlegény lettél?! És a kislány? Tarjáni?
- Nem, miskolci.
- Így van ez. És meg is nősülsz, ha végzel?
- Valószínűleg, igen.

[34] mérősegéd

- Jánoskám parancsolj, gyújts rá. Öcsi, adj tüzet!

János furcsállotta, hogy Gizke néni Öcsinek nevezte a kislányt, de nem szólt.

Este fél nyolc felé, megjött a püspök úr is. Magas szikár ember volt. A nyakában súlyos láncon, hatalmas kereszt lógott. Fején, egy lila színű sapkaszerűséget viselt, ami úgy nézett ki, mint a sábeszdekli. János ilyennek képzelte el Tomori Pált, aki a mohácsi csatában halt hősi halált.

- Imre, bemutatom neked egy régi tanítványomat.

János pár lépést előrelépett, de a püspök úr már kinyújtott karral jött feléje.

- Üdvözlöm! Salgótarjánból? És most milyen minőségben tartózkodik itt?
- Itt vagyok gyakorlaton, Kincsesbányán.
- Kincsesbánya! Kincses … bánya, bauxit van ugye?
- Igen.

Olyan komótosan folyt tovább a beszélgetés, mint a régi világban volt szokásban. Tele udvariassággal és előzékenységgel.

A felvonó nyikorgott a falban. Megjött az ételift, és tálalták a vacsorát.

- Tessék, parancsoljatok – szólt Gizke néni – János, te odaülsz – mutatott a püspök úr baljára.

Mielőtt leültek volna, a püspök úr megállt az asztalfőn, határozott mozdulattal keresztet vetett, és halkan mormolta az imát. Mindenki követte a példáját. János kicsit kellemetlenül érezte magát, mintha még keresztet vetni sem tudna rendesen.

Először a hölgyek vettek az ételből, majd János következett, mint vendég és utoljára a püspök úr. Jánosnak feltűnt, hogy senki sem kíván jó étvágyat.

A vacsora után érdekes beszélgetés indult. Bizony a püspök úr nem is volt olyan száraz ember, mint sokan gondolnák. A legmodernebb szóhasználattal beszélt, néha egészen huligános kifejezéseket is használt. Beszéd közben élénken gesztikulált[35] a kezével. Ennek ellenére, egész lényében benne volt valami komótosság, valami század eleji gesztus.

Már elmúlt kilenc óra, amikor János, kihasználva a pillanatnyi csendet, megköszönte a vacsorát, és menni készült. Mindenki felállt, és elmondták az étkezés utáni imát. János mindenkitől elbúcsúzott. A püspök úr az ajtóig kísérte.

- János, nagyon örülök, hogy megismertem. Feltétlenül keressen fel máskor is, ha erre jár.

János kezét csak az ajtóban engedte el.

Az utcán hűvös levegő csapott az arcába. Kifejezetten jól esett neki. Kissé olyan érzése volt, mintha egy színházból jönne ki az előadás után. Számára a papság belső élete ismeretlen volt. Egy püspökről fel se mert olyanokat gondolni, amit tapasztalt. Most, hogy volt módja volt beletekinteni, kissé groteszknek érezte.

Éjfél felé járt az idő, mire ágyba került.

[35] beszédét taglejtésekkel tarkítja, hadonászik

Amikor már nincs tovább

János befejezte a munkáját Kincsesbányán. Azt ígérte Anyunak, hogy augusztus utolsó napján otthon lesz. Így is történt. Apu és Anyu nagy örömmel fogadták. Az azonban, nem tetszett, hogy a következő nap reggelén, tovább akar menni Miskolcra. János látta, hogy Anyu szomorú, de mégis bízott benne, hogy sikerülni fog.

Másnap reggel aztán elkezdte a csomagolást. Kivasalta a nadrágját. Arra már senki sem emlékezett, hogyan kezdődött a patália, de egyszer csak ott volt. Talán azzal, hogy megemlítette, Budapesten felkereste Jenőt, az unokatestvérét. Anyu ráförmedt:

- Mi a fenének kell neked Jenő után koslatni? Talán azért jársz hozzájuk, mert ő helyesli az eljegyzésedet?

Az eljegyzés említése kapcsán ráterelődött a szó Dorkára.

- Mert az csak hamuka, hogy tanulni fogsz! - folytatta Anyu – azért mész, mert amellett a nő mellett akarsz lenni.

Idővel Apu is beszállt a vitába. János még olyan idegesnek még nem látta az édesanyját, mint akkor. Anyu elváltozott hangon kiabált, az asztalt csapkodta.

- Te már engem semmibe sem veszel. Látom én, hogy többre becsülöd Dorkát, mint engem.
- Dehogyis – próbálta János csitítgatni.
- Mert jobb, ha tudod, minden ápolónő olyan. Igen olyan. Olyan, orvosok babája.

János hiába próbálta magyarázni, hogy jobb lenne a logika tanácsait követni, mert micsoda dolog véleményt alkotni olyanról, akit még nem is ismernek. De ez még csak olaj volt a tűzre.

- Nem is akarom megismerni! – kiabálta Anyu.

Aztán valahogyan ráterelődött a szó az anyagiakra. Hol van az a pénz, amit János fél év alatt keresett. Bizonyára ráköltötte arra a nőre. János kis híján idegrohamot kapott. Remegett a szája széle, sírás fojtogatta.

- Megérdemled fiam! – kiabálta Anyu - Megérdemled! Tegyen csak tönkre az a nő! Úgy kell neked. Már így teljesen kifordultál önmagadból. Ez annak a nőnek a műve.
- De Anyu …!
- Te már nem az vagy, aki voltál. Hagytad magad. Úgy kell neked. Megérdemled.
- Tudd meg – mondta Apu - ha feleségül veszed azt a nőt, én azt soha sem fogom tisztelni és szeretni!

Nem is kell – gondolta magában János – elég, ha én szeretem. Akkor már azt sem tudta felfogni, hogy mi ez a nagy ellenszenv. Talán attól félnek, hogy Dorka miatt otthagyja az egyetemet? Utólag döbbent rá, hogy amikor Kincsesbányára

utazott, otthon felejtette Dorka képé. Ott maradt az éjjeli szekrényen. Talán ez is baj volt.

A nagy zűrzavarban Jánosnak már zsongott a feje. A legszívesebben láthatatlan lett volna. Talán akkor abbahagynák a dolgot.

- Nem bírom tovább! Hagyjuk abba! – kiáltotta. Leroskadt az ágyra és fogta a fejét.
- Ne hisztizz! – kiáltott rá Anyu.

János csak a vonaton tudott egy kicsit megnyugodni. Eszébe jutottak Apu szavai, amikor azt javasolta, hogy próbáljon meg lavírozni Anyu és Dorka között. De János nem szerette a kétkulacsos politikát. Itt nincs aurea mediocritas[36]. Nála csak vagy, vagy létezik. Még, hogy ő kérkedve hordja a gyűrűt. Lehet egyáltalán kérkedve hordani egy gyűrűt? Itt csak passzív rezisztencia[37] lehet a megoldás. El is határozta, hogy hallgatni fog.

A nagy családi veszekedésnek ez lett az eredménye, hogy János csak a déli vonattal tudott elutazni. Kisterenyén átszállt a Kálkápolnára menő eperszedő vicinálisra. De még a vonattal sem volt szerencséje. Aldebrőnél valami baj lett a mozdonnyal, nem tudtak tovább menni.

- Defektet kapott – mondta a kalauz, és vigyorgott hozzá. Csaknem háromnegyed órát vártak a következő mozdonyra. Persze így lekéste a Miskolcra menő csatlakozást. Dorka nem tudta, hogy megy, így senki sem várta az állomáson.

Jánosnak még napok múlva is remegett a gyomra. Amikor az egyetemen találkozott a kedvenc balekjával, az ránézett nagy csodálkozva:

- Mi lett veled János? Csak árnyéka vagy önmagadnak. lefogytál.
- Ez így van – válaszolta fanyar humorral – de még erős szélben is tudom kormányozni magam, akkorák a füleim!
- Az a jó, hogy a humor nem múlt el belőled – vigyorgott a balek.

Az egyik napon, mosolygós ismerős arc jött vele szembe. Hajnal tanár úr volt, egykori albérlőjük. Egy diákcsoportot hozott az egyetemre. De ő is a szokásos dolgot mondta:

- Ne nősülj meg, mielőtt végzel!

[36] arany középút

[37] passzív ellenállás

Kirándulás a Bükkbe

Az egyik vasárnap, Dorkával, Drávai Jancsival, meg az ő barátnőjével, Zsuzsával kirándulni mentek a Bükkbe. Jancsiéknak már délben vissza kellett jönniük, így ők ketten maradtak, Dorkával.

Dorka engedett a csábításnak, és megnézték, ki tudja hányadszor, a Mésztufa barlangot. Aztán Jánosnak az az ötlete támadt, hogy menjenek fel a Szeleta barlanghoz. A meredek szakasz után, leültek egy kicsit pihenni. Dorka érdekes témára terelte a szót. Szinte kifakadt:

- Szeretsz is, te engem … A fenét! Hogy lehet azt megállni, hogy kijövünk az erdőbe, és még csak meg sem csókolsz!

János maga sem tudta, hogy áll ezzel a dologgal. Szerette Dorkát, de valahogy nem tudott szakítani a plátói szerelemmel. A látás és érzés szerelmét nehezen tudta összekapcsolni az öleléssel és a csókkal. A szerelem művészet, és János, abban még kontárnak érezte magát. Bizony idő kell ahhoz, hogy ő kezdeményezzen csókot, idő kell ahhoz, hogy a gátlásai feloldódjanak. Valami láthatatlan erő, talán a gátlások, vagy valami más lefogta a kezét. Nem volt erő benne arra, hogy átkarolja a lányt, miközben égett a vágytól, hogy átkarolja. Félt attól is, hogy a lány sutának tartja és kineveti. Pedig úgy szeretett volna egy estét együtt tölteni vele, és csak a szerelemnek élni. Szeretett volna feloldódni, de nagyon nehezen ment. Akkor kezdte érteni azt a kemény nevelést, amit otthon kapott. A hölgyekkel szemben udvariasnak hűvösnek kell lenni, még akkor is, ha belül csaknem szétfeszíti az embert a vágy. Bár János küzdött önmagával, de a győzelem önmagán még mesze volt. Jó lenne, ha Dorka is úgy venné ezt a dolgot, mint egy betegséget, amit gyógyítani kell.

- Bánom, hogy így élem le a fiatalságomat - jegyezte meg Dorka – nem úgy éltem, mint más lányok. De ezen változtatok. És meg is fogom neked mondani!

- Különben is, megtudnám – reagált János – nekem olyan ismeretségem van, hogy meg sem tudsz mozdulni anélkül, hogy ne tudjak róla.

János ezt maga sem hitte, de Dorka is mosolygott.

- Ezen nevetnem kell. Az ilyesmit úgy is titokban csinálja az ember.
- Az igaz, de előbb, utóbb kitudódna.
- És akkor mit csinálnál?
- Vége lenne az egésznek! Gyűrű vissza!

Dorka egy kicsit elgondolkodott.

- Igazad van!
- Ha én nem csinálom, te se csináld. De menjünk!

János fel akarta segíteni a lányt.

- Miért akarsz már menni? – kérdezte.
- Csak gyere! – mondta János és átölelte a lány derekát.

A Szeleta barlangnál, a kilátó mellett leültek egy kiugró sziklára.

- Most már ne is csókolj meg – mondta Dorka durcásan.
- Jó, én távolabb is ülhetek.

Jánosnak tetszett ez a tettetett felindulás. Talán így akarta elérni a lány, hogy Jánosnak feloldódjanak a gátlásai. Szerette volna átölelni és megcsókolni a Dorkát, de amikor emelte a kezét valami láthatatlan erő visszahúzta. Pedig azt nem állíthatta, hogy nem esett jól neki Dorka csókja. Olyankor mindent elfelejtett. A lány kezének simításától felpezsdült a vére, és emberfeletti erő kezdett gyülekezni benne.

Beszéd foszlányok jutottak el hozzájuk. Néhány idős ember érkezett a kilátóhoz, és a látvány szépségét dicsérték. János a pokolba kívánta őket.

- Csak mennének el, minél hamarabb – súgta Dorkának.

De az urak továbbra is gyönyörködtek a látványban, és áradoztak annak szépségétől.

- Csak azért is – mondta Dorka – és a két keze közé fogta János fejét, aztán elengedte – mégse.

Rágyújtottak.

- Menjünk – javasolta János - mert ezek nem mennek el innen egyhamar.

Csak néhány lépést tettek előre az úton, hogy kikerüljenek a társaság látószögéből. A lány levágta magát az út szélére és elterült az avarban. Pulóvere tele lett száraz levelekkel. János eltaposta a cigarettáját.

- Szívd el te is – mondta.
- Nem szívom, eldobom!

Édes volt a lány csókja. Hamiskásan nézett Jánosra. Ajkán mosoly játszadozott. Szuggerálta a fiút. János érezte, hogy most bele lát, minden gondolatát kiolvassa. Most már nem titkolhat el semmit. Elkapta a varázslat.

- Szeretsz? – kérdezte.
- Mindig szeretni foglak!
- Mindig?
- Mindig.

János nem tudta miért, de egy kicsit szégyellte magát. Pedig nincs ebben semmi szégyellni való. Hiszen Dorka a menyasszonya, és úgy akarja, hogy majd a felesége legyen.

Csókot csók követett. Dorka menni akart, pedig most lett volna jó maradni. János érezte, nem tud még igazán érzéssel csókolni, de ahogyan ez ügyben a közmondás mondja: „alkalom szüli a mestert!" János kissé elpirult, amikor Dorka azt magyarázta neki, hogyan kell érzékien csókolni. Szégyellte, hogy huszonkét évesen kell megtanulnia, amit nem gyakorolt elégszer. Egy pillanatra felrémlett benne, hogy vajon Dorka hol szerzett ilyen kifinomult gyakorlatot, aztán túltette magát a dolgon. Valójában jól esett Jánosnak az anyáskodás. Nagyon boldog volt, és mintha a gátlásai is eltűntek volna.

A keserűség átka

Jánosra, ha úgy érezte, hogy az élet hullámai összecsaptak fölötte, általában rájött a keserűség. Különösen gyakran jelentkezett nála ez az érzés, mióta otthon, annyira Dorka ellen fordult a hangulat. Ilyen alkalmakkor általában magára zárta az ajtót, és elővette azt a füzetét, amelybe a mindent elsöprő öröm, és a teljes kilátástalanság alkalmával keletkezett írásait szokta gyűjteni. Igaz, vezetett naplót is, de nem napi rendszerességgel, hanem csak akkor írt bele, ha úgy érezte valami nagy dolog történt vele. Akkoriban viszont annyi nagy dolog történt, hogy inkább filozófiai kesergéseket vetett papírra. Így volt ez a tarjáni botrány után is, amikor módja volt a lényeget elpanaszolnia Dorkának. Nem mindent mondott el a lánynak, mert tartott tőle, hogy akkor dühében visszaadja a gyűrűt. Ez ugyan önmagában nem lett volna olyan nagy baj, de úgy gondolta, teljesen egyedül lesz, ha már Dorka is elhagyja. Mert bizony nagyon is igaz a mondás: „Az a gyümölcs, amitől eltiltják az embert, az egyre édesebb lesz." Ekkor született a „Lázadás az élet ellen" című, következő írása is.

Magamba roskadva ballagtam a gyengén kivilágított utcán. Néha emberek siettek el mellettem, egyre szaporázva lépteiket. Képtelen voltam sietni, a lábaim ólomnehezek voltak. Mély dübörgéssel autók húztak el az úton, magukkal ragadva a lehullott csörgő leveleket. Minden szomorú volt. A pillanatnyi csendben, halkan zörrent a földön egy-egy lehulló levél, és szinte fájt, ha rá kellett lépnem. Talán ha a szemből jövők nem tértek volna ki előlem, nekik mentem volna. Gyengének éreztem magam, karjaim véznán fityegtek, és minden, minden, az ősz, a csend, az emberek, elszomorítottak. Gondolataim valahol ismeretlen mezőkön kalandoztak, messze a jövőben kutatva, annak titkait.

Az élet nem más, mint lázadás a múlt és a jelen ellen, miközben szüntelenül tervezzük a jövőt, amely ha eljön, ellene újra lázadunk.

Szerettem volna melletted maradni, mindent megtenni, amit kívánsz. Legutóbb ingerült voltál és látszott az arcodon a fájdalom. Egyedül akarok lenni! – mondtad, pedig ilyenkor lenne igazán szükséged rám. Hidd el, nagyon gyöngéd tudnék lenni, lesném minden óhajod. Igaz, ahhoz nyugodt légkör kellene, egy lakás, ahol nem nézik kíváncsi szemek, hogy mit teszünk. Ha neked fáj valami, nekem még talán jobban fáj, szinte beleélem magam. Az jár az eszembe szüntelenül, mi lenne, ha elhagynál, ha egyedül maradnék, ha ledőlnének az eddig emelt falak. Nem akarok Kőműves Kelemen lenni. Azok a falak, amelyeket én építettem, nem omolhatnak le soha. Reszketek, ha valami bajod van, mindent, mindent meg tudnék tenni érted, csak ne hagyj el.

Ősszel a fák mind, mind lehullajtják száraz leveleiket, és tavasszal új hajtás fakad, a téli böjt után. Ez így megy, mióta évre év jön, és őszre tél. Az életünk is ilyen. Szeretünk valakit, de elveszítjük egyszer. Kesergünk utána hosszú hónapokon, vagy éveken át, míg nem jön egy újabb, aki meghozza a tavaszt, amelynek aztán újra vége lesz. Tíz körömmel markoljuk a létet, fékeznénk az élet kerekét, de az nem áll meg soha. Akkor mit tehetünk? Törődjünk bele, hogy az évek múlnak? Igen! Az élet megy, mint egy rohanó kocsi, és ha nem va-

gyunk ügyesek, lemaradunk. Kiesünk az ütemből, és elcsüggedünk. Inkább vágjunk bele a rohanásba, de ne tétlenül. Ne hagyjuk, hogy újra úgy menjen az élet, ahogyan ő akar. Üljünk a volán mellé, és irányítsuk úgy, ahogyan nekünk a legjobb. Nem, nem leszünk, legalább is gondolatban nem leszünk öregebbek, hiába múlnak fölöttünk az évek, hiszen vele együtt rohanunk. Ne lázadjunk a jelen ellen, ne átkozzuk a múltat, hogy mit tehettünk volna még. Lesz még holnap is, és ha megvirrad, tudnunk kell előre, hogy akkor majd mit teszünk. Fel a fejjel emberke! Örök törvény, hogy ősszel kopaszak lesznek a fák, de a szerelem nem múlik el, és nem éled újra. A szerelem örök.

Amikor János elolvasta ezt az írását, elmosolyodott. Saját magán mosolygott. Mert prédikálni könnyű, de megcselekedni a dolgot, amelyről még nem tudjuk, hogy jó lesz-e egyáltalán, iszonyúan nehéz.

Tegnap a filmklub után, sétáltak egyet az egyetemen. Jánosnak az volt az érzése, Dorka azon gondolkozik, hogyan mondja meg neki, hogy elhagyja. Ez a gondolat egyre többször fordult meg az agyában.

- Nem érdemlem meg, hogy te szeress – mondta Dorka, szinte suttogva a szavakat.
- Ne mondj ilyet, nagyon is megérdemled!

A lány János mellére hajtotta a fejét. Könny csillant a szemében. A fiú érezte a lány testének remegését.

- Ha itt hagynál, akkor sem menekülnél tőlem – vigasztalta a lányt – követnélek mindenhová.

Dorka nem válaszolt, hanem még szorosabban odabújt Jánoshoz.

- Miért keseregsz – folytatta a fiú – ami elmúlt, elmúlt. Azon már úgysem lehet segíteni. Nekem úgy kellesz, ahogyan vagy.
- Igen?
- Igen.

Valami nagy vihar kavaroghatott a lányban, amint remegve Jánoshoz simult.

- Tudod, az a baj – folytatta János – hogy az emberek, és te is, azt amit mondanak nekik, igyekeznek a maguk számára a legkedvezőbben felfogni. Én, amikor azt mondtam neked, hogy el kell végezned a gimit, hogy aztán be tudjalak tenni valami adminisztratív munkahelyre, nem azért mondtam, mert szégyellem, hogy nincs érettségid. Egyszerűen csak azt szeretném, hogy többet tudj. Ez neked is így lenne jobb.
- Az is fáj – suttogta a lány – hogy nem tudom visszaadni azt a szeretetet, amit tőled kapok.
- Próbálj egy kicsit gyerek lenni. Nem kell mindent olyan tragikusan felfogni! … De azért szeretsz még?

Dorka nem szólt, csak még szorosabban szorult Jánoshoz.

- Nem szólsz?
- De! Szeretlek, mert rajtad kívül úgy sem ért meg senki.
- Ígérd meg, hogy nem jártatod az agyad butaságokon!

- Két pofont kellene most adnod!
- Azt úgysem kapod meg soha.

Amikor aztán a busz elvitte a lányt, János még sokáig a beszélgetés hangulatában élt. Dorka továbbra is rejtély maradt a számára. Ő a lány javát akarja, ezért is forszírozza az érettségit. És ahogyan en már ilyenkor lenni szokott, megint elkapta az ihlet. Ezennel egy vers született:

A csüggedőhöz

Életünktől oly sok szépet várunk,
Hogy ha teljesülne minden álmodás
Virágfüzérből lenne fonva éltünk
S nem létezne sehol elmúlás.

Az élet azonban más, kegyetlen,
S a virágszirmok tépve hullanak.
Keresztülhúzva, vágyad, álmodásod
Csonkítva él a balga gondolat.

Ki elcsüggedve magába roskad
Testén taposva végigrohan a lét,
Mely hitét, reményét s álmodását
Gúnyos kacajjal tépi szerteszét.

De mi lenne, mond, ha minden vágyad
Valóra válna, te fáradt csüggedő,
Virágfüzérből lenne fonva élted
S oly unalmas a ma, a jövő.

Amikor minden bizonytalan

1962 októberében, olyan feszültség uralkodott el a világban, amelynek következményei megjósolhatatlanok voltak. Az egyetemen is érezni lehetett, hogy itt valami készül, valami olyan, amely minden reményt és minden tervet elsöpörhet. Az amerikaiak felfedezték Kubában az oda telepített orosz rakétákat. Ez már nem olyan dolog volt, aminél Dorka és János kapcsolata bármit számított volna.

János visszaemlékezett a Disznó öbölbeli partraszállási kísérletre, és arra, hogyan élték meg ezt az egyetemen. Akkor még voltak kubai hallgatók. Ezek szinte katonai szervezetben éltek, volt parancsnokuk, és mindegyiküknek meg volt a helye a katonai hierarchiában. Akkor a kubaiak az 1-es előadóba spontán gyűlést hívtak össze. Az előadók teljesen megtelt, még két oldalt a feljáró lépcsőkön is álltak. Jánosnak úgy középtájon jutott hely. Az első két sorban a professzorok ültek. A kubaiak parancsnoka beszédet mondott. Nem papírról, szabadon. Fehér bőrű, jóvágású fiú volt, kifejezetten intelligens arccal. A magyar kiejtése tökéletes volt, de kereste a szavakat. Ettől a beszéde szaggatott és olyan szuggesztív lett, hogy a hallgatóság zöme azonnal jelentkezni akart önkéntesnek. Óriási volt a lelkesedés. Olyan, „hol vannak a teherautó, megyünk" hangulat alakult ki. Csókás professzor úr zökkentette vissza a hangulatot a realitás talajára. Sikerrel. Viszont a kubaiak iránti szimpátia még erősebb lett. Jánosra ez a gyűlés, meg később a rakétaválság olyan hatással volt, hogy végzett mérnökként felajánlott szolgálatait a kubai kormánynak. Bár előre érezte, hogy választ nem fog kapni, mégis megtette.

A rakétaválság idején állandóan a rádió előtt ültek, és hallgatták, hogyan alakulnak a fejlemények. János Dorkának is megpróbálta elmagyarázni, hogy valami olyan történik a világban, amely akár kilátással is lehet kettőjük dolgára. Dorka meghallgatta, de látszott rajta, nem tudja felfogni a dolog jelentőségét.

- Nem szeretem a politikát! – mondta, és ezzel részéről elintézettnek vette a dolgot.

János viszont nem így látta dolgot. Állandó feszültségben élt, és nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy elszabadulhat a pokol. Ezekben a napokban írta a következő verset, amelynek „Vers az amerikai katonai blokád ellen" alcímet adta.

Zilált ideggel
Vers az amerikai blokád ellen

A világ rohan, mint tébolyult titán,
Ágyúk merednek az égre fel;
Hogy mit hoz a holnap?
Erre senki sem felel.

Zilált ideggel, ember emberre tör,
Hűs alkony véres reggelre lel;
Hogy mit hoz a holnap?
Erre senki sem felel.

Az óra hangja bejárja a csendet,
Hallgass el? Miért engem kérdezel?
Hogy mit hoz a holnap?
Erre senki sem felel.

Csörren a fegyver! A hajók úsznak! Csend!
Az őrszem áll, a partra figyel;
Hogy mit hoz a holnap?
Erre senki sem felel.

Vérszínnel kel a hajnal! Ébredj világ!
Jöjj, emeld szavad az égre fel;
Hogy mit hoz a holnap?
Erre senki sem felel.

Hála Istennek, a világ akkori urainak, még időben megjött az eszük, így János története is folytatódhat.

Türelmetlen várakozás

Az őszi szünetben János hazament. Bár tartott tőle, otthon Dorkáról nem esett szó. Úgy tűnt, hogy a szülői haraggörbe leszálló ágba került. János reménykedett benne, hogy húsvétig még lejjebb megy. De az is lehet, hogy ismét lokális maximumot mutat majd, ha Anyu vagy Apu Dorkát szóba hozza.

János szerette volna, ha gyorsabban fut az idő, hiszen fél év és diplomás mérnök lehet belőle. Egyre többször kapta el olyan hangulat, amelyben olyan írások szoktak kikerülni a tolla alól, amelyek abba a bizonyos füzetbe kívánkoztak. Némelyik kicsit giccses, kicsit patetikus, de mit lehet tenni, ha akkor így gondolta jónak. Íme, itt van belőlük kettő:

Bár múlik az ősz s hó fedi majd a mesze mezőket, nem múlik az érzés. Szívemben most is Vulcanus tüze lobog. Lüktet az élet, le-lecsapnak a súlyos vaspöröly ök. Lobban a láng, lobogó karjai belemarnak a szívbe. Arca vörösre pirulva, sújt a pöröllyel a sánta kovács, Hephaistos. Rőt színű fény, bódító hőség járja át a műhely szűk zugait. Már nap-nap után nem raknak a tűzre, de a láng csak egyre lobog, a szerelem örök heve szítja. S fog égni a tűz, míg csak mozdul az ember, míg vér jár dobogón a szűk erek útján, míg száll a fohász a hűlő ajakról.

Úgy értem, bár múlnak az évek, elmúlik a nyár, az ősz is utána, csillogó dér ül a sárguló fűre, szívemben mégsem szunnyad a tűz. Szítja az érzés, örök szerelem tüze lángol, s nem múlhat a vágy soha utánad.

Ha tíz, húsz, harminc év múlik is el, nem szunnyad a tűz, s Hephaistos még mindég pajzsot kalapál. Az élet rohanása nem oltja a vágyat, nem hűl ki a szív, mert harcol az ember.

*

Köd ül a fák koronáin, s szürkén, gomolyogva kúszik lejjebb a szállók tetejére. Sűrű apró cseppek vágódnak az arcomba. Ernyedt levelek áznak az úton, hajdani sárga színüket sötétbarnára cserzette az eső.

Lassan megyek az úton, a szállók felé. Mintha cellába zárt volna a völgyre boruló szürke lepel. Elzárja előlem a távoli hegycsúcsok homályba vesző körvonalait.

Nem! Nem! Szabadon akarok élni! Nem tudom miért, gyengeség ül a karjaimra. Talán belefáradtam a harcba? Talán … Hónap múlik hónap után, lassan, mintha a csiga haladását figyelném. Néha úgy érzem, nem bírom tovább. Minden óra, minden perc lekötve, előttem, de nem tudsz kimenni a fejemből. Húz, magával ragad a vágy, futni, futni ki a magányból. Futni és majd valahol összetalálkozunk. Nem akarok többé távol lenni tőled, csak kínlódás, be nem teljesült vágy így az élet. Nem bírom! Csak várni, várni, figyelni, mint jár lassan, kimérten a másodperc mutatója, mintha csak bosszantani akarna. Nem múlik az idő. Máskor talán szeretném, ha megállna, s nem hozna ősz hajszálakat, szeretném, ha fiatal maradnék, de most rohanjon, mert érzem, nem sokáig bírom már. Az igaz szerelem nem

ismert és nem ismer határt, de most mégis van határ, mégis meg kell állni, … nem, addig nem, pedig nagyon vágyok utánad.

Még hét hónap, kimondhatatlanul hosszú idő, de talán elmúlik. Minél kevesebb a hátralévő idő annál hosszabbnak tűnik.

Vízcsepp hullik az arcomba, megborzongok a hidegétől. Viharos fátylakban úszik a köd a szállók között. Szeszélyes alakot ölt, gomolyog sebesen, majd megtelepszik egy-egy fa csupasz koronáján. Konok csikóként, lehajtott fejjel vágom bele magam a ködbe. Ernyedt levelek áznak az úton, a lábam alatt suttyannak. Sűrű cseppekben permetez az eső.

Szerelem ide, szerelem oda, Néha azért Jánosnak is voltak tiszta pillanatai. Mert egyszer bizony munkába kell állni, családja lesz, és a családot el kell tartani. Ehhez pedig pénz kell. Vége lesz az egyetemi éveknek, és bármennyire is felelőtlen a diák, diplomás emberként másként illik élni.

Akkor már nem lesznek órák, nem kell zárthelyit írni, vizsgák sem lesznek, ahol jegyet osztanak. Akkor már minden cselekedete vizsgának minősül, olyan vizsgának, amely a jövőhöz ad belépési engedélyt. Ott már nem szobatársai, meg évfolyamtársai lesznek, hanem versenytársai, és jóval többet kell tanulnia, minta az egyetemen. Azok a versenytársak pedig árgus szemekkel figyelik majd, minden lépését, minden szavát, és fogást keresnek rajta. Neki pedig örülnie kell annak, hogy vetélytársnak tekintik.

Onnan nézve küzdelmesnek tűnik majd a diákélet, küzdelmesnek és megismételhetetlennek. Valami olyannak, ahogy ő mondta „Villon után kötve" a következő versben megfogalmazott:

Optimista diákdal

Csak idegesen lót, fut az ember
S álmatagon kókad le feje,
Korogva jelzi, hogy él a gyomra
De nincs pénz, nincs mit tennie bele.

Remegő inal járok a lépcsőn,
Tüdőm lihegve fujtat felfele
Idegesen cigarettát gyűjtok,
Had menjen kis nikotin bele.

Csak hajtsd magad, csak hajtsad jó diák,
De ne fogjon el soha csüggedés,
Fizetésed lesz majd ezerkettő,
Mely szorgalmadért nem is oly kevés.

Tizenhét év, mit iskolába járunk,
Diplománk lesz, csak szimpla, vagy piros,

Ne csüggedj el, mert te leszel az Isten,
Hisz ezerkettőt ér a papiros.

Szeretnék már egyszer annyit enni,
Hogy kanál törje fel a két kezem,
Szeretnék már egyszer jót aludni,
Egy kétnaphosszú csendes éjjelen.

De vége lesz, vége lesz majd egyszer
Tán megszűnik a hosszú szenvedés.
Kitárul majd előttünk az élet
S ezerkettő lesz a fizetés.

Csak törd magad, csak törjed jó diák,
Az élet ingyen semmit meg nem ad;
Ki sült galambot tátott szájjal várja,
Továbbra is, még diák marad.

Az élet maga a küzdelem

Dorka életében nagy változás következett be. A Vasműtől a család kapott egy kétszobás lakást. Az édesanyja egyelőre maradt vidéken, a családi házban. Az új lakásba Dorka és egyik fiútestvére költözött be. János segített hurcolkodni. Ettől kezdve sok időt töltött a lakásban ő is, örömben és boldogságban.

Egyik este furcsa élménye volt. Dorka elment fürödni. János olvasnivalót keresett. Az ágyon egy keménytáblás füzetet látott. Nem tudta, mi az. Belelapozott. Kiderült, hogy Dorka naplója. Éppen egy olyan résznél találta kinyitni, amelynél a dátum szerint éppen Ajkán volt gyakorlaton. Szerelmes sorokat olvasott a naplóban. Boldog volt tőle, mert azt hitte, Dorka ezt róla írta. Pár bekezdéssel később, kiderült, hogy nem. A lány egy olyan félreérthetetlen jelenetet írt le, amit átélt egy orvostanhallgató karjaiban. Jánost elöntötte a pulykaméreg. Kérdőre vonta a lányt.

- Ez nem volt komoly, inkább csak olyan véletlen flört – védekezett.
- Akkor nem is szeretted?
- Persze, hogy nem. Tudod, hogy én csak téged szeretlek.

János elgondolkodott. Csaknem egy óráig nem szólalt meg. Közben megpróbált ellenállni a fekete rémnek, a féltékenységnek. Gondolatban kezdte összeszedni azokat az intő jeleket, amelyeket Dorkával való kapcsolata során eddig kapott. Volt belőlük néhány. Még az is megfordult a fejében, hogy talán mégis Anyunak van igaza. De ezt a gondolatot elhessegette. Dorka nem erőltette a beszélgetést, várta, hogy János szólaljon meg előbb.

- Szóval, akkor véletlen volt? – kérdezte János.
- Az!
- De máskor nem fordulhat elő!
- Nem is fog.

Amikor János reggel felkelt Dorka mellől, sokkal szerelmesebb volt, mint előtte. A kételyt elhessegette magától, és újra azt gondolta, Dorkát csakis neki rendelte az Isten.

1963 januárja volt. A vizsgák ott tornyosultak János feje fölött. A Geodézia tanszék létesített egy kicsiny tanulószobát a tanszéki raktár egy részének leválasztásával. Egymás között csak bungalónak mondták.

Egy pénteki napon estefelé, János egyedül ült a bungalóban. Az épületben is viszonylagos csend volt. Csak néha lehetett léptek zaját hallani a folyosóról. Előtte nyitva állt a tankönyv. De hiába nézte az öles képleteket, a fejében teljesen összekuszált volt minden. A cigaretta remegett a kezében. Agyában hívatlan vendégek érkeztek. Olyan gondolatok, amelyek kifejezetten károsak, ha tanulnia kell az embernek. Bárhogyan küzdött ellenük, az utóbbi napok felelevenedtek az agyában. Néha felkelt, sétált egyet a piciny szobában. Ha kinézett az ablakon, a

Nagykocsedó[38] vibráló fényeit látta. A homályból pedig Dorka alakja bontakozott ki. János arra gondolt, hogy most egyszerűen fogja magát, és az Avason át, gyalog elmegy Dorka új lakásába. De erről gyorsan lebeszélte magát. Akkor ki fogja azokat az öles képleteket megérten? De a képzelet szülte lány erősebb volt.

János undorral tolta félre a könyvet. Ezekből mára elég – gondolta, és hagyta, hogy a képzelet magával ragadja. Szerencsére egy órányi álmodozás után újra kinyitotta. Az a bizonyos öles képlet pedig, vigyorogva nézet rá, mintha szuggerálta volna. János egy szempillantás alatt megértette azt, amit korábban reménytelennek ítélt.

A tanulási undor és a képzelgések ellenére, Jánosnak minden vizsgája sikerült. Egyedül a bányagéptannal voltak nehézségei, de az is elsőre sikerült. Doráczy professzor vizsgáztatta. Ami igaz, az igaz, nem ment valami fényesen. János nem kedvelte a bányagéptant. Számára egy gép csak addig volt érdekes, amíg működött. Hogy miért és hogyan működik, az már hidegen hagyta.

- Mi van magával, fiam? – kérdezte a professzor.
- Sajnos nem tudtam rendesen tanulni!
- Miért? Mi történt?
- Meghalt a nagymamám!

A professzor úr részvétet nyilvánított, és beírt egy kettest.
Az valóban igaz volt, hogy Jánosnak meghalt a nagymamája, de az indoknak volt egy kis szépséghibája. Ez három évvel korábban történt. János maga sem tudta, hogy jutott eszébe ezzel védekezni, de az kétségtelen, arra jó volt, hogy vége szakadt a professzor úr kérdéseinek.

[38] az egyetem egyik épülete, kohász tanszékekkel

Készül a diplomaterv

János attól a cégtől kapta a diplomaterv feladatát, ahonnan az ösztöníját folyósították. Hivatalosan ugyan a Geodézia tanszék adta ki, de a szükséges adatok megszerzéséhez Kincsesbányára kellet utaznia. Ferenc III. bánya feltárási és lefejtési tervét kellett elkészítenie.

János azonnal Kincsesbányára utazott, abban a reményben, hogy ott minden olyan adatot megkap, amire csak szüksége lehet. A műszaki osztály vezetőjében erős dileammát keltett, amikor János előadta, hogy mit is szeretne. Akkoriban minden szigorúan titkos volt, még az is, ami nem. Korábban azt tanították, hogy Isten szeme mindent lát, később meg azt, hogy az ellenség szeme mindenütt ott van.

- Van neked TÜK betekintési jogod? – hangzott el az első kérdés.
- Mi az a TÜK?
- Ajaj, még azt sem tudod?
- Nem. Mi az?
- Titkos ügykezelés.
- Ilyen jogom bizony nincs.
- Ez baj, de megoldjuk. Viszont kellene egy hely, ahol nyugodtan dolgozhatsz. A TÜK szabályzatról sem hallottál?
- Valamit mondtak, hogy ha illetéktelen jön be a szobába, akkor testünkkel kell takarni a titkos iratot. De, ez marhaság.
- Marhaság, marhaság, de szabály, és a szabályt be kell tartani. Különben szaporodik.
- Akkor, most hogy legyen?
- Meg van a megoldás. A diritől kérek neked egy egyszeri betekintési engedélyt. A TÜK-ből kivesszük a kutatási zárójelentést, és téged azzal bezárlak egy szobába.
- De ha ki kell jönnöm, mert rám jön a szükség?
- Akkor telefonálsz nekem.

János kapott hat vaskos kötetet, szöveggel, számításokkal és térképekkel, majd rázárták az ajtót. Ebédelni kijöhetett, de az osztályvezető a lelkére kötötte, senkinek nem mondhatja el, hogy mit csinál.

Az adatgyűjtés eltartott három napig. János két kockás füzetet teleírt már, mire a hatodik kötetnek is a végére jutott. Ezeket a műszaki osztály vezetője elkérte tőle, hogy legépelteti. Egy nap kellett hozzá, hogy ennek is a végére jussanak. János visszakapta a füzeteit.

- Kazettát hoztál? – kérdezte a TÜK- kezelő.
- Milyen kazettát?
- Páncélkazettát, amibe a kigyűjtött anyagot viszed.
- Nem ilyet nem hoztam.

- Jó, akkor én adok egyet. Kísérővel jöttél?
- Kísérővel?
- Persze. Titkos iratokat nem lehet egyedül szállítani.

A TÜK-kezelő látta, hogy János ezen a téren teljesen tájékozatlan.

- Jó, akkor kapsz magad mellé egy embert. Ő majd visszahozza a kazettát. Mert azt tudod ugye, hogy a kazetta tartalmát be kell iktatni Pesten a TÜK-be.

János bólintott. De ezzel még az elővigyázatosságoknak nem lett vége.

- Foglalok Fehérvárig is, meg onnan Pestig is egy külön fülkét nektek.

János kezdte magát úrnak érezni. Testőrt is kap a kazetta mellé, meg még külön fülkét is. Ez már nem akármi.

A TÜK-kezelő, az előírásoknak megfelelően, dupla borítékba tett legépelt anyagot betette a kazettába. Az egyik kulcsot az ő kezébe nyomta, a másikat meg a kísérője kapta.

- Aztán nyitva legyen a szemetek!

Az utazás során minden rendben ment. Sehol sem akarta senki leütni őket, sőt még imperialista kémek sem tűntek fel a környezetükben. Budapesten aztán a Déliből taxival mentek a céghez, ahol a kazettát leadták a TÜK-be. Közölték velük, hogy az anyag beiktatása a szükséges előírások betartása miatt durván egy hétig eltart. Ezt követően lehet az anyaghoz hozzáférni, feltéve, ha a cég igazgatója betekintési jogot ad Jánosnak.

János ezt már nem várta meg. Visszautazott Miskolcra. A saját két füzetében leírtak elegendőek voltak ahhoz, hogy a diplomatervét összeállítsa. Több mint egy hónapig dolgozott rajta. A legtöbbet a térképekkel szenvedett. Színes tussal kellett megrajzolnia. A felszíni topográfiát szemléltető térkép jobboldali felső sarkára rádőlt a zöld tus. Az eredményt ki kellet vakarni. Napokig szenvedett vele. Ha újból megrajzolta volna, talán hamarabb kész lett volna vele.

Őskáosz

Apu és János között lezajlott egy levélváltás. De ez még tovább fokozta a káoszt, ami János fejében eluralkodott. Végkép nem tudta mit tegyen, hogy otthon kedvezően ítéljék meg. Mert bizony ezt bármennyire is tagadta, nagyon vágyott rá.

Már arra is gondolt, hogy talán az életfilozófiájával van baj, túl szűk látókörű, keveset ismer a nagy egészből, vagy talán nincs is logikája. Vagy ha van is, az merőben ellentétes a józanész parancsával. Többször eszébe jutott, hogy rajta kívül, van-e még olyan ember, aki annyi időt szentel egy-egy problémának. Aki megvizsgálja azt minden lehető oldalról. Ő maga úgy érezte, teljesen logikus, amit tesz, lépései úgy követi egymást, mint az okozat az okot. Persze azt is tudta, hogy a logika egy ravasz tudomány. Egy dolgot lehet úgy is magyarázni, hogy kedvező legyen, de lehet úgy is, hogy megvetendőnek tűnjön.

Anyut és Aput egyszerűen nem tudta megérteni. Valójában nem volt képes felfogta, mit akarnak tőle, és főként, hogy miért. Hiszen történtek olyan dolgok, amelyeket nem tud elfelejteni, amelyek újra és újra visszatérnek a gondolataiban. Hiszen úgy ügyelt rá, hogy anyagilag ne terhelje őket. Azért vállalt tanítványt, rajzolást dolgozatírást, és már teendőket, hogy a költségeire összejöjjön a pénz.

Nem értette szülei megnyilvánulásait azért sem, mert már nem tartotta magát gyereknek, aki hebehurgya módon belekap mindenbe. Úgy érezte minden lépése, minden döntése alaposan megfontolt. Akkor meg mi a baj?

Tisztában volt vele, hogy ebben az egész dologban Apu helyzete a legnehezebb. Hálátlan dolog mostoha apának lenni. Habár ő nem tartotta Aput mostohának. Mégis, Apunak komoly diplomáciai érzékre volt szüksége ahhoz, hogy ezt a kialakult helyzetet kezelni tudja.

Bizonyára Apunak nehéz belátni, megérteni, hogy Jánosnak az édesapja iránti szeretete az első, hiszen János, még abban sem volt biztos, hogy meghalt-e egyáltalán. Ezért aztán nehezen tudott volna olyan közel kerülni Apuhoz, mintha édesapja lett volna. Pedig Apu mindent megtett ennek érdekében. Kirándulni vitte, törődött vele, és János azt is érezte, hogy szereti őt. De Jánosban még mindég élt az a vágy, hogy az édesapja egyszer csak betoppan, és majd ő nyit ajtót neki. Képzeletében az édesapja képe felmagasztosult, mert egy olyan ember képzelt el, aki minden hibától mentes, és akinek csak egy vágya van, hogy haza jöjjön hozzá.

Apu valóban mindent megtett, hogy János édesapja helyébe lépjen, mindezt segítő szándékkal és szeretettel tette, de hiába. Ezt János érezte és tudta, mégsem volt képes Aput édesapjaként szeretni. De azt viszont ő is érezte, hogy szükséges valahol kompromisszumot kötni, hiszen azt elismerte, hogy nagyon, nagyon sokat köszönhet Apunak.

Mindezeken túl, ott volt még az öccse, akiért a szereteten túl felelősséget is érzett. Az a felelősséget, ami egy idősebb testvér kötelessége. De azt is tudta, hogy az öccsének nem lehetnek emlékei, elképzelései egy másik, igazi édesapáról, mert hiszen neki Apu volt az igazi édesapa.

Szalagavató szakestély

Elérkezett a szalagavató szakestély napja. Az egyetem olyan volt, mint a felbolygatott méhkas. Vaskos könyveket cipelő ötödéveseket lehetett látni, kiknek szeme alatt vastag karikák sötétlettek a sok éjszakázás után.

- Jó szerencsét! Mérnök úr! – köszönt oda valaki parázs Bandinak.
- Szervusz! Köszönöm a bizalmat!
- Csak előlegeztem.

Parázs Bandi idegesen sietett a főépület felé, fejében megannyi terv, elképzelés kavargott. Azért sietett, hogy a tőle telhető legnagyobb egyszerűséggel bonyolítsa azokat.

A tankörben is nagy volt a nyüzsgés. Hátul a sarokba kártyáztak. Hatalmas pauszok feküdtek kiterítve az asztalokon. Időnként valaki sziszegett egyet a foga között:

- Azannya …! és sietve vakarni kezdte a rosszul húzott vonalat. Forpák jött be fütyörészve, és szokása szerint bevágta az ajtót.
- Nekem már minden készen van, csak gépelni kell – közölte hanyagul.
- Örülj neki! – kontrázott rá, alias csajkarém, és arra gondolt, hogy három évig minden este rimánkodni kellett Forpáknak, hogy mosson lábat. Szép dolog, olyankor mindig hidegrázása volt. Meg különben is, folytonosan azt hangoztatta, hogy ha víz éri a lábát, akkor izzad. Most meg itt nagyképűsködik, hogy készen van.

A szállóban is nagy volt a nyüzsgés. A 102. szobában öten ülték körül az asztalt. Készült a krónika a szakestélyre.

- Valami frappáns dolgot kell összehozni – jegyezte meg Drávai Jancsi – mert a gépészek ballagása olyan szép volt, hogy az után szebbet kitalálni már nagyon nehéz.
- Azért a mienk is lesz olyan.

Valóban, egy óra múlva már gépelték a szöveget. Akkor már öt óra volt. Hat órakor lesz a gyülekező.

Feldíszített szamárfogat kanyarodott be a szálló elé. Gyülekezni kezdtek az isteni fényben tündöklő firmák. Valaki kitalálta, hogy a szamarat pizsamába kell öltöztetni. Hamarosan előkerült kettő, amit nagy igyekezettel próbáltak ráhúzni az állatra. De a szamárnak nem tetszett a helyzet. Parázs Bandi szerint, nincs neki humorérzéke. Dini próbálta megmagyarázni neki, hogy mezítelenül, csak nem húzhatja a kocsit. Lassan belátta. A szalamander is készen állt. A valéta elnök fogta a gyeplőt és indulást jelzett. De a szamár nem akart elindulni. Drávai Jancsi szerint, azért mert pizsamában derogál neki. Valaki egy vastag répával kezdte csalogatni. A szamár bólintott és elindult.

Suttogás indult a firmák között.

- Megjött a piromániás?
- Meg.

Valahonnan, talán Mezőkövesdről szereztek egy embert, aki rakétákat gyárt otthon. Alias falánk ment érte kocsival.

Megindult a menet a szállók előtti úton. Blöki elkezdte az éneket:

„Ballag már a vén diák …"

A szalamander lassan kanyargott. A menet nagy sokára megérkezett a főépület elé. A valetánsok félkörbe fogták Lujza szobrát. Szörnyű egy művészi alkotás volt, ráadásul szocreál stílusban. Testes fekvő nőalakot ábrázolt, arccal Tapi[39] felé. A tomporánál volt egy stósz könyv. Állítólag ezzel a véleményét fejezte ki a könyvekről.

A valéta elnök felállt a szamaras fogatban.

- Szilencium! Ceremónia mesternek kinevezem alias caesárt!
- Jelen!
- Alias papucs lépjen ki! Tartsa meg a beszédet Lujzához!

Két balek lámpával rohant, hogy világítson. Alias papucs megzörgette a papírt és elkezdte a mondókáját!

- A végső tiszteletadásra jöttünk össze. Itt állunk, hogy megilletődve búcsúzzunk Lujzától, minden idők legsúlyosabb egyéniségétől. Alig két éve, hogy közöttünk van, mégis számos tréfa, pletyka kering róla. Komolytalanok voltak azok a kék-köpenyesek, akik tiszteletlenül bántak vele. A mi feladatunk most, hogy őt, múzsánkat, méltó magasságba, Thalia Erato magasságába emeljük, verssel, prózával, énekszóval, és egyéb múzsáknak tetsző szertartással. Vajon volt-e a ballagó bányászok között olyan, firma, akit homlokon csókolt Lujza?

Alacsony emberke vált ki a sokaságból, alias fred. Réveteg szeneit rámeresztette a szoborra és szavalni kezdett:

- Reflexiók. Írta alias kassi.

A verset követő röhögés elültével, újra alias papucs emelkedett szólásra.

- Amint hallottuk Lujzánk igen tekintélyes küllemmel rendelkezik. Nem lennénk azonban hozzá igazságosak, ha nem szólnánk a belbecséről is, melyet századokon át őrzött, és használt fel az emberiség javára, a híres történelmi Lujzák által. Lássuk, miről is ír a história!

Itt aztán egy hosszas történelmi fejtegetés következett Lajos Fülöp Savoyai herceg leányától, a gimnazista Lujzáig. Alias papucs a következőkkel fejezte be:

- És most álljunk megilletődve a mi Lujzánk előtt, mert nehéz kínoknak néz ő elébe. Hol van az, aki megkönnyíti szenvedését?

A felszólításra egy bajuszos firma lépett elő, alias csontfarok. Tekintetét vágyakozva vetette Lujza hatalmas méreteire, és elrebegte szerelmes szavait:

- Vallomás a gyermek születése előtt. Írta alias blöki, de írhatta volna bármely jól táplált tüzesvérű balek.

Amint elhangzott a vers utolsó sora, hangos ropogással petárdák robbantak, majd a főépület tetejéről lassan leereszkedett egy gólya, csőrében Lujza gyerme-

[39] Tapolca

kével. Vad üdvrivalgás fogadta a kisdedet, hódolva ezzel Lujzának a sikeres szülés után. A petárdák fénye megvilágította a gyermek bájos porcelán arcocskáját és a firmák szemében a boldog apaság öröme lángolt.

A gyermek születésének emlékére, a valeta elnök úgy határozott, hogy Lujza díjat alapít.

- A ceremónia mester jelöljön ki egy „nagy" embert, aki az első kitüntetetteknek gratulál! – rendelkezett az elnök.
- Alias fred – kiáltotta alias caesar.
- A „maximális talpnyomás" fokozatot adományozzuk alias faszénégetőnek. Ezen fokozat liliomtiprásra nem jogosít – jegyezte meg az elnök.
- A „nők bálványa" fokozatot alias pedagógia csődje kapja.

Aztán sor került még a „hajtás" és más fokozatok átadására is. A díjátadások befejeztével újra elindult a szalamander, sőt a szamár is minden rábeszélés nélkül. A bányagépészek diadalmenetben vitték a gyermeket és a gólyát a kocsi után.

A „hatos" előtt újra megállt a menet, és a valéta elnök névsort olvasott a szakestélyre történő bevonulás előtt. A hangulat már elég magasra hágott, mire a firmák bevonultak a szakestélyre. A termet körben karikatúrák díszítették, az elmúlt öt esztendőről, és a tanárokról. Ezek János munkái voltak. Lassan mindenki elhelyezkedett és felcsendült a dal:

Nincs még nékünk elnökünk
Elnökünk, elnökünk
Nincs még nékünk elnökünk …

- Elnöknek javasolom alias szepit! – kiáltott be valaki.
- Vivát! Vivát! – zúgták a firmák és újra felcsendült a dal:

Van már nékünk elnökünk
Elnökünk, elnökünk
Van már nékünk elnökünk.

- Vivát magas Presidium! Vivát!
- Tisztelt Szalagavató Szakestély! – emelkedett szólásra az elnök, miután elfoglalta a helyét az elnöki asztalnál – köszönöm a bizalmat és igyekszem annak minden erőmmel megfelelni. Most pedig kijelölöm a tisztségviselőket. Majordomus legyen alias caesar!
- Jelen!
- Cantus praesesnek kijelölöm alias blökit!
- Jelen!
- Kontrapunkt legyen alias billeteg!
- Igen!

Az elnök várt, amíg a kontrapunkt elfoglalja a helyét, az elnöki asztallal szemközt, a terem másik végén, majd rendelkezett:

- Kontrapunkt bekapcsolva!
- Kontrapunkt bekapcsolt! - visszhangozta alias billeteg.
- Most pedig elrendelem!
- Megparancsolom!

Az elnök folytatta:

- Hogy a szakestély egészségére …
- Hogy mindenki egészségére …
- Igyunk egy ekset!
- Mindenki igyon!

Magasra emelkedtek a poharak, és a sárga sör eltűnt a feneketlen torkokban. Újra az elnök szólt:

- Felkérem a cantus praesest, intonáljon egy nótát!

A kontrapunkt mint a villám utána:

- A cantus praeses tegye a dolgát, imponáljon! Mármint egy nótát.

„*Mindnyájan jártunk egyszer*
az akadémián …"

A nóta után Drávai Jancsi alias capitän nyújtotta a kezét.

- Vocem praeco!
- Habeas vocem!
- Mélyen tisztelt Szalagavató Szakestély, magas Praesidium, engedtessék meg nekem, hogy emléket állítsak kedves sorstársainknak, és felolvassam szerény krónikánkat.
- Halljuk! – szólt az elnök. Capitän rákezdte.
- *A zárthelyik, vizsgák és a sör a sör szakadatlan áradatában születtek e kis történetek …*

A bevezető után elhangzotta a strófák. Volt, akiről csak kettő, de volt olyan is, akiről hat. A strófákat a firmák nagy tetszéssel fogadták. Az utolsó strófa kifejezetten az elnökhöz szól, nem is vers volt az, hanem valójában könyörgés:

„*S a sör a sápadt sárga*
Végső vad vihart várva,
Hosszú históriánk végét várja
S tikkadt bensőkbe vágy."

Az elnök kegyes volt, és újabb ekset rendelt, majd sorra következtek az egyes szakok krónikái. Néha bizony abba kellett hagyni az olvasást, mert a harsány nevetéstől szinte remegett a terem. Ahány krónika, annyi eks következett. Az utolsó után az elnök kénytelen volt szivattyúzási szünetet elrendelni. De a szünet utánra is jutott bőven krónikákból újabb és újabb versbe szedett történetekből. Sőt elhangzott néhány székely sírvers, úgy, ahogyan azt Dzseki bácsi mondta. Ilyenek:

„ *Itt nyugszik Gyomás Pesta*
Csinálta a keresztapja
Az anyjának barátságbúl
Ezt a fejfát akácfábúl."

Vagy:

„*Az élet csak füst és pára,*
Ne másszatok körtefára!
Mert a fáját átok veri
Így pottyant le Butyka Feri.
A fa alatt nem volt szalma
Így hát békés legyen nyugodalma."

Más:

„*Itt nyugszik Kis Áron,*
Ki vala sok vásáron,
Míg egy ló, egy herélt,
Úgy ágyékon rúgta,
Hogy ím róla a nyugta."

Megint más:

„*Itt nyugszik*
ESTERHÁZI PÁL
igás kocsisának
kisfia, Jancsika"

Akác docens úr, alias művész, a sűrűn egymást követő eksek hatására szót kért, de olyannyira nem akarta abbahagyni, hogy az elnök kontrapunktot csinált belőle. Alias művész ettől annyira meghatódott, hogy többször is el akarta mondani, mennyire megtisztelve érzi magát ettől a kegytől, hogy végül az időközben az elnöki tisztet átvevő Csabai professzor a kontrapunktot kikapcsolta. Ezt Akác docens úr terrornak nevezte, de idővel elcsöndesedett.

És ekkor érkezett el a szakestély legünnepélyesebb pillanata. Csabai professzor, mint új elnök vezette a ceremóniát.

- Mélyen tisztelt Szalagavató Szakestély! Úgy érzem elérkezett az idő arra, hogy a valetánsok felvegyék szalagjaikat.

A fekete bársony szalagok fügén felkerültek a zakókra. A lámpák kialudtak, és a hirtelen támadt sötétségben, mintha a bánya mélyéről jönne, felcsendült a bányász himnusz:

„*Szerencse fel, szerencse le,*
ilyen a bányász élete …"

A pillanat varázsa mindenkit megragadott, és amikor újra fényárban úszott a terem, a firmák megilletődve ültek le. Volt, akinek a szemében könny csillogott.

Idővel a hangulat olyan magasra hágott, hogy az elnök jobbnak látta feloldani a szakestély kötött formáját.

A dudujkai kóbor kutyák egész éjjel csodálkozva figyelték a szakestélyről haza térő firmák égbekiáltó hangját és reggelig rekedtre ugatták magukat.

Jó hír

Jánosnak a Geodézián megsúgták, hogy a diplomaterve átment a rostán, sőt mi több, az ösztöndíját folyósító cég főbányásza jelesre bírálta. Hamarosan a bírálatot is kézhez kapta, így célirányosan tudott készülni a védésre. Mert apró skrupulusai azért voltak, Aligvándor Bandi bácsinak. Hamarosan a védés időpontját is megtudta, és azt, hogy Zambó professzor bizottságában fog védeni.

Zambó professzor bányaművelést tanított Jánosék-nak, és bizony nagyon féltek tőle. Egyrészt, mert alapos ipari gyakorlata volt, így mindig konkrét ipari példákkal illusztrálta az előadását, másrészt az általa írt tankönyvek magas műszaki színvonalon álltak, ráadásul nagyon kedvelte a matematikát. A professzor úrnak olyan tekintélye volt, hogy a hallgatóság már akkor kétségbe volt esve, amikor megjelent az órán. A vizsgák pedig kifejezetten blokkolóan hatottak mindenkire. Pedig Zambó professzor úr valójában nem volt vadember, nem élvezte volna, ha esetleg valakit véletlenül belezavar a tételébe a vizsgán. Ellenkezőleg mindig mindenkinek megpróbált segíteni.

János számára az utolsó bányaművelés vizsga emlékezetes maradt. A professzor úr bejött a terembe, elővett egy cigarettát, és megkérdezte:

- Van valakinek tüze?

A legelöl ülő srác felpattant, és már gyújtotta is a gyufát. De annyira remegett a keze, hogy alig találta el a cigarettát. A professzor jóindulatúan mosolygott. Aztán elkezdődött a vizsga.

Az első delikvens annyira zavarban volt, hogy egyetlen kérdésre sem tudott válaszolni, pedig mindenki tudta róla, hogy készületlenül nem jön el vizsgázni.

- Mondja kollega úr, meg tudja mutatni, hogy a könyvben hol van a válasz erre a kérdésre?
- Megpróbálhatom – rebegte a vizsgázó.
- Rendben van. Akkor nyissa ki a könyvet ott, ahol erről esik szó. Két-három oldalt tévedhet előre is meg utána is.

A vizsgázónak pont ott sikerült kinyitnia a könyvet, a hol a válasz megtalálható volt.

- Na, látja! Tudja ezt maga. Akkor meg miért van be…va?

A többi kérdésnél is ezt a módszert alkalmazták. Amikor a következő vizsgázó került sorra, Zambó professzor úr megjegyezte.

- Ma még haza akarok menni, így egy szó se szóljanak, csak nyissák ki ott a könyvet, ahol a kérdezett dologról szó esik.

A vizsga így folyt tovább. János még nem került sorra, amikor egy vizsgázónak nem sikerült megtalálni a választ a könyvben. Ráadásul ez egy matematikai levezetés volt.

- Valaki esetleg fel tudná írni a táblára? – kérdezte

a professzor. János jelentkezett.

- Na, akkor írja!

A levezetés hibátlan volt. Zambó professzor elkérte az indexét, és beírt egy jegyet. A folyosón kiderült, hogy jelest.

Valójában jó hír az is, hogy a város kezdte észrevenni, hogy van neki egyeteme. Addig csak a lányos mamák tartották fejben ezt a nagyon fontos tényt, de amikor a valéta szalagos ifjak is megjelentek a városban már valami derengeni kezdett. A miskolciak valójában tudták, hogy valami iskola van a Dudujában, de hogy milyen arról csak keveseknek volt sejtésük. Általában tanoncvárosnak nevezték a helyet, és részükről a dolog ezzel el is volt intézve. Ez a valéta szalagos ügy aztán kezdte felkavarni a kedélyeket.

A Tiszai pályaudvar férfi WC-jében egymás mellett végezte öt bányász és egy kohász a kisdolgát. Mindegyiken valéta szalag volt. A bányászokon fekete, a kohászon bordó. Két vonatra várakozó úr, aki az előbbi eseménynek szemtanúja volt, eléggé restit járt hangulatban beszélgetett.

- Te tudod, kik ezek?
- Tudja a rosseb.
- De mégis …?
- Hát, aztat, én nem tudom, hogy kik, de hogy az a piros karszalagos a főnök, az biztos!

Az már csak hab a tortán, ami az után történt, amikor felszálltak a vonatra. Mert ilyesmit is csak egy csavaros eszű egyetemista, ahogyan Miskolcon mondják, *eggyetenista*, tud kitalálni. Olyan zsúfoltság volt, hogy a folyosón is alig lehetett lapjával elférni. A fülkékben ugyan volt hely, de mind el volt foglalva. Az egyik bányász mellé odasodródott egy balek. Sugdolózni kezdtek. A balek kezdett úgy viselkedni, mintha a megtébolyodás határán lenne. Időnként rázta a fejét, aztán meg bólogató roham jött rá, és eközben artikulátlan hangokat adott ki. Az emberek ösztönöse kezdtek elhúzódni tőle. A bányász valetáns szánalmas képpel magyarázni kezdte a körülette szorongóknak, hogy ezt a szegény gyereket most hozza a zárt osztályról. Elkérezkedett, mert az édesanyjának születésnapja lesz.

- Nem is tudom, hogy jutunk fel Budapestre. De muszáj voltam elvállalni, mert hát, rokon.

A mellettük állók ismét odébb húzódtak kissé. Ebben a pillanatban a balek felszakította a legközelebbi fülke ajtaját, és artikulátlan hangon bekiáltott:

- Ni má' mennyi szabad hely van.

A valetáns elnézést kért a fülkében ülőktől. Ismét elmondta a zárt osztály mesét. A fülkében ülő egyik asszonyság, nem kis félelemmel az arcán, szedelőzködni kezdett. A mellette ülő hölgy is követte a példáját. Lett két szabad hely. A valetáns és a balek leültek. Kis szünet után, úgy Emőd tájékán, újra elkezdődött a műsor. A balek rohamot imitált. Ismét lett egy szabad hely. A valetáns kiszólt az ajtón a kohásznak:

- Gyere be! Ketten talán jobban elbírunk vele!

Jött a kalauz. Ő is meghallgatta a mesét.

- Jegye van? – kérdezte gyanakodva, de amikor odaadták neki, kissé megnyugodott – nem irigylem magukat – mondta.

Kicsit matatott a táskájával, a lyukasztót is megcsattogtatta kissé.

- Sűrű itt a levegő – mondta – nem kellene lehúzni az ablakot?
- Ne, azt ne – integetett a valetáns – attól biztos, hogy rohama lesz.
- Valóban fullasztó itt a levegő! – mondta egy úr és távozott.

Vámosgyőrknél már mindenkinek jutott hely. Amikor a Keletiben leszálltak, a balek megköszönte a tanórát, és indult tovább a Délibe.

A dátumok egyeztetése

Az már teljesen biztos volt, hogy Jánosnak 1963. június 25-én, kedden, Zambó professzor bizottsága előtt kellett védeni. Az időpont azért bírt különleges jelentőséggel, mert ehhez kellett igazítani az esküvő időpontját. Azt ugyanis már korábban eldöntötték, hogy összeházasodnak Dorkával.

Ahogyan az időpont közeledett, Jánosban egyre kevésbé a szerelem, sokkal inkább az adott szó kötelezettsége kezdett dominálni. Akkor már maga sem tudta, hogy szereti-e a lányt, vagy csak megszokásból van mellette. Amire vágyott, az egy biztos családi háttér. Elképzelte, hogy amikor munkából hazatér, a gyerekei futnak elébe, és puszit adnak. Ölelik az apjukat. Persze, azt előre nem lehetett tudni, hogy valóban így lesz-e, de hátha sikerül.

János tudta, hogy Zambó professzor bizottságában nincs totojázás, de azt a rizikót nem merte vállalni, hogy még aznap kerüljön sor a polgári esküvőre. Így időpontot június 26-ra szerdára rendelt. A tanuk Drávai Jancsi és Morvai Ernő voltak.

Amikor János június 25-én felébredt, bizony nem érezte magát kipihentnek. A diplomavédés közelsége, amelynek bekövetkezése akkor már csak órák kérdése volt, nagyon aggasztotta. Finoman szólva erősen izgult, de sokkal inkább kifejezi a helyzet komolyságát, ha azt mondjuk, hogy a felfokozott zabszem effektus lett úrrá rajta. Csak járt föl és alá, mint ahogyan Parázs Bandi szokta vizsga előtt, és egy falat sem ment le a torkán. Már a terem ajtaja előtt ácsorgott, amikor híre jött, hogy valakitől azt kérdezték, mondaná el, hogyan működik a frizsider. Természetesen nem tudta, mert a bányában akkor még nem volt ilyen. De az is kiderült, hogy ez egy provokatív kérdés volt, ami vitát indított a professzorok között. Végül megállapodtak abban, hogy nem a vizsgázó a hibás azért, amit nem tanítottak meg neki.

Végre János is bekerült a bizottság elé. Akkor már olyan állapotban volt, hogy ha netán a nevét kérdezik azt sem biztos, hogy meg tudja mondani. Legalább is ő így érezte. Kisebb vita alakult ki a bírálója és közte, nevezetesen arról, hogyan kellene telepíteni a bánya főfeltáró rendszerét. De mint később kiderült, ez egy szándékosan provokált vita volt. Ebből a professzorok számára kiderült, milyen tudással rendelkezik az egyes tantárgyakból.

János már arra sem emlékezett, hogy mondták-e neki, elmehet, de mintha Zambó professzor úr kézmozdulattal jelezte volna. Odakint aztán újabb várakozás zúdult a nyakába. Meg kellett várnia, mire a többiek is túljutnak a tortúrán. Még nem harangozták el a delet, amikor Zambó professzor úr eredményt hirdetett. János védése négyesre sikerült. Ekkor aztán a nyakába szakadt a világ. Mégpedig az a nagy ürességg, amely akkor szokott jelentkezni, amikor valaminek véglegesen vége van.

Mintha kicsúszott volna a lába alól a talaj. Mert hiszen, ezzel számára befejeződött az egyetem. Az egyetem, ahol pontosan tudta, mi a dolga, meg volt az

időbeosztása, tudta, hogy mi után mi következik. Tudta, hogyan kell átvészelni a vizsgaidőszakokat. Megtanulta a tanulás művészetét. Tudta, hol mérik a legjobb csapolt sört a városban, hol a legfinomabb a sztrapacska és a túróscsusza. De most minden labilissá vált. Itt ő firma volt, akire az alsóbb évesek felnéztek, akire hallgattak, akinek megfogadják a tanácsait. Úr volt a hallgatók között. Most tapasztalta meg először, milyen is rongy filiszternek[40] lenni.

Igaz, ehhez még át kell venni a diplomát, de az már csak egy formaság.

[40] ócska nyárspolgár

Az esküvő

1963. június 26-án, szerdán, aztán végképp megváltozott János élete. Persze, csak jogilag. Tanúk jelenlétében igent mondott az anyakönyvezetőnek a diósgyőri önkormányzatnál. Igaz, hogy a tanúk minden hájjal megkent firmák voltak, de akkor is. Itt ugyan nem volt tankönyv a menyasszony hóna alatt, nem húzta ki senki a széket János alól, mint Forpákkal történt az esküvőjén, de azért a dolog így is hivatalos volt. Násznép nem vett részt a ceremónián, viszont az igen kimondása után négyesben elmentek a Kiliánba, Dorka lakására, ahol egy hatalmas fazék töltött káposzta várta őket. Az ebédet Dorka nővére főzte, de ott bábáskodott körülötte Dorka édesanyja is. A töltött káposztára jól csúszott a bor, és a tanúk egymást kölcsönösen segítve távoztak.

A templomi esküvőre néhány nap múlva a diósgyőri templomban került sor. Ezt némi bonyodalom előzte meg. Ez abból adódott, hogy Dorka görög katolikus volt, Bodnár meg római katolikus. János először arra gondolt, menjenek a miskolci búza téri templomba, de az atya csak akkor lett volna hajlandó összeadni őket, ha Bodnár hoz egy reverzálist[41] a diósgyőri parókiáról, hogy az atya nem ellenzi, hogy a görög templomban kössenek házasságot. Erre a diósgyőri atya nem volt hajlandó, de nem gördített akadály az elé, ha nála történik az esküvő. Ekkor Dorka részéről nem kér reverzálist. Amikor ez a dolog rendeződött, a fiataloknak volt még egy kötelességük.
Meg kellett jelenniük a parókián a házasság szentségével kapcsolatos tájékoztatón. Nehéz volt külső reakció nélkül végighallgatni az atya intelmeit, de sikerült. János pedig még azt is imitálni tudta, hogy az elhangzottak az újdonság erejével hatottak rá.

A templomi esküvőre számtalan rokon eljött, olyanok is, akiket János még soha sem látott. Anyu is eljött János öccsével. Dorka tanúja, a nővérének a férje volt, Gyöngyösről. Bélának hívták. János tanúja továbbra is Drávai Jancsi volt.

Az előzetes adminisztrálás során az atya megkérdezte, Bélát, hogy mi a foglalkozása. Büszkén mondta, hogy kooperátor. Az atya kezdte írni: coo …

- Nem coo – csattant fel Béla – hanem koo!

A templomi esküvő, különösebb atrocitás nélkül zajlott le, habár Drávai Jancsinak lettek volna ötletei. A násznép a Fehérterembe vonult, ebédre. Ez egy túlszervezés eredménye volt, mert János anyósa annyi ételt főzött, hogy egy század katonának elegendő lett volna. A vigalom folytatódott a Kiliánban, a lakáson. Volt táncolás, éneklés, véget nem érően. Kocsis Laci, Dorka barátnőjének a férje, az erkélyen köszörülte a torkát. Ehhez képest az egyetemen kedvelt Tóbiásozás elbújhatott. Egyik lakó kiszólt:

- Nagyon kérem, bent szíveskedjen üvölteni!

[41] ebben az esetben, az egyház írásbeli jóváhagyása ahhoz, hogy a leendő férj más felekezet templomában kössön házasságot.

Laci csodálkozva körülnézett:

- Tényleg. Ki üvöltözik itt.

A hatalmas dínomdánom nehezen akart csillapodni. Dorka és János a reggeli vonattal nászútra utazott, a Balatonra. A beutalót János kapta attól a cégtől, ahol végzése után dolgoznia kell.

Az esküvővel János számára is elkezdődött a rongy filiszterek élete, csak azt nem tudta még, hogy ez mit tartogat a számára. Egy biztos, az ifjúság édes madarának kalitkája bezárult mögötte.

TARTALOM

Előszó az II. kötethez	

Irodalmi vállalkozás	
Újabb lány a láthatáron	
Barlangászás	
Azok az átkozott poloskák	
Randevú Dorkával	
Képzelgések	
Az automata szemétkosár	
Tartalmas beszélgetés Dorkával	
Mi az a szép?	
Kirándulás Lillafüredre	
Őszi hangulat	
Halottak napja	
Bonyolódnak a dolgok	
Séta a tapolcai régi kőbányában	
A barlang és a nő	
Irány Ajka	
Ismerkedés a várossal	
Bányász élet, szép élet	
A munka és a szórakozás egymás mellett	
Szerelmes levél	
Látogatás Miskolcon	
Bonyodalmak egy vödör szén körül	
Mennyi szép nő!	
Megpróbáltatások	
Események a Pettyes bárbab	
Váratlan telefon Miskolcról	
A siker ünneplése	
Újra bányában	
Ilonka néni	
A vizsgák, a munka, meg a vágyak	
Forpák megnősül	
A szeszélyes kettes front	
A szülői szigor meg az abroncs	
A szigorlati téboly	
A gyűrű hatalma?	
János maródi lesz	
Felsőcsingeri emlék	
Látogatóban a püspök úrnál	
Amikor már nincs tovább	
Kirándulás a Bükkbe	
A keserűség átka	

Amikor minden bizonytalan	
Türelmetlen várakozás	
Az élet maga a küzdelem	
Készül a diplomaterv	
Őskáosz	
Szalagavató szakestély	
Jó hír	
A dátumok egyeztetése	
Az esküvő	